

TÖÖLISTE HÄÄL

№ 5

Mai 1937

10. aastakäik

E. Töölisühingute Keskliidu ja töölisnõukogude häälekandja

Organisatsioonilisi küsimusi ametiühingulises liikumises.

J. Voiman.

Praegune aeg, kes seda saab salata, on ka ametiühingulises liikumises teatud mõttes üleminekuajajärguks. Riiklik võim on deklareerinud, et ta tahab seadusandluse kaudu luua alused normaalsele ametiühingulisele liikumisele. Kui kaugelt tulevane seadus võiks puudutada ametiühingute sisemist tööd ja korda, millised raamid kavatakse tömmata ametiühingulisele organisatsioonile, seda muidugi esialgu ei tea. Kuid näib, et ka ilma seaduseta meie ametiühinguline liikumine ise peaks tõsiselt võtma kaalumisele kogu oma organisatsioonilise aparraadi reformeerimise.

Möödunud aastate jooksul meie ametiühinguline organisatsioon näib kujunenud olevat kui mitte hoopis anarhiselt, siis vähemalt ühtlase süsteemita ja sihikindla juhtimiseta. Eestimaa Töölisühingute Keskliitu kuulub 44 ühingut, aga peagu iga ühing on oma konstruktsioonilt erilaadiline. Siin on üleriikliku tegevuspiirkonnaga tööstusharu põhimõtetele rajatud liitorganisatsioonid ja üleriiklikke kutsealalisi liite. Nende kõrval leiame kohalikke

ühe kutse ühinguid ja kohalikke kutsealiselt segaühinguid. On kohti, kus ühe tööstusharu tööliste kutsegrupid on koondunud mitmesse ühingusse, on aga ka niisuguseid ühinguid, mille liikmed komplekteeritud tööalaselt, mis oma iseloomu poolest täiesti erinevad ja kus raske on võtta kõne alla kõigi liikmete suhtes üheaegset aktsiooni palga- või tööolude parandamiseks.

Pilt, nagu eeltoodust näha, on äärmiselt kirju. See raskendab mitte ainult üldist ametiühingulist juhtimist keskkohast, vaid takistab ka ühingute enesetegevust ja arengut. Ametiühinglastele tohiks ju olla selge, et organisatsiooni kuju väga tuntaval määral mõjutab töömeetode, ametiühingulist taktikat ja ka algatust. Mõne kitsa kutseala kohalik ühing toimib hoopis teisiti kui suur üleriiklik liitorganisatsioon. Kumbki neist hindab olukorda erimõdupuuga ja kummalgi on kasutada erisugused vahendid. Meie ametiühinguline organisatsioon on nagu orkester, kus iga instrument mängib oma viit ja kus iga pill on häälestatud eritooniredeli alusel. Küsitagu orkestrijuhilt, mida

saab hakata peale seesuguse orkest-
riga!

Ometi ametiühinguline liikumine oma ülesannete täitmise iseloomu poolest sarnaneb kõige enam sõjaväelisele organisatsioonile. Nagu ei ole mõeldav sõjavägi, kus iga väetüksus organiseeritud eripõhimõtete alusel ja juhtimine neis igati ühes toimub isesuguste süsteemide põhjal, nii pole mõeldav moodne ametiühinguline liikuminegi ühtlase organisatsioonita, juhtimiseta ja sihimääramiseta. Nagu sõjaväeline, nii ka ametiühinguline organisatsioon peab andma maksimaalse jõukoondamise ja -raken-
damise võimaluse. Aga see on teostatav üksnes tsentraliseeritud distsipliini teel.

Lähtudes neist, rahvusvaheliseski ametiühingulises liikumises üldiselt omaksvõetud seisukohtadest, oleme mitte ainult õigustatud, vaid oma ametiühingute tuleviku huvides isegi kohustatud pöörama kõige tõsisemat tähelepanu meie ametiühingulise aparaa-
di ümberkorraldamisele. Praegu on selleks aeg.

Meie organisatsioonid pole veel kuigi suured ja neis pole väga sügavale juur-
dunud ebasobiva organisatsioonilise vormi traditsioonid. Mida aga aasta edasi, seda raskemaks läheb muuta kord juba väljakujunenud vorme, kuigi nad tegelikult ei peaks vastama elule. Eks seda tõenda kõige paremini teiste maade ametiühinguline ajalugu. Rootsis näiteks peetakse heitlust üle kahe aastakümne kohalikkudest kutseühin-
gutest lahtisaamiseks ja tööstusharu organisatsiooniprintsiibi läbiviimiseks määravatel majandusaladel. Veel visamalt arenes ja on praegugi veel käimas see reform Inglismaal, kus pooleteise sajandi jooksul olid kohalikud ja kvali-
fitseeritud kutsetöölised ühingud loonud vääramatud traditsioonid ja end nii tugevasti kindlustanud, et ei tahetud kuuldagi teistsugustest organiseerimis-
viisidest. Sellest hoolimata ametiühin-
gulise liikumise kandev juhtkond jätkab kõikjal järeljätmatult organisat-
sioonilise reformi läbiviimist. Olgu siin-
kohal toodud ka näide omaaegsest Sak-
sa ametiühingulisest ajaloost, mis tõen-
dab, milliseid ohvreid seejuures oldi
valmis ka kandma. Mitmekordsete ot-
suste ja katsete järgi möödunud sajan-

di 90. aastates asuti lõpuks looma koha-
likkudest iseseisvatest kutseühingu-
test (lubjatöölised, kivitöölised, krohvi-
jad jne.) müüritöölise üleriiklikku lii-
tu. Kõigis neis kohalikkudes kutseühin-
gutes kokku oli umbes 33.000 liiget.
Pärast reformi jäi aga müüritöölise lii-
tu järele veel vaid 10.000 liiget. Endis-
tel traditsioonidel kasvanud liikmeskon-
nast keeldus kaks kolmandikku esialgu
astumast uue kujulisse organisatsiooni.
Aga sellest ei küsitud ja uus organisat-
sioonitüüp osutus kõige kiuste seevõrd
elujõuliseks, et mõne aastaga oli esialg-
ne kaotus kuhjaga tasa ning müüritöö-
liste liit kujunes võimsaks tööliiskoondi-
seks. Nii see on läinud kõikjal ja praegu
areneb sama protsess Ameerika ameti-
ühingulises liikumises.

Ajalooliselt kohalikud kutseoskuse
põhimõttel loodud organisatsioonid on
tekkinud siis, kui tööstuslikus tegevus-
ses kutseoskust õppinud tööliste kiht
etendas alles määravat osa. Lähtuti, ja
ka õigusega, seisukohast, et õppinud
tööliste töötingimuste ja elustandardi
kujunemine määrab praktiliselt ka õp-
pimata tööliste elustandardi. Viimaste
osavõtule organisatsioonilisest tegevus-
est pöörati seepärast vähe tähelepanu,
kuna õppinud töölistest koosnev ameti-
ühing üksi suutis järk-järgult paranda-
da kõigi olukorda. Tänapäeval aga see
seisukoht ei pea enam paika. Mehani-
seerimine ning tehniline areng ja kogu
tööstusliku tööprotsessi keskendumine
ning tootmisvahendite koondamine suu-
rejoonilise rahakapitali juhtimise all
ühes äärmuseni arenenud tööjaotuse
süsteemiga on paljugi põhjalikult muut-
nud teiseks. Ja kuigi ka tänapäeval
vaevalt leidub tööstusharu, kus saadaks
läbi õppinud töölisteta, siis ometi üldine
areng läheb viimaste arvulise vähene-
mise suunas. Ameerika ametiühingute
uuringust nähtub, et näiteks sealses
autotööstuses, kus otseselt tegevuses
450.000 töolist, on ajajooksul õppinud
tööliste arv järjekindlalt langenud ja
moodustab veel umbes 15% tööliste üld-
arvust. Aga senise organisatsioonilise-
süsteemi juures seegi 15% jaguneb vas-
tavalt kutseoskusele paljudesse ühingu-
tesse, nii et tööüli lahendamise korral
autotööstuse trustile peaksid seisma-
vastas tervelt 21 õppinud tööliste ühin-

gut, kes kõik õigustatud kaitsma üksikute oskustöölise gruppide huvisid. Peale selle veel õppimata tööliste hiigla mass. Aga just selles seisabki Ameerika ametiühingulise liikumise nõrkus. Seal on saadud aru, et sarnane killunemine raskendab läbirääkimiste pidamist, hoiab eralduses tööliste gruppe, ei lase ühtlasel juhtimisel kujundada ühist ja ühtlast tugevat jõudu. John L. Lewis'i ettevõttel kümnest suurest ametiühingulisest organisatsioonist loodud n.-n. „Committee of Industrial Organisation“ on asunud nüüd teostama tsentraliseeritud ja tööstusharu printsiibile rajatud ametiühingute koondamist.

Tulles tagasi meie olude juurde, peab konstateerima meilgi tsentraliseeritud tööstusharude järgi ülesehitatud ametiühinguliste liitorganisatsioonide vajadust. Kuigi meil ei ole veel kapitali ja tööstusliku tootmisprotsessi kontsentratsioon teostunud seevõrd, kui mujal, näib see ometi meilgi edaspidi minevat sama rada. See ühest küljest. Teisest küljest aga meil ellukutsutud avalikõiguslikud esindused annavad paratamatult tõe ja kiirustavad ka tööstusringkondade eraorganisatsioonilist koondumist, nagu see juba teostunudki mitmes tööstusharus. Ettevõtjaskonna organiseerimine sünnib ülemaaliselt tsentraliseeritult. Ei tee meie töölikond sellest õigeaegselt järeldusi, siis loomulikult kannatab selle all ametiühingulise liikumise edu.

Peaasi on aga see, et tundes, milliste raskustega toimub mujal kord juba sissejuurdunud, kuigi ebasobivaks osutunud organisatsioonilise aparadi ümberkujundamine, oleks ilmne eksitus ja

asjatu jõukulutus lasta meil süveneda organisatsioonilist viisi, mis edaspidi tuleks samuti suurte ohvritega paratamatult ümber kujundada. Õigem on asja nüüd juba alguses juhtida otstarbekohasele alusele.

Meie edaspidiseks organisatsiooni põhiprintsiibiks peaks olema tsentraliseeritud liit-ühing, mis koondaks endasse kõik ühes tööstusharus töötavate tööliste grupid, olgu nad õppimata töölisel või õppinud kutseoskuslikud töölisel kõigilt mõeldavatelt aladelt. Neis, eriti vähemates, tööstusharudes, kus see otstarbekohane, võiks töö iseloomu poolest lähestikkuseisvate tööstusharude kohta luua ühine liit = ametiühing. Ainult käsitöö alal võiksid jääda tegutsema vana-tüüpi kutseühingud, s. o. ainult ühe kutse alal töötajate organisatsioonid, kuid needki peaksid olema ülemaalsed tsentraliseeritud liidud. Nii teostuks meil ühtlane ja — nagu mujal kogemused näitavad — arenemisvõimeline organisatsiooniline süsteem, mis vastab nüüdisaegsetele vahekordadele ja vajadustele tööstuses.

Muidugi ei saa praegu siin praktilistesse üksikasjadesse tungida seesuguse organisatsioonilise süsteemi läbiviimisel, vaid tähtis on ainult selle põhimõtte uuesti liikumapanemine, kuna see ju varematal. E. Töölisühingute Keskliidu kongressidel on üldist tunnustust leidnud. On selle tähtsusest ja tarvilikkusest lõpuks aru saadud, küllap siis järgneb ka praktiline teostamine.

Ärgu ainult unustatagu, et organisatsiooniliste probleemide lahendamisele antakse teiste maade ametiühingulise liikumises esmajärguline tähtsus, sest organisatsioonist oleneb ju kõik.

Kollektiivlepingute sõlmimisest.

J. Jalaja.

Ametiühinguline liikumine on meil kaheldamatult tõusu teel. Selle tunnuseks ei ole mitte ainult liikmete arvu tõus kutseühingutes, tegelaste pere kasvamine alatasa suureneva töölisvanemate arvu arvel, vaid ka ametiühingute tegevuse intensiivsemaks muutumine oma põhiülesannete täitmisel, mis

kujukalt väljendub massilises kollektiivlepingute sõlmimise nõudmises ametiühingute poolt. Maksivate seadustega on ametiühingute osa palgatülide lahendamisel peaaegu olematuks tehtud, kui mitte arvestada mõnesuguseid kaudseid võimalusi osa võtta palgaolude korraldamisest. See sünnib paratamatult ame-

tiühinguid pöörama oma tähelepanu neile võimalustele, mis kutseühingutel palgaolude korraldamisel veel järele on jäänud ja see on **kollektiivlepingute sõlmimine tööandjatega**. Pea kõigis ametiühinguis, nende osakondades ja sektioonides on käesoleval aastal nende poolt peetud koosolekutel kõne all olnud kollektiivlepingud ja nende sõlmimise võimalused. Üksikutel juhtudel, kitsamates tööharudes, on töölistel korda läinud neid sõlmida, kuid enamikus on need soovid luhtunud. Kollektiivlepingute asemel on enamikus töölistel pidanud leppima ainult töötasude kõrgendamisega kokkulepete näol, mis omavad kollektiivlepingute jõu, s. o. palganormid on kindlustatud määratud aja peale. Nende kokkulepete sõlmimisel on kaduma läinud kollektiivlepingu tuum; ametiühingute osa palgaolude korraldamisel need lepingud ei suurenda. Sellepärast on töötasude tõstmine üksikutes käitistes kui ka mõnes käsitööhäru ilma kollektiivlepingu sõlmimiseta ainult hädaabinõu, sest valvata maksva kokkuleppe täitmise ja tööliste vastuvõetavate palganormide püsivuse üle saab ainult sisemiselt distsiplineeritud tugev ametiühing.

Raskusi kollektiivlepingute sõlmimisel tööandjatega teeb asjaolu, et sellise lepingu sõlmimine on vabatahtlik, mida ei saa sõlmida töötulide korras. Vabatahtlikult lepingut ametiühinguga aga ükski tööandja sõlmida pole soovinud, või kui see ka nii üksikutel juhtudel on olnud, siis seda teostada temal surveabinõudega vastavatest töösturite keskkondidest pole lubatud. Selle tõttu nõuab vabatahtlik lepingu sõlmimine ametiühingult hoopis suuremat pingutust. Sellepärast tuleb lepingu sõlmimiseks pikemaajalist eeltööd teha nii mitmekülgsest läbikaalutud kava väljatöötamisel kui ka abinõude leidmisel, kuidas lepingut „vabatahtlikult“ läbi suruda. Abinõusid lepingute läbisurumisel on võimalik siiski leida, kuid see nõuab tugevat organisatsiooni, tegeliku olukorra põhjalikku tundmist ja osavust selle kasutamisel. See näitab, et raskuspunkt kollektiivlepingute sõlmimisel ei seisaks vastava kava väljatöötamises, vaid abinõude leidmises selle läbiviimiseks. Neil kaalutlustel ei tule lepingu sõlmimisel peaarõhku panna töö-

tasu normide kõrgusele, vaid lepingu punktidele, mis käsitlevad ametiühingu osa lepingus. Ametiühing, olles kord sõlminud sarnase lepingu, võib julgelt tulevikku vaadata ja edaspidi töötasu norme hoopis kergema vaevaga elatistatase kõrgusel hoida. Ka on oluline aeg, millal lepingu sõlmimise ettepanekuga esineda. On mõttetu esineda lepingu kavaga ajal, millal ettevõtjal üksik on, kas tööstus seisab või töötab.

Ajal, kui töölikond oma igapäevase leiva kindlustamiseks nõuab ja on valmis tööandjatega kollektiivlepinguid sõlmima, on tarvilik teada, kuidas suhtuvad tööandjad nendes nõudmistesse. Kuna enamik tööandjast kuuluvad Kaubandus-Tööstuskoja alla, siis oleks küllalt selge pilt olukorrast, kui jälgida mõtteavaldusi, mis tulevad sealsete tegelaste hulgast. Tarvitseb ainult meelde tuletada K.-T.-koja esimele programmi-kõnet möödunud aasta lõpul koja täiskogu koosolekul, mis koosolejate poolt kiiduavaldustega vastu võeti. Kaubandus-Tööstuskoja esimees oma kõnes asus seisukohale, et meie maa tööstuslik olukord kollektiivlepingute ja minimaalpalgade teostamiseks pole veel küllalt küps. Ja selleks, et edukamalt võidelda töövõtjate ebaõiglase nõudmistega vastu, tuleb ellu kutsuda üksikute tööhäru tipporganisatsioone. Ühe esimese seesuguse tipporganisatsiooni, tekstiiltöösturite ühingu sekretär on oma teadmisi tööliste olukorra tundmise suhtes juba avalikkuse ette toonud. Ajalehtede ja ajakirjade veergudel on tema sulest ilmunud kirjutusi, küll tööstustöölise palgalise puhkeaja pikendamise vastu, mis isegi olla liig pikk, sest töölistel käitistes ainult logelevat, küll tööliste töötasu kohta, püüdes põhjendada, et pooleteise tunnise töötamisaaja töötasust piisavat tööliste küllalt, et oma nõudeid korteri, söögi ja riietuse suhtes täita. Samuti ka seda, et töölikond oma tööjõudu 8 tunni keskes teiste maadega võrreldes küllalt otstarbekalt ära ei kasuta, manitsedes töölikonda ja nende juhte töötasude korraldamisest loobuma. Tekstiiltööstus on üks mõduandvama tööala, mille osatähtsus kogu Eesti tööstuses on ligi 25% ja sellepärast oleks vajalik, et selle tööhäru töösturitepoolne tegelik asjaajaja võtaks oma ülesannet tõsisemalt,

ei esineks avalikkuse ees väidetega, mis on otse absurdsed ja ei laimaks põhjendamatu eesti töölisti.

Neist näiteist aitab, et selguks, millise „vastutulekuga“ töölistikond kollektiivlepingute sõlmimise nõudmisel töösturite poolt võib arvestada. Sealset ringkonnas kinnitatakse jonnakalt, et tööliste töötasude ja -olude parandamise nõudes on süüdi ainult üksikud ässitajad, kes olla koondunud ametiühinguisse. Kes vähegi meie tööliste elutingimustesse on süvenenud, see teab, et palgaolude korraldamise aktsioone ei seipitseta ametiühinguis, vaid töötasude erakorraliselt madal seis hoiab kogu töölistikonna pinevil ja ametiühingud on ainult abinõuks, mille kaudu need õigusstatud nõudmised pääsevad avalikkuse ette.

Vaatamata töösturkonna eitavale suhtumisele kollektiivlepingute sõlmimise asjus, on E. Tekstiiltöölise ühingu siiski selle tööharu töösturite ühinguvalte ettepaneku teinud korraldada

töö- ja palgaolusid kogu tööharu ulatuses kollektiivlepingutega. Töösturite ühingu poolt olla saadud põhimõtteline nõusolek seda küsimust kõne alla võtta. Sel puhul tuleks töösturitel täie tõsidusega küsimusse süveneda, aga mitte pealiskaudsete sõnade ja käeliigutustega seda põhjapanevat küsimust võtta. Neid läbirääkimisi ja nende tulemusi ootab kogu eesti töölistikond suurima huviga, sest see on esimene juhus, kus palkade normeerimine vabatahtlikult on tõusnud esile kogu tööharu ulatuses. Neist läbirääkimistest nähtub, kas töösturkond oma arvamist kollektiivlepingute suhtes on võtnud revideerimisele.

Kindel on, et kollektiivlepingute sõlmimise nõue töölistikonnas on akuutselt päevakorrale kerkinud ja ametiühingute tähtsamaks ülesandeks lähemate aastate jooksul jääb põhjalikkude, ajanouetele vastavate kollektiivlepingute kavade väljatöötamine ja abinõude leidmine nende maksuma panemiseks.

Poolast Põllutöölisi.*)

Välistöölise sissetoomise küsimus, peamiselt põlevkivikaevandustes, oli 19. märtsil k. a. juba kolmandat korda Riigimajandusnõukogus seisukohavõtmisel, kusjuures veelgi ei jõutud küsimuse otsustamisele, vaid moodustati 3-liikeline komisjon kosseisus J. Jaaksoni (E. Panga president), P. Männik (Põllutöökoda) ja H. Maandi (Maatöölise ja Väikemaapidajate Koda), kelle ülesandeks jääks esitatud resolutsioonide läbitöötamine-ühtlustamine. Resolutsioone oli esitatud J. Jaaksoni, Th. Pooli, A. Petrovi, H. Maandi ja P. Männiku poolt, kusjuures neist ainult viimane pidas soovitavaks välistöölise sissetoomist, sealjuures tõstes üles nende sissetoomise põllumajandusse. Varemalt räägiti teatavasti ainult välistöölise sissetoomisest põlevkivikaevandustes.

16. aprillil k. a. oli küsimus neljandat ja viimast korda Riigimajandusnõukogus arutusel. Eelmisel koosolekul valitud komisjoni tööst andis ülevaate J. Jaaksoni. Küsimuse üldosas komisjon on jõudnud kõkkvõetult järgnevale seisukohale:

Soodsama majandusliku konjunktuuri ja riiklikude korralduste tõttu on tööstuses ja põllumajanduses töö ja tegevus ulatuse poolest laienenud. Seepärast on töö maht Eestis suurenenud silmapaistval määral. Töö mahu ja sellega ühenduses tööjõu va-

jaduse suuremine on niivõrd ulatuslik, et suvisel tööhoajal üksikute majandusaladel ei leita enam tarvilisel määral töölisti. Mis puutub tööjõu küsimusse põllumajanduses, siis paljudes kohtades valitseb suvel tööjõu puudus, mis pidurdab tootmisvõimeid. On hädavajalik võtta tarvitusele otstarbekohased abinõud põllutöölise puuduse kõrvaldamiseks.

Abinõud selleks oleksid lühidalt: 1) põllukultuuri tõstmine, mehhaniseerides ja korraldades töid nii, et põllutöölise töö produktiivsus oleks suurem ja tööliste arv võiks olla väiksem. Ümberkorraldamine ja mehhaniseerimine nõuab aga suurt kapitali, ja see on teostatav järkjärgult ainult pikema aja jooksul. 2) Põllutöölise elujärje ja elamistingimuste tõstmine, et ära hoida valgumist linnadesse ja tööstustesse. 3) Põllutöölise korteriolude parandamine, et perekonnaga töölisti enam siduda põllumajandusse ja anda alatist tööd ning teenistust. Tuleks soodustada odavaprotsendilise laenuga tööliselamute ehitamist taludes ja et töölisti enam siduda oma kodukohaga, anda neile ka tarvilikul määral aiaaamad. 4) Talutööde korraldamine nii, et oleks võimalik rohkemal määral kasutada aastatöölisi. Tuleb hoolitseda, et suvekuudeks talutöödele palgatud töölised ja nende perekonnaliikmed ka talvekuudel tööd leiaksid suvise töökoha lähedal. Tuleb võtta kaalumisele mõne käsitööharu sisseseadmise küsimus talveks talutöödelt vabanenud töölisele. 5) Otstarbekohase töövahetamise korraldamine ja selle kaudu põllutöölise üleviimine sinna, kus nende järgi eriti puudus, võimaldades soodustatud sõidutingimusi. 6) Osutub tarvilikuks, et riigi- ja omavalitsusasutised, kellel on teos-

*) Välistöölise sissetoomise küsimuse üleskerkimist ja selle kohta võetud seisukohti ning esitatud märgukirju vt. „Töölise Hää!“ nr. 2 ja nr. 3 k. a.

tamisel sarnased tööd, mille ajutine katkestamine ei valmista erilisi raskusi, katkestaksid need tööd põllutööde hooajaks, et töölised võiksid minna põllutöödele. 7) Asundustegevuse pidurdamine maal, kuna need tööd nõuavad eriti suurt inimtööjõudu. Uudismaade ülesharimisel tuleb võimalikult enam rõhku panna mehaanilise tööjõu kasutamisele. 8) Põhjaliku maakorralduse teostamine, liites tervikuks lapitalud. 9) Õppinud põllutöölise ettevalmistamise eest hoolitsemine, kuna nende tööproduktiivsus on suurem. 10) Vastava tollipoliitikaga ja hindade mõjutamisega tööstuse tootmisvõime ja hindade vahel tasakaalu säilitamine, et põllumajandus võiks olla suutelisem sammu pidama tööstusega töötasude maksimisele.

Mis puutub tööjõu küsimusse tööstuses, siis komisjon asub seisukohale, et tööstuses ei ole tööjõu puudus mitte nii terav kui põllumajanduses. Seda võib märgata ainult suvekuudel üksikutes tööstusharudes. Töölise puuduse ärahoidmiseks oleksid vajalikud järgmised abinõud:

1. Tööde korraldamine ka tööstuses võimalikult nõnda, et tööd oleksid jagatud ühtlasemalt aasta peale.

2. Töö produktiivsuse tõstmine ajakohasemate masinate ja seadiste tarvitusele võtmisega.

3. Hoolitsemine võimaluse piirides selle eest, et elatusmaksumus oleks enam-vähem stabiilne, sest ainult siis võib loota, et töölised kestvalt oma töödel püsida võivad.

Välis- ja põllutöölise küsimuses fikseeris komisjon oma üldised seisukohad järgmiselt:

Välis- ja põllutöölise sissetoomine meie põllutöödele, kui ka tööst., eriti siis, kui see sünnib suurel hulgal, on ühenduses pahedega, nagu: 1. talvekuudel meil üldiselt tööjõu puudust ei ole, vaid on märgata isegi tööpuudust. Sellepärast võiks juttu olla välis- ja põllutöölise toomisest ainult suvel. See asjaolu aga raskendab heade välis- ja põllutöölise saamist. 2. Et oma töölise keskel mitte rahulolematust tekitada, ei tohiks välis- ja põllutöölise tööttingimused ja korteriolud olla paremad kui meie oma töölistel. See aga raskendab heade välis- ja põllutöölise saamist. Halvemad välis- ja põllutöölised võivad aga halba mõju avaldada meie tööliskonnale. 3. Välis- ja põllutöölised ei tunne meie maa olusid ja keele mitte- oskamine raskendab nende kasutamist. 4. Ei ole kindel, et võime välis- ja põllutöölisi saada igal aastal vastuvõetavatel tingimustel, sellepärast oleks hädaohilik teha oma tööstust rippuvaks välis- ja põllutöölise sissetoomise võimalusest.

Nendest üldistest seisukohtadest järelduste tegemisel läksid aga komisjoniliikmete arvamisest lahku, mispärast komisjon esitas Rigimajandusnõukogule kolm varianti: esimene, mille aluseks H. Maandi ettepanek, asub välis- ja põllutöölise sissetoomise küsimuses eitava seisukohale; teine, mille aluseks P. Männiku ettepanek, peab välis- ja põllutöölise sissetoomist praeguses olukorras möödapääsemata tarvilikuks; ja kolmas, mille aluseks J. Jaaksoni ettepanek, käib järgmiselt:

Arvestades pahedega, mis ühenduses välis- ja põllutöölise sissetoomisega ja teiseks sellega, et meie põllupidajad ja nende organisatsioonid on seni ise olnud välis- ja põllutöölise sissetoomise vastu põllutöödele, tuleb asuda välis- ja põllutöölise sissetoomise asjus meie põllutöödele eitava

seisukohale. Siiski viimasel ajal üksikud meie põllupidajad ja nende organisatsioonid, eeldades tõsist tööjõudude puudust eeloleval suvel, on hakanud kaaluma küsimust, kas mitte põllutöödele tuua välistöölisi. Seepärast, arvestades võttes küsimuse tähtsust sel juhul, kui meie põllumeeste juhtivad organisatsioonid peaksid esinema kindlate ettepanekutega välis- ja põllutöölise sissetoomise asjus põllutööle, tuleks neid ettepanekuid võtta tõsisele kaalumisele ja tarbe korral erandina eelseisvaks suveks nõutav arv põllutöölisi välismaalt sisse tuua võimaldada. Välis- ja põllutöölise sissetoomine tööstusse pole soovitatav, eriti praegusel poliitiliselt ja majanduslikult äärmiselt ebakindlal ajajärgul. Seepärast on tarvilik, et meie kogu oma tööstust ja majandust praegusel ajal arendame ulatuses, nagu seda võimaldab meie oma töölise arv. Kui selle tagajärjel peaks tarvis olema üksikute majandusharude tegevust piirata, siis esimeses järjekorras võiksid kõne alla tulla need tööstusharud, millel puuduvad meie juures looduslikud eeldused edukaks arenemiseks ja mis seepärast ei suuda saada võistlusvõimelisteks välis- ja põllutöölisega ja võivad püsida meie juures ainult kõrge tollikaitse all. Meie investeerimist ja ehitustegevust tuleks tarbe korral piirata.

Hääletusel võeti vastu viimane ettepanek, mis eelolevaks suveks erandina lubab sisse tuua välis- ja põllutöölisi. Nähtavasti mõjusid viimase ettepaneku vastuvõtmisel kaasa asjaolud, et Põllutöökoda oma vaevalt tegevusse astunud konventide tööbüroode kaudu oli suutnud näidata, nagu valitseks meil suur põllutöölise puudus. Et aga nende tööandjate konventide poolt kiires korras kogutud andmeid täiel määral ei saa usaldada, selle kohta rääkis H. Maandi:

Põllumeeste konventide juures töötavate tööbüroode andmeid tuleks võtta ettevaatusega, kuna töölised usalduse puudusel ei lähe end sinna registreerima. Nii oli näiteks Viljandi põllutöökoja tööbüroos registreeritud töötuid 12, tööpakkumisi 80. Samal ajal oli aga töötuid vabal tööturul Viljandis üle 200. Kuigi tehinguid sõlmiti vaid kümnekond, ei läinud ülejäänud töölised end registreerima põllutöökoja tööbüroosse.

H. Maandi oli lasknud korraldada Maatöölise ja Väikemaapidajate Koja kaudu ankeedi, millele on saabunud üle 300 vastuse ja nendest ainult 4 mainivad põllutöölise puudust kohapeal. Seega ei ole põllutöölise puudus nii terav, nagu seda püüavad tõendada põllutöökoja kohapealsed konvendid.

Vaevalt oli Riigimajandusnõukogus vastu võetud eeltoodud seisukoht, kui

Põllutöökoda asus kiires korras tegevusse ja nõutas loa Poolast põllutöölise sissetoomiseks ning hankis ühtlasi neile raudteel hinnaalanduse ja välismaalastelt nõutava teenistusloa kaotamise, kui need välismaalased lähevad Põllutöökoja kaudu põllutöödele. Poola põllutöölisega lepingute sõlmimiseks sõitis Poolasse Põllutöökoja peasekretär Ignas Tõrmaküla ja Suure-Jaani põllumees J. Tirman. Sissekavatsetakse tuua umbes 600 Poola põllutöölisi.

Kui põllutöökoda oli saanud sissetoomise loa, ilmusid ajakirjanduses teated, et Poola töölised tulevad palju odavamad meie töolistest — 20—25 kr. kuus. Et sellega kahjustataks Eesti tööliste palgatingimusi — mis arvatavasti oligi välismaalt põllutöölise sissetoomise tõeliseks põhjuseks — siis esitas E. Töölisühingute Kesklit selles küsimuses sotsiaalministrile järgmise märgukirja:

Nähtavasti Põllutöökojast saadud andmetel on ajakirjanduses ilmunud teateid, et Poolast sissetoodavad põllutöölised tulevad odavamad kui meie oma põllutöölised. See näitab, et E. Töölisühingute Kesklidul ja paljudel ametühingutel oli õigus, kui nad välis- ja põllutöölise sissetoomise küsimuse üleskerkimisel esitatud märgukirjades ja koosolekutel vastuõetud resolutsioonides avaldasid arvamist, et välis- ja põllutöölise sissetoomisega tegelikult tahetakse alla suruda Eesti tööliste töötasu. On ju loomulik, et juhul, kui Poolast sissetoodavate põllutöölise töötasu on odavamad kui meie tööliste töötasust, siis tööandjad uute sõlmivate töölepingute puhul võtavad aluseks Poola tööliste maksetava tasu. Sellist olukorda, kus välis- ja põllutöölise sissetoomise abil lüüakse alla meie tööliste töötasu, ei saa lugeda õiglaseks nii meie palgatöölise

kui ka rahvamajanduslikust seisukohast (— pidurdab mehhaniseerimis- ja ratsionaliseerimisprotsessi) vaadatuna.

Kuigi välis- ja põllutöölise sissetoomise küsimuses pole kahjuks arvestatud kogu meie töölikonna üksmeelset eitavat seisukohta ja antud luba nende sissetoomiseks, siis eeltoodud asjaolusid arvestades pöörduv E. Töölisühingute Kesklit Teie poole, härra Minister, et Teie püüaksite vältida vähemalt olukorra tekkimist, kus välis- ja põllutöölise abil lüüakse alla meie oma tööliste töötasu. Kui see siiski aga peaks toimuma — s. t. kui välis- ja põllutöölise töötasud oleksid odavamad kui põllutöölise töötasudest — siis tekitab see meie töölikonnas kaheldamatult üldise meelpeaha ja võib rikkuda Poola ning meie tööliste omavahelise hea läbisäämist.

Poola põllutöölise sissetoomise vastu esitas üksikasjaliku ja põhjendatud märgukirja ka Maatöölise ja Väikemaapidajate Koda, samuti ka Töölis- ja põllutöökoda. Märgukirjad ei leidnud tähelepanu.

Esimene osa Poola põllutöölisi jõuab neil päevil kohale.

Lõpuks võib veel märkida, et ühenduses teravalt päevakorral oleva tööjõuprobleemiga meie tööstuses ja põllumajanduses on Riigi Statistika Keskbüroo asunud põhjalikule andmete kogumisele praeguse tööjõudude seisukorra kohta tööstuses ja põllumajanduses. Need andmed kogutakse koos eeloleva majandusloenduse töödega ning pärast nende läbitöötamist on käesoleva aasta lõpu poole oodata tööjõu probleemi kindlatel andmetel põhjeneva ülevaate saamist.

Alles siis võib enam-vähem usaldatavalt öelda, kas meil on tegelikult põllutöölise puudus või mitte. Praegustesse Põllutöökoja konventide andmetesse tuleb igatahes suhtuda suurte kahtlustega.

Tallinna tubakatöölise palgaolud ja töötingimused.

Ed. Looi.

Käesoleva aasta märtsi kuu andmeil töötas Tallinnas asuvas tubakatööstustes kokku 676 töötajat. Siia juure on arvestatud ka meistrid, ametnikud ja tehniline personaal. Suuremaid tubakatööstusi on a.-s. Laferme, kus töötas 282 töötajat, järgneb Eesti Tarvitajateühisuste Keskühisuse tubakatööstus (ETK) 191 töötajaga, siis a.-s. Regina tubakatehas 116 töötajaga ja a.-s. Sirena tubakatehas 81 töötajaga. Peale mainitud töötas veel Kubana sigaritööstuses 5 töölisi ja a.-s. Astoria tubakatehas 1 tööline.

Tubakatööstuste töölisel jagunevad kahte suuremasse gruppi — ühed, kes tubakat üm-

ber töötavad (lõikajad, sorteerijad, toppijad jne.) ja teised, kes kesti ja pakendeid valmistavad. Kahes tähendatud grupis töötas kõrgis tubakatööstustes k. a. märtsikuul 54 mees- ja 532 naistöölisi. Kolmanda grupi moodustavad meistrid, tehniline personaal, ametnikud ja kuuteenijad. Viimaseid oli tubakatööstustes märtsikuul andmeil 18 naist ja 72 meest.

Võrreldes üksikute käitiste palgaolusid tubakatehasade ümbertöötajate grupis, paistab silma märgatav töötasude vahe ETK tubakatööstuse ja teiste siniloetletud tubakatööstuste vahel. Võrdluseks olgu mõned arvud. ETK tubakatööstuses teenis k. a. märtsi

si kuul meestööline keskmiselt kr. 82.39 ja naistööline kr. 53.09; a.-s. Laferme tubakatööstuses teenis meestööline kr. 65.97 ja naistööline kr. 41.02; a.-s. Sirena tubakatööstuses teenis meestööline kr. 46.81 ja naistööline kr. 24.38; a.-s. Regina tubakatööstuses meestöölisi ei ole, naistöölised teenisid keskmiselt 25.83; Kubana sigaritööstuses ei ole ka meestöölisi, naistööline teenis keskmiselt 31.91 kuus. Eeltoodud andmetest nähtub, et ETK tubakatöölised teenisid keskmiselt kr. 20.— kuus rohkem kui teiste tubakatööstuste töölised. Selgituseks võiks juure liisada seda, et kuna ETK tubakatööstuses töötati märtsi kuul keskmiselt 24 tööpäeva ja teistes tubakatööstustes 21 tööpäeva, siis on loomulik, et ETK töölised pidid rohkem töötasu saama kui teiste tubakatööstuste töölised.

Kesta ja pakendi valmistajad on kahjuks eraldatud teistest töolistest vaid ETK ja a.-s. Laferme tubakatööstustes, mistõttu iga käitise töölise töötasu selles grupis ei saa võrrelda. ETK meestööline teenis selles grupis keskmiselt kr. 55.82 ja naistööline kr. 34.01 kuus ja a.-s. Laferme meestööline kr. 61.43 ja naistööline 43.07 kuus. Eeltoodud käitiste töölise töötasu võrreldes teenis a.-s. Laferme tööline selles grupis keskmiselt kr. 10.— kuus rohkem kui ETK tööline.

Meistrid, tehniline personaal ja ametnikud on tavaliselt igas tubakatööstuses kuupalgalisel. Võrreldes selle grupi töötajate keskmist töötasu kuus, paistab silma jälle ETK töötajate teenistus, kes teenis märksa rohkem kui teiste sinloetletud tubakatööstuste töötajad. Olemasolevate andmete kohaselt teenis ETK meestöötaja keskmiselt kr. 190.— kuus, naistöötajaid selles grupis ei olnud; a.-s. Lafermes teenis meestöötaja kr. 147.22 ja naistöötaja kr. 82.38 kuus; a.-s. Regina meestöötaja kr. 90.61 ja naistöötaja kr. 68.53; a.-s. Sirenas meestöötaja kr. 117.85 ja naistöötaja kr. 45.— kuus. Teistes tööstustes peale ETK on kontoriteenijate palgad siin ühes arvestatud, mistõttu ka ETK töötaja keskmine töötasu on märksa suurem teistest.

Töölised töötavad päeva- ja tiikitöölistena. Tavaliselt ei võimaldata tubakatööstustes aga töölisele iga päev tööd, vaid töölised käivad töö tarviduse järgi. Muidugi võimaldatakse neile töölisele, kellel erilised „teened“ vabrikus, iga päev tööd. Palgalepingus ei ole tähendatud, missugusel kuu- või nädalapäevadel töölisele on võimaldatud tööd teha ja missugusel päeval ta tööpuudusel kodus peab olema, vaid palgaraamatus leidub märkus, et tööline nõustub tarviduse korral 2 kuni 3 päeva nädalas töötama. See moodus on mitmes teiseski tööharus ettevõtjate poolt tarvitusele võetud, kui käitises tööd vähemaks jäävad. Töölise töölepingu seadusega ei ole niisugune märkus kooskõlas. Tööinspeksioon ongi „märkusi“ parandama hakanud ja nõuab täpset kuu- või nädalapäeva äratähendamist, mil töölisele on võimaldatud tööd ja mil ta tööpuudusel kodus peab olema.

Mõned tubakatööstused lasevad karpe valmistada vangla töökojas, kuna samal ajal käi-

tise töölised tööpuuduse tõttu kodus peavad olema. See asjaolu on tekitanud tööliskonnas õigustatud pahameelt ja nõuab edaspidi korraldamist.

Keskmine kuu teenistus tubakatööstuses on meestöölisel kr. 65.— ja naistöölisel kr. 40.—. See tasu ei võimalda praeguse elukalliduse juures töölisele küllaldast äraelamist. Võrreldes tubakatöölise palku šokolaadi-, kompveki- ja biskviiditöölise palkadega (vt. „Töölise Hääle“ nr. 8/9, 1936. a.), on tubakatöölise palgad siiski veidi paremad.

Hooaeg tubakatööstuses on suvel. Siis töötatakse tavaliselt 10 tundi päevas. Mõned tööstused ei tasu töölisele aga ületundide eest seaduses ettenähtud lisatasu, vaid arvestavad ületunnid tavalise teenistustasu alusel välja. Tuleb ette veel teisigi töökaitse- ja sotsiaalseaduste rikkumisi, mis võimalikud selle tõttu, et tänini puudusid kõikides tubakatööstustes tööliskonna asutised, s. o. töölisnõukogud või töölisvanemad.

Miks töölised varem omale vastavaid asutisi ei valinud, selleks on väga mitmesuguseid põhjusi. Peamine põhjus seisib aga selles, et tubakatöölised olid senini täiesti organiseerimata.

Paar kuud tagasi kutsuti E. Toidu- ja Maitseainetetöölise Ametiühingu poolt kokku ülelinnaline tubakatöölise organiseerimiskomitee. Kõikidest tubakatööstustest oli koosolekule tulnud rohkem töölisi, mis tõendas, et tubakatöölised soovivad oma töötingimusi ja palgaolusid parandama hakata. Koosolekul valiti igasse suuremasse tubakatööstusesse toimikond, kes pidi organiseerimistööd käitistes alustama. Lühikese aja jooksul on valitud toimikonnad suutnud tõhusalt organiseerimistööd teha. Mõnedest tubakatööstusest kuulub juba kuni 90% töölisi ametiühingusse.

Üllatuse valmistas ETK tubakatööstus, kus valitud toimikond ei suutnud oma ülesannet täita. Nimelt sai ETK tubakatööstuse meister T. Kaevats teada valitud toimikonna liikmete nimed ja andis neile mõista, et ETK tubakatööstuses on organiseerimine kutseühingusse keelatud. Kui töölised siiski soovivad organiseeruda, siis mingi nad kuhugi teise tööstusesse „paremat õhku hingama“. E. toidu- ja maitseainetetöölise ametiühingu juhatus pööras kirjalikult E. Töölisühingute Keskkliidu kaudu ETK juhatusse poole selgituse saamiseks, kas meister T. Kaevats takistab organiseerimistööd oma algatusel või ETK juhatus ülesandel. Arusaamatus lahendati ja nagu selgus, toimis meister T. Kaevats täiesti oma algatusel!

22. aprillil s. a. kutsuti tubakatöölise komitee uuesti kokku, kus otsustati E. toidu- ja maitseainetetöölise ametiühingu juurde ellu kutsuda iseseisev tubakatöölise osakond. Koosolekul valiti osakonna juhatus, kelle esimeseks ülesandeks on tubakatööstustes töölisnõukogude või töölisvanemate ellukutumine. Selle tööga on juba jõutud nii kaugele, et a.-s. Sirena tubakatööstuses valiti äsja töölisvanem. Töölisnõukogu valimised on pooleli a.-s. Laferme tubakatööstuses ja ETK tubakatööstuses korjatakse vastavale soovivaldusele allkirju. ETK juhatus olevat luba-

nud omal algatusel tööliste üldkogu koosseleku kerkku kutsuda töölisnõukogu valimiseks. See on igatahes tervitatav algatus ETK juhatusel poolt, mis näitab, et seal hinnatakse tööliste osatähtsust.

Ka palgaolusid tuleb parandama hakata. Kuna ametiühing siin uue töötilide lahendamise seaduse põhjal suurt kaasa aidata ei saa, jääb see ülesanne valitavatele töölisnõukogudele ja töölisvanematele. Muidugi teeb ameti-

ühingu juhatus kõik, et tubakatöölised oma eesmärgi saavutaksid palgaolude parandamisel. Valitud tubakatöölise osakonna juhatusel ja valitavatel töölisnõukogudel ning töölisvanematel seisab ees raske ja vastutusrikas ülesanne tubakatöölise palgaolude ja töötin- gimuste parandamisel. Loodame, et hea taht- mise juures ja ühisel algatusel saavutame oma sihid, kuid ikkagi ainult siis, kui oleme tuge- vasti organiseeritud.

Tabel nr. 1.

Tallinna tubakatööstuste tööliste palgaolud.

Ettevõtte nimetus	Tööliste arv			Tööstele makstud töötasu III 1937. a.						Keskmise kuuteenistus					
	Mehi	Naisi	Kokku	Meestöölist.		Naistöölist.		Kokku		Meestööl.		Naistöööl.		Üldine	
				Kr.	Snt.	Kr.	Snt.	Kr.	Snt.	Kr.	Snt.	Kr.	Snt.	Kr.	Snt.
A.-s. Laferme tubakatehas	23	151	174	1 517	41	6.194	15	7.711	56	65	97	41	02	44	32
ETK tubakatehas	11	118	129	.906	93	6.263	83	7.170	76	82	39	53	09	55	58
A.-s. Regina tubakatehas	—	94	94	—	—	2.428	55	2.428	55	—	—	25	83	25	83
A.-s. Sirena tubakatehas	6	65	71	280	85	1.585	10	1.865	95	46	81	24	38	26	28
Kubana sigari- ja tubakat.	—	5	5	—	—	159	55	159	55	—	—	31	91	31	91
A.-s. Astoria tubakatehas	1	—	1	43	—	—	—	43	—	43	—	—	—	43	—
Kokku	41	433	474	2.748	19	16.631	18	19.379	37	67	03	38	40	40	90
A.-s. Laferme litograafia ja karbitehas	8	50	58	491	50	2.153	85	2.645	35	61	43	43	07	45	61
ETK kesta- ja karbitehas	5	49	54	279	11	1.666	49	1.945	60	55	82	34	01	36	03
Kokku	13	99	112	770	61	3.820	34	4.590	95	59	28	38	69	40	99

Tabel nr. 2.

Tallinna tubakatööstuste ametnikkude, meistrite kuuteenijate ja tehnilise personali palgaolud.

Ettevõtte nimetus	Mehi	Naisi	Kokku	Töötajatele makstud töötasu III 1937. a.						Keskmise kuu teenistus					
				Meestele		Naistele		Kokku		Meestel		Naistel		Üldine	
				Kr.	Snt.	Kr.	Snt.	Kr.	Snt.	Kr.	Snt.	Kr.	Snt.	Kr.	Snt.
A.-s. Laferme tubakatehas, litograafia- ja karbi- tööstus	39	11	50	5.741	69	906	20	6.647	89	147	22	82	38	132	96
ETK tubaka-, kesta- ja karbi- tehas	8	—	8	1.520	—	—	—	1.520	—	190	—	—	—	190	—
A.-s. Regina tubakatehas.	18	4	22	1.993	05	274	14	2.267	19	90	61	68	53	103	05
A.-s. Sirena tubakatehas.	7	3	10	825	—	135	—	960	—	117	85	45	—	96	—
Kokku	72	18	90	10.079	74	1.315	34	11.395	08	140	—	73	07	126	61

Palgaolud tööstuses 1936. a.

Kuukiri „Eesti Statistika“ viimases numbris (nr. 184 (3), märts 1937, lk. 128—150) on toodud R. Sõrmuse põhjalik ülevaade palgaoludest tööstuses 1936. a., mida alamal lühidalt refereerime.

Töö tasumisviis.

Töö tasumisviisi vaatlemisel on töölised suurtööstuses jaotatud kolme rühma:

a) alatised ajatöölised, s. o. tunni-, päevatöölised jne., b) alatised tükitöölised ning c) vaheldamisi ajatöö- ja tükitöö alusel töötajad. Selle jaotuse alusel kujuneb pilt töö tasumisviisist suurtööstuses järgmiseks (1936. a. juulis):

Eratööstuses on endiselt ülekaalus nii meestel kui ka naistel töötamine ajatöö alusel. Selle süsteemi alusel said palka suurtööstuses meestest umb. 60% ja naistest üle 50%. Alatiselt tükitöö alusel töötavate meeste arv ula-

tus ligi 30%, naistel aga ligi 40%-le. Nii on tükkitöö levinud enam naiste töö alal. Selle põhjuseks on asjaolu, et tekstiiltööstuses, mis on naiste tähtsamaks tööalaks suurtööstuse eraettevõtteis, enamus töötab tükkitöö alusel.

Kõige enam on tükkitöö süsteem levinud mäetööstuses (põlevkivi- ja turbatööstus), kus nii era- kui ka riiklikes ettevõtteis töötab üldiselt 70—80% nii meestest kui ka naistest tükkitöö alusel. Järgmisena tuleb naiste töö tekstiiltööstuses (meeste suhtes on olukord vastupidine), kellest umb. 70% töötab tükkitöö alusel. Siis võib tükkitöö rohkuse poolest mainida veel riiklikke metallikätisi, kus meestest umb. 80% töötab tükkitöö alusel. Teistes tööstusliikides on aga kõljal ülekaalus ajatöö.

Lisatasud rahas.

Peale palga aja- või tükkitöö eest maksetakse paljudes ettevõtetes töölistele veel lisatasusid, näit. perekonnaabiraha, ergutuspreemiaid jne.

Eraettevõtteis on lisatasudest ulatuse poolest esikohal preemiad, riiklikes ettevõtteis aga perekonnaabiraha. Teiseks näeme, et meestöölise hulgas on lisatasusaaajate arv suhteliselt suurem kui naistöölise hulgas. Lisatasude ulatuse kujunemises näeme era- ja riiklikes ettevõtteis lahkumisevat suunda. Eraettevõtteis on perekonnaabiraha süsteem osatähtsusest järjest taganemas. Selle preemiasüsteem. Teiste sõnadega, nagu võib järeldada toodud andmetest, eraettevõtteis on kõrval aga osutub laiemal leviku tendentsi püüd ergutada enam tootmist ja tööviljakust, kuna perekonnaabiraha süsteem, millel on peamiselt sotsiaalne tähendus, on jäetud tahaplaanile. Muude lisatasude ulatus püsib aastast aastalt enam-vähem samades piirides.

Palgalise puhkeaja tasu.

Tööstustöölise palgalise puhkeaja seaduse alusel antud puhkeajatasu kohta puuduvad täpsed andmed, eriti 1936. a. esimese poole kohta. Aasta teisel poolel on selleks makstud aga suurtööstusettevõtteis meestele 113.100 kr. ja naistele 53.000 kr., kokku 166.100 kr. Suhteliselt palga kogusummale moodustas puhkeajapalk ses ajavahemikus meestel 1% ja naistel 1,4%, keskmiselt 1,1%. Puhkeajapalga suurem osatähtsus naiste juures on sellest, et nad, töötades peamiselt tekstiiltööstuses, on vähem puudutatud töömahu hooajalisest kõikumisest kui mehed.

Naturaaltasud.

Naturaaltasude süsteem on üldiselt levinud võrdlemisi vähe. Peamiseks ja ulatuselt tähtsamaks naturaaltasu vormiks osutub korterivarustus. Seda antakse sageli koos valgustusega, osalt koguni koos küttega.

Korterivarustust saab ettevõtja poolt kas tasuta või sagedamini alandatud hinnaga suurtööstuses meestest umb. 6% ja naistest umb. 4—5% ümber. Korterivarustuse-saaajate arv osutab viimasel ajal suhteliselt langust. See naturaaltasude vorm omab suhteliselt suuremat ulatust vanades tekstiilvabrikutes ja mõningais ettevõtteis ka muil aladel, nagu tsemendi- ja paberitööstus. Teatud

arv tööliskortereid on ehitatud viimasel ajal juure põlevkivitööstuse piirkonnas; ent tööliste arvuline juurekasv on üldiselt suurem, mistõttu korterivarustuse näol naturaaltasusaaajate arv asutab seal suhteliselt langust.

Kesk-tööstuses on naturaaltasude süsteemil tunduvalt suurem ulatus. Korterivarustusesaaajate arv ulatus seal 1936. a. meeste hulgas 7,5%—9% ja naiste hulgas 2,5—3,5%. Teatud osa kesktööstusettevõtteist asub üksikutes maakohtades, kus üürikortereid pole saada. Neil juhtudel on tööliste varustamine korteriga hädavajaline. Olenevalt kesktööstuse struktuurist ka tööliste varustamine toitainetega tuleb siin üldiselt sagedasti ette (meestöölise üldarvust üle 6%, naistöölise arvust vastavalt 4% ümber). Toit-, maitseainete- ja jookide tööstuses saab kesktööstuses lisaks rahapalgale tasu natuuras toitainetega üle 20%. Üksikuil juhtudel tööllised saavad lisaks rahapalgale tasuta, osalt ka tasu eest, täieliku ülalapidamise.

Teenistustasu koostis 1933—1936. a.

Teenistuse koostis on tööstustöölisel üldise majandusliku konjunktuumi muutuse mõjustusel 1936. a. teatud määral samuti muutunud. Peamine muutus on toimunud tööjõu rakenduse suurenemise, s. o. ületunnitöö arvel. Suurtööstuses on ületunnitööga teenitud palga osatähtsus tõusnud meestel umb. 6%-le eelmise aasta 4,5% vastu. 1933. a., mil majanduslik kitsikus oli alles suur ja tootmistegevuse aktiivsus tööstuses madal, meestöölised teenisid ületunnitööga vaevalt 3% teenistuse kogusummast. Pisut on tõusnud ületunnitööga teenitud palga osatähtsus ka naistel. Peab märkima, et naiste tööpäev on üldiselt lühem kui meestel. Naistöölised on teeninud ületunnitööga vaevalt 2% ümber teenistuse kogusummast.

Muid rahalisi lisatasusid, mille hulgas on arvestatud ka puhkeaja palk, saavad meestöölised umbes võrdset ületunnitöö teenistusega (5—6%). Naistöölise juures modustavad aga muud rahalised lisatasud (umb. 4%) märksa suurema osatähtsuse kui ületunnitööga teenitud tasu (2%).

Kesk-tööstuses on aga tööliste teenistuse koostis tunduvalt lahkumisevat suurtööstuse tööliste teenistuse koostisest. Kesk-tööstuses on nimelt ületunniteenistuse osatähtsus meestel alla 3% ja naistel umbes 1,5%. Ka lisatasudena saavad nad palju vähem kui suurtööstuse tööllised. Ainult naturaaltasude ulatus on kesktööstuses suurem kui suurtööstuses.

Tööliste teenistustasu kogusumma.

Väga elav investeerimistegevus, uute tööstusettevõtete asutamine, tööstus- ja eluhoone ehitamine ning suurenenud tarbimiskaupade tootmine tõi enesega kaasa ka tunduva palgalise inime tööjõu mahutuse laienemise tööstuses. Selle mõjul esitaks rakendati tööle kogu töötute reserv. Teiseks — arvestades soodsat momenti — tööllised püüdsid õigustatult parandada oma palgatingimusi, sest elav

tusmaksumus näitas tunduvalt tõusu. Kõige selle järelduusel suur- ja kesktööstuse tööliste palga kogusumma tõusis 1936. a. 27 miljoni kr., mis ületab ulatuse kui ka tõusu pooldest kõik eelmised aastad. Majanduskriisielset 5 a. keskmist (1927—31) ületas 1936. a. tööliste palga kogusumma ligi 30%.

Teenistustasu liikumine.

Tööstuse ja ka muil majandusaladel teotsevate palgaliste töötasanormide kujunemine toimus 1936. a. üldiselt tõusu tähe all. Seda põhjustas eeskätt elatustmaksumus tõus; teiselt poolt aga ka soodus majanduslik kon-

junktuur koos suurenenud inimtööjõu nõudmisega võimaldas algatada kohati tööliste poolt aktiivset palgavõitlust.

Nii tõusis keskmine tunniteenistus meeste ja naiste kohta kokku 1936. a. suurtööstuses 32,3 sendile, seega juurekasv eelmise aasta 30,2 sendi vastu 7%. Teenistuse tõusu võis 1936. a. märkida kõigis tööstusharudes, peale naha- ja trükiteostuse.

Suuremal määral tõusis l. a. teenistus mineraalide töötlemise ning mäe- ja keemiateostuses. Tunduvalt tõusu võib märkida kõigil neisse tööstusharudesse kuuluvail erialadel, nagu nähtud järgnevast:

	Teenistus tunnis II poolaastal (s)					
	1936	Mehed 1935	+%	1936	Naised	+%
Põlevkivitööstus	38,3	34,6	10,7	23,9	21,1	13,3
Turbatööstus	41,5	35,9	15,6	30,2	25,1	20,3
Põlevkiviõlitööstus	31,5	29,5	6,8	18,2	—	—
Tsemenditööstus	36,7	29,9	22,7	25,8	20,8	24,0
Savi- ja telliskivitööstus	34,2	29,3	16,7	23,4	19,0	23,2
Klaasitööstus	40,5	32,9	23,1	18,3	15,2	20,4

Kui osa ettevõtteid tõstis töötasanorme, kohati isegi tunduvalt, siis samal ajal tõenäoliselt suur osa tasunormidest püsis muutmata endisel tasemel või tõusis õige vähe.

Reaalteenistus.

Reaalteenistust, s. o. teenistuse ostujõu kujunemist mõjutasid 1936. a. vastupidiselt kaks tegurit. Eelneva kohaselt osutas teenistus peagu kõikjal tõusu, mis aitas vastavalt tõsta ostujõu taset. Ent samal ajal tõusid veel suuremas ulatuses ka tarbeainete hinnad. Hindade tõus ei paralüeerinud mitte üksnes 1936. a. tekkinud teenistuse tõusu mõju ostujõule, vaid koguni surus ostujõu alla eelmise aasta taset. Sõnaga, ulatuselt osaline ja juhuslik palgaolude parandamine ei suutnud hoida üldist teenistuse ostujõu taset eelmise aasta kõrgusel.

Nii langes tunniteenistuse ostujõu indeks 1936. a. 117-le eelmise aasta 122 vastu (1923. a. II pool = 100). Ainuke ala, kus teenistus liikus 1936. a. rööbiti hindade tõusuga, on mineraalide töötlemine — tsemendi-, klaasitööstus jne. Kõigil teistel aladel on teenistuse ostujõud langenud.

Teenistustasu liikumine ettevõtete suuruse järgi.

Läinud 10 a. andmed näitavad, et teenistuse liikumine on tööstuses kindlas ja väga reeglipärasel sõltuvuses ettevõtete suurusest. Nii on teenistuse tõus 1927.—36. a. seda suurem, mida suuremad on ettevõtted, ja vastupidi, väiksem ettevõtete suuruse vähenedes. Teenistuse liikumine on toimunud selle reegli kohaselt peagu erandita kõigil aastail. Sellise tendentsi tagajärjel on ka teenistuse lahkumine ettevõtete suuruse järgi kasvanud järjest suuremaks.

Üheks sellise nähte põhjustajaks on kindlasti asjaolu, et suuremate käitiste tööliskond on paremini organiseeritud, mis võimaldab neil pidada enam organiseeritud palgavõitlust, mis kindlasti on avaldanud palgaliiikumisele teatud mõju.

Teenistustasu vahekord tööstusharude järgi.

Suurtööstuses on l. a. II poolaasta andmeil meestest teiste tööstusharude suhtes kõrgeima teenistusega endiselt polügraafiatöölised, kelle enamteenistus ulatus võrreldes teenistuse üldkeskmisega 21%. Neile järgnevad elektrijaamad, gaasivabrikute ning linnade vesivarustuse alal teotsevad töölised enamteenistusega 16% ulatuses. Kolmandal kohal on metallitöölised enamteenistusega 12% ulatuses. Selle rühma keskmise töstavad kõrgele riigi metallitehase töölised, kelle teenistustase on võrreldes eravõttevõtete üna kõrge. Puutöölised enamteenistus (arvestamata ehitustöö) oli 1936. a. võrreldes üldkeskmisega 7%. Mäetööstuses on teenistus üldkeskmisele võrdne. Kõik teised alad esinevad suhteliselt madalama teenistusega: mineraalide töötlemine — 3%, keemiateostus — 13%, nahatööstus — 6%, tekstiiltööstus — 15%, paberitööstus — 6%, toit- ja maitseainete-, jookide-, kehakatte- ja pudukaupade ning ehitustööstus võrdiselt 3%. Samuti erinev on naiste teenistus üksikutes tööstusharudes, ent suhteliselt madalama ja kõrgeima teenistusega ei esine naistel samad rühmad, mis meestel. Esikohal on küll ka siin polügraafiatööstus ning elektrijaamad ja gaasivabrikud (+ 20%). Ent keemiateostus, kus meestel on teenistus peagu madalaim, annab naistele enamteenistuse ligi 10% ulatuses. Ka tekstiiltööstus ei ole naiste üldkeskmise teenistuse suhtes madalamaid alasid. Madalama teenistusega aladena naiste töö alal esinevad mineraalide töötlemine (—11%), metallitööstus (—6%), nahatööstus (—16%), toit-, maitseainete ja jookide tööstus (—17%) ning ehitustööstus, vaatamata raskele kehalisele tööle (—12%).

Tööliste rühmitus palgaredeli järgi.

Üldise reeglina võib siingi märkida, et mida suuremad on ettevõtted, seda suurem on tööliste teenistus, seda isegi enam-vähem ühtlase kutseoskusliku taseme juures.

Teenistusredeli kõrgemal astmel asuvad loomulikult oskustöölised. Suurtööstuses nende keskmine tunniteenus oli 1. a. juulis 36,9 senti. Ainult 15% neist teenisid alla 2 kr. päevas, kuna ligi 20% mees- oskustöölisist teenis isegi üle 4 kr. päevas. Kesktööstuse oskustöölised asetsevad aga suurtööstusega võrreldes palju madalamal palgaastmel. Veidi üle 30% mees- oskustöölisest teenib siin päevas vaid kuni 2 kr. ja ainult 10% üle 4 kr. Veel madalamal palgatase ja vastavalt suurem osa madalamalga tööliisi on väiketööstuses. Siin teenib üle 50% mees- oskustöölisest päevas alla 2 kr. ja üle 3 kr. ulatub nende teenistus harva.

Alanevas järjekorras asetsevad palgaredelil järgmisel kohal lihttöölised. Nende teenistus on üldjoonis 1 kr. võrra päevas madalam kui oskustöölistel. Suurtööstuses lihttöölise päevateenistuse ülempiiriks on 4 kr., kesktööstuses 3 kr. ja väiketööstuses 2 kr. Üle selle ulatub lihttöölise teenistus võrdlemisi harva.

Õpilase teenistuse ülemääraks on 2 kr. päevas, ainult suurtööstuses umb. 10% ümber teenib rohkem. Kesk- ja väiketööstuses aga enamus õpilastest teenib alla 1 kr. päevas.

Naiste teenistustase on igal alal meeste omast madalam. Nende juures võib märkida ka seda, et vahe naisoskustöölise ja naislihttöölise palgaastme vahel on palju vähem kui meestöölise juures.

Teenistustasu võrdlus riiklikes ja erakäitises.

Riiklikeks tööstusettevõteteiks olid peamiselt metallitehased, põlevkivi- ja turbatööstus, Riigi Trükkikoda ja mõned saeveskid. Nende käitiste tööliste teenistustasu võrreldes erakäitiste tööliste teenistustasuga, näeme, et see riiklikes ettevõtteis tublisti kõrgem.

Metallitööstuses näiteks lukusepatöö alal, milline siin on tähtsamad alad, riiklikes ettevõtteis teenitakse 40% rohkem

kui eraettevõtteis. Veidi väiksem on teenistuse vahe katelseppadel, rauatreialitel ja valajatel. Koguni trükitöölistel, kus eraettevõtteis palgatase on suhteliselt kõrgemaid, riiklikus trükkikojas on teenistus määrgatavalt kõrgem. Ka põlevkivitöölised teenivad riiklikus põlevkivitööstuses 10% võrra enam kui era kaevandusis. Eriti suur on enamteenistus riiklikes ettevõtteis nais- töölisil, kuna nende teenistustase eraette- võtteis on üldiselt väga madal.

Enamteenistus tükitöoga.

Eraettevõtteis oli 1. a. juulis enam- teenistus tükitööl meestel 67% ja naistel 40%. Riiklikes ettevõtteis on enam- teenistus tükitöoga veelgi suurem — meestel 100%, naistel 65%. Ka üksikutes tööstus- harudes on enamteenistuse ulatus võrdlemisi suures ulatuses kõikum. Eraettevõtteis kõigub see meestel 30—100% ja naistel 25—90%. Erandina mineraalide töötlemise alal, kus palganormid nähtavasti väga madalad, meeste enamteenistus tükitöoga ulatub 200%.

Ametnikkude ja tehnilise personali palgad.

Kõrgema palgatasega esinevad tehni- liste ülesannetega isikud, kelle kuupalk on keskmiselt, arvatud kaasa alamtehniline per- sonaal, umb. 125 kr. Neile järgnevad kontori- ametnikud, kelle tasu on keskmiselt 108 kr. Naisametnikkude palgad on tunduvalt madalamad, võrreldes lähedalt meestöölise palgale. Üksikuid vähem vastutavil aladel ja ilma erihariduseta ametnikel palgade tase ei ole tööliste palgast palju kõrgem; mõ- ned oskustöölised kindlasti aga teenivad isegi rohkem.

Siinjuures tuleb aga ka märkida, et amet- nikud ja tehnilisse personali kuuluvad isi- kud saavad veel osalt päris jooksvat lisata- susid peale põhipalga, näit. suuremate pü- hade ajal, aastaaruannete lõpetamise puhul jne. Nende lisatasude tõttu ametnikkude pal- gad tohiks olla umbes 10% võrra kõrge- mad toodud andmetest.

Sotsiaalseadusandlus.

A. Kaelas.

Ületunnitöö.

12. aprillil k. a. hakkas kehtima Töös- tusliikude käitiste töötaja seaduse muutmise seadus (RT 29 — 1937), mille järgi ületunnitööd võib teha erilise loa ta järgmistel juhtudel (§8):

1) kui tööde katkestamine põhjustab ainete riknemise, 2) masinate ja teiste seadiste parandamise ja kordaseadmise töil, milleta käitis, kelle tööd tehakse, on ter- vena või osaliselt jäänud seisma või võib jääda seisma, 3) töil, mis tehakse õnnetuste vältimiseks, 4) laevade tõstmisel ja allalaskmisel dokkides, niisamuti laevade ja vagunite parandamisel, kui ületunnitööd te-

hakse liikumistakistuse või erakordsete kah- jude vältimiseks, 5) masinistidel, kütjail, masi- nate kordaseadjaile, vee- ja valgustusmurets- jail ja ruumide koristajail käitistes, kus käitis töö oleneb käesolevas punktis nimetatud töö- liste tööst, 6) vahetusliku töö töölistel, kelle vahetaja-tööline ei ilmu, kuni asetäitja leidmi- seni, 7) väike- ja kesktööstusliikudes käitistes tööde puhul, kui tööde tootjad ootavad käiti- ses töö valmis saamist, 8) kui omavahelisel kokkuleppel üks tööline asendab teist, 9) uute või parandatud masinate või muude seadiste proovimisel, 10) turba lõikamisel, pressimisel, kuivatamisel, kogumisel ja kuhja ladumisel, 11) savikivitööstuses, kus töötatakse ilma kunstliku kuivatusega ajal, mil plonnide kuiva-

tamine vabas õhus on võimalik, 12) ehitustöödel ajavahemikul 1. aprillist kuni 1. oktoobrini.

Käesolevas paragrahvis toodud ületunnitööde kohta võib tööliselega lepingu sõlmimisel leppida kokku, et need tööd on töölisele sunnudlikud. See kokkulepe peab olema kirjutatud töölise palgaraamatusse.

Nagu siit nähtub, on 12. apr. alates ületunnitöö tegemise vabadust tuntavalt laiendatud, võrreldes senini sel alal maksnud reeglitega. Nii on nüüdsest alates ületunnitöö lubatud vabaks ka turbatööstuses ja hooajal savi- ja kivitööstuses ning ehitustöödel, samuti ka kesktööstuslikkudes käitistes tööde puhul, mida tööde toojad ootavad käitises. Muidugi tuleb sel alusel tehtavate ületundide eest maksta ikkagi harilik ületunnitöö tasu, s. t. vähemalt 50% võrra kõrgem tasu harilikust palgast.

Ööd ja päevad vahetpidamata kestvate tööde nimekirja täiendus.

22. aprillil k. a. hakkas kehtima Tööstuslike kütiste tööaja seaduse § 4 alusel antud Tehnilistel põhjustel kõigil nädalapäevadel ööd ja päevad vahetpidamata kestvate tööde nimekirja uus täiendus (RT 29 — 1937), mille järgi edaspidi on lubatud kõigil nädalapäevadel ööd ja päevad vahetpidamata töötada piimatööstuses piimapulbri valmistamisel piserdamise teel (Krause menetlus).

Tööstusseaduse elluviimine.

4. aprillil k. a. hakkas kehtima Tööstusseaduse (RT 30 — 1936) alusel antud Tööstusseaduse elluviimise ja teostamise määrus (RT 25 — 1937), mis üksikasjaliselt määrab, missugust ettevõtet tuleb lugeda iseseisvaks tööstusettevõtteks, seab üles üksikasjalikud nõuded ettevõtete asutamiseks, järelvalve teostamiseks, tegevusloa andmiseks, tegevuse korraldamiseks ja ettevõtete juhtimiseks. Määrus näeb ette, et 1. maist 1937. a. alates (§ 54) peab iga iseseisval tööstusettevõttel olema vastutav tehniline juhataja, kes juhib ettevõtte tööstuslikku tegevust ja vastutab töötingimuste ohutuse eest (§ 45). Tehnilise juhataja kutse peab vastama Tööstusseaduse § 21 nõuetele: 150 ja rohkema töölisega töötavas suurtööstusettevõttes peab juhatajaks olema kutseõiguslik insener või keemik, alla 150 töölisega suur- või kesktööstusettevõtte aladel, mis kuuluvad kutseoskuse alla — vähemalt kutseõiguslik tehnik või meister. Vastutav tehniline juhataja peab oma teadmistelt ja kogemustelt olema võimeline juhtima ja kontrollima ettevõtte töid, samuti peab ta olema võimeline kontrollima tööstusettevõttesse võetavate meistrite, oskustöölise ja muu tehnilise personali teadmisi ja kogemusi (§ 46). Tööstusettevõtte tehniline juhataja peab olema eesti keelt valdav Eesti kodanik (§ 49).

Välismaalaste teenistusloa põllutöö alal.

27. aprillil k. a. hakkas maksma Välismaalaste teenistusloast või tee-

nistuses pidamise loast vabastamise määruse täiendamise määrus (RT 34 — 1937), millega on vabastatud teenistusloa nõutamisest need välismaalased, kes põllutöökoja poolt Eestisse põllutöödele toodud (§ 1). Samuti vabastab see määrus loa hankimisest need tööandjad, kes võtavad teenistusse põllutöökoja poolt Eestisse toodud välismaiseid põllutöölisi (§ 2).

Siinmärgitud määrus on antud ühenduses Poolast põllutöölise sissetoomisega.

Põllutöölisel raudteel sõiduhinna-alandust.

1. maist 1937. a. alates on maksev raudtee eriveotariif nr. 185 (RT 35 — 1937) põllutöölise, nende perekonnaliikmete ja kraami veoks. See tariif näeb ette, et iga aasta 1. aprillist kuni 30. novembrini (§4) saavad põllutöölised ja nende perekonnaliikmed töökoja lähemasse raudteejaama ja sealt tagasi sõites raudteel 75% hinnaalandust täispileti hinnast, milleks nad peavad olema varustatud põllutöökoja poolt välja antud hinnaalandustunnistusega. Perekonnaliikmetena võivad sõita töölise abikaasa ja tema alaealised lapsed (§ 1).

Põllutöölise kraam kuni 500 kg. iga töölise kohta veetakse kaubasaadetisena 50% veohinna-alandusega töökoja lähemasse raudteejaama ja sealt tagasi põllutöökoja poolt välja antud veohinna-alanduse tunnistuse esitamisel (§ 2).

Tagasisõidul antakse sõidu- ja veohinna-alandust ainult siis, kui tööline on ühes talus töötanud vähemalt 5 kuud, mille kohta talupidaja poolt tehakse märkus hinnaalanduse tunnistuses (§ 3).

Kojad.

2. märtsist k. a. alates maksab uus Tööliskoja kodukord (RT 18 — 1937), mis kaotab Tööliskoja asutiste kokkukutumise ja asjaajamise korra määruse (RT 85 — 1936). Kodukord näeb ette üksikasjalikud reeglid üldkoosoleku korra kohta, siis koja juhatuse, esimehe, revisjonikomisjoni, toimkondade ja peasekretäri tegevuse kohta. Kodukord näeb ette, et Tööliskoja aruanne ja eelarve (samuti ka eelarve esialgne kava — § 64) tulevad esitada sotsiaalministrile kinnitamiseks (§ 63). Kulud võib koda teha ainult kinnitatud eelarve (või lisaelarve — § 67) piirides, kusjuures ka ülekannete tegemiseks eelarve üksikute osade vahel on vajalik sotsiaalministri nõusolek (§ 66). Sotsiaalministril on kodukorra järgi õigus tagandada koja juhatuse liikmeid ja ametnikke, kui nad ei ole suutelised oma kohuseid täitma (§ 41). Üsna suur võim on kodukorra järgi Tööliskoja esimehel. Ta võib näit. panna seisma sotsiaalministri kinnitamisele mittekuluvaid koja üldkoosoleku otsuseid, kui ta leiab, et otsused on vastolus seadustega ja esitada sotsiaalministrile otsustamiseks (§ 40). Ka on koja esimehe ülesandeks koja ametnike palkamine ja vabastamine ja nendega teenistuslepingute sõlmimine (§37).

9. veebruarist k. a. alates maksab Eraettevõtete Ametnikkude Koja ajutine kodukord (RT 11 — 1937).

8. jaanuarist k. a. alates on maksey Käsi-
tööstuskoja ajutine kodukord
(RT 2 — 1937).

Kaks viimatinimetatud ajutist kodukorda
asendatakse hiljem muidugi alaliste kodukor-
dadega.

Juriidiline nõuanne.

**Toimetaja E. Töölisühingute Keskkliidu juriidilise büroo juhataja v. adv. abi
A. K ü n g (Tallinn, Vanafurg nr. 1, tel. 436-25. Büroo avatud igal tööpäeval
kella 9-10 ja 16-18).**

Töölisvanema tasu.

K ü s i m u s: Kas töölisvanem on õigustatud
saama eritasu t.-vanema kohuste täitmise eest
kogu ametisolemise aja eest, s. o. ka selle aja
eest, mis ta volituste lõppemise järgi kuni
ameti üleandmiseni uuele töölisvanemale oma
ülesandeid täitis. Konkreetne juhus on järg-
mine: volitus lõppes 10. det. 1936. a., uued
valimised algatati 26. nov., valimiskomisjon va-
liti 27. nov., valimistulemused kinnitati van.
tööinspektori poolt 5. jaan. 1937. a. Seega oli
töölisvanem ametis 1 a. 25 päeva.

Valga end. töölisvanem.

V a s t u s: Jaatav. Kuigi töölisvanema vol-
itused lõpevad valimise tähtaja möödumisel,
peavad töölisvanemad (samuti ka nõukogu
liikmed) üldise seaduse mõtte järgi oma üles-
annet seni täitma, kui nad ameti üle saavad
anda uuele töölisvanemale (nõukogule). Loo-
mulikult on nad õigustatud selle aja eest ka
seaduses ettenähtud eritasu saama. Eeltoodud
seisukoht on maksev nende juhtude kohta, mil
töölisvanemad (nõukogu liikmed) ei saa ametit
üle anda seetõttu, et volituste lõpupäevaks uue

töölisvanema (nõukogu liikmete) valimisi veel
pole läbi viidud või kui lahendamata sissean-
tud protestid ning valimised selle tõttu kinni-
tamata. Kui aga tööliste üldkoosolek üldse
keeldub valimiskomisjoni valimisest, sellega ot-
sustades, et ta töölisvanema ja nõukogu vali-
mist ei pea tarvilikuks, tuleb töölisvanema
(nõukogu) tegevus lõpetatub tunnistada voli-
tuste aja möödumisel.

A. Kg.

Palganõudmist eesitamine.

K ü s i m u s: Kas võib palganõudmist esita-
da kohtusse nõudja (töölise) elukoha järgi?
Kolisin hiljuti Narvast Tallinna. Narvas jäi
mul tööandjalt saada palka, mida tööandja
pole nõus vabatahtlikult tasuma. Tahaksin esi-
tada tööandja vastu kohtuliku nõudmise enda
elukoha järgi Tallinnas.

V a s t u s: Jaatav. Uue Tööliste töölepingu
seaduse kehtimahakkamisest, s. o. 1. jaan.
1937. a., tulevad igasugused töölepingu põhjal
algatatud nõudmised esitada nõudja elukoha
piirkonna kohtule (§ 40). Enne 1. jaan. 1937
kehtis teistsugune kord, palganõudmised tulid
üldtsiviilkohtupidamise reeglite kohaselt esita-
da kostja (tööandja) elukoha kohtule.

A. Kg.

Ringvaade.

Tööliste vanaduse ja invaliidisuse vastu kindlustamine teostamisel.

Sotsiaalministeeriumis on algatatud vana-
duse ja invaliidisuse vastu kindlustamise sea-
duse eelnõu väljatöötamist. Kuna seaduse
põhilused pole veel koostatud, pole teada, kui
laiaulatuslikuks kujuneb meil kavatsetav vana-
duse ja invaliidisuse vastu kindlustamine. Kuid
juba ette märgitakse, et meil vaevalt, arvesta-
des riigi kandejõuga, saab tulla kõne alla üldine
sotsiaalkindlustus n.-n. rahvakindlustuse
kujul, nagu see on mitmel kujul teostatud
Taanis, Islandis, Rootsis, mõnes Austraalia osa-
riigis ja nüüd teostamisele kuulub ka Soomes.

Kavatsetava seaduse teesid-põhilused on
praegu arutamisel ja koostamisel ministrite-
vahelises komisjonis.

Põhimõtteliselt ministritevaheline komisjon
ja sotsiaalministeerium pooldab seisukohta, et
meil esialgul vanaduse ja invaliidisuse vastu
kindlustuse alla võiksid kuuluda ainult palga-
lised, nendena eestkätt tööstustöölised. Neid
tahetakse kindlustada vanaduse ja invaliidisuse
vastu, samuti haaraks sotsiaalkindlustus ka jä-
reltulijaid — lapsi ja leski.

Seaduse eelnõu tahetakse koostada hilise-
malt sügiseks.

Kui arvestada keskpäraste pensioninormi-
dega, siis tuleks riigil sotsiaalkindlustuse teoks-
saamisel tulek poolt aastast välja anda umbes
2 milj. krooni.

Ületunnitöö kitsendused nõrgemaks?

Kuuldavasti mõned tööandjate avalikõig-
uslikud kodad (Majaomanike Koda, Kaubandus-
tööstuskoda, Insenerikoda, Põllutöökoda)
on omavahel kaalunud Tööstusliikude kaitiste
tööaja seaduse muutumist ja jõudnud seisukohale,
et ületunnitöö tegemise kitsendused
tuleksid teatud määral ära kaotada.

E. Töölisühingute Keskkliidu juhataja koos-
olekul 4. mail 1937. a. otsustati esitada sotsiaal-
ministrile märgukiri 8-tunnise tööpäeva
nõude pehmemdamise soovide vastu, millega
kavatsenud esineda või on juba esinenud mõ-
ned tööandjate kodad. Samuti otsustati selles
märgukirjas asuda eitavale seisukohale ületun-
nitöö vabakslubamise kohta hooajal ehituse-,
savikivi- ja turbatööstuses ning kesktööstus-
ettevõtteis, kui töötoja ootab töö valmimist,

missugused ületunnitöö vabaklubamised hiljuti teostati, ilma et enne oleks küsitud E. Töölisühingute Keskliidu ja Tööliskoja arvamist selle kohta.

Kingsepad tahavad vabaneda käsitööstuskoja alt.

Narva kingseppade kutseühisus „Kalevi“ pöördus 4. mail k. a. E. Töölisühingute Keskliidu poole palvega, et E. T. Keskliit astuks vastavaid samme kingseppade vabastamiseks käsitööstuskoja alt. Narva kingseppade kutseühisuse „Kalevi“ arvates need kingsepad, kes töötavad küll kodus, kuid on sealjuures palgalised äritöölised ja omavad tööraamatu, samuti ka need kodustöötavad iseseisvad töötaoapidajad, kes töötavad ilma abiliteta, ei tohiks kuuluda käsitööstuskoja alla.

*

Puhkepäeval 9. mail peeti Viljandi maa jala nõutöölise ühingu peakoosolek, kus otsustati saata märgukiri sotsiaalministrile ja Tööliskojale, et kingsepad arvatakse välja Käsitööstuskoja alt ning nad vabastatakse 3,5 kr. suurusest maksust koja kaasuks, kuna töölistel pole endal töökodasid ega ettevõtteid ning selle tõttu nad võiksid kuuluda ainult Tööliskoja alla.

Tartu rätsepatöölise resolutsioonid.

E. Töölisühingute Keskliidu peasekretär A. Kaalas esitas ühes pooldava seisukohaga sotsiaalministrile Tartu rätsepatöölise ametiühingu ja ülelinnalise Tartu rätsepatöölise koosoleku poolt vastu võetud resolutsioonid. Esitatud resolutsioonid on lühidalt järgmised:

1) Rätsepatöölistel kui ka muudel riietustööstustes töötaval palgatöölistel ei saa olla ühist Käsitööstuskojaga, kuna viimane omalt eesmärgilt kui koosseisult on käsitöösturite avalikõiguslik kutseesindus. Rätsepatöölise koosolek peab tarvilikuks, et tõmmataks kindel vahejoon käsitöösturite ja palgaliste käsitöölise vahel, kuigi viimased omavad õppinud töölise või meistri kutse, kuid töötavad palgalise töövõtjana-kodutöölisena. Koosolek ei pea õigeks viimaste sunniviisilist eraldamist testest palgatöölisest ja nende viimisest Käsitööstuskoja alla.

Riietustöölised soovivad, et nende kuuluvus Tööliskotta saaks seaduslikult kindlaks määratud ja nende üsna arvukas pere saaks esinduse Tööliskojas. Selleks tuleks tööliskoja seadust vastavalt muuta, kuna käeoleval ajal puuduvad nii suured riietustööstuse-töökodad, mis maksva seaduse alusel võimaldaks riietustöölise esinduse Tööliskojas.

2) Peakooolek tunnistab tarvilikuks Töötulide lahendamise seaduse muutmise seesuguseks, mis jätab töölisele töötulide puhuks streigiõiguse ja võimaldab töölise ametiühingul esineda töötulide puhul lepinguosalistena töölise nimel tööandjatega. Vastav seadus praegumaksval kujul teeb peaaegu võimatuks riietustöölise palga- ja töötingimuste prandamise ja kollektiivlepingute sõlmimise. Seadus takistab ka nii pisikäärtistes kui ka kodus töötajail riietustöölistel oma nõudmiste esitamist ja sellest järgnevat töötüli otstarbekat juhimist ametiühisuse poolt.

3) Koosolek tunnistab tarvilikuks, et uute seaduste väljatöötamisel ka palgalised kodutöölised viidaks haiguskindlustuse ja ka vanaduse ja invaliidisuse vastu kindlustuse alla.

4) Samuti peab koosolek õigustatuks, et palgalise puhkeaja seadust laiendataks ja selle osaliseks saaks kõik palgalised kodutöölised, sest just kodutöölise tööaeg on üleüldiselt pikk, hooajal kuni 16 tundi, töötingimused rasked ja ebaterved.

Pagaritöölisele puhkepäevarahu.

E. Toidu- ja Maitseainetetöölise Ametiühingu pöördus pagari- ja leivatöölise puhkepäevatöö asjus pikema kirjaga E. Töölisühingute Keskliidu poole. Kirjas lausutakse:

Uus pagaritööstuse öötöö keeluseadus ja seaduse põhjal antud sotsiaalministri määrus, mis kehtima hakkas 1. jaan. 1937. a., on korraldanud pagari- ja leivatööstuses olukorra selliseks, et seaduse rikkumisi võrdlemisi vähe ette tuleb.

Tööliskonnas tekitab aga pahameelt asjaolu, et uus pagaritööstuse öötöö keeluseadus ei lahenda puhkepäevadel töötamise keeldu, ehkki töölise esindajad seda korduvalt on nõudnud. Osa ettevõtjaid töötavad ise ja sunnivad ka töölisi puhkepäevadel töötama, et oma saadusi esmaspäevadel vara turustada. Kuna töölistel on kindlustatud puhkepäevarahu vastava seadusega, siis moodustatakse usaldusühinguid ja osatühisusi selleks, et puhkepäevadel kartmatult seadusest mööda hiilida. Osa ettevõtjaid aga teavad, et karistusnormid puhkepäeva rikkumise eest on madalad ja lasevad töölisi puht ärilises mõttes puhkepäevadel töötada.

Suurem osa pagari- ja leivatööstureid soovivad siiski, et puhkepäev oleks puhkuseks töölisele ja töösturitele. Madalate karistusnormide tõttu rikuti pagaritööstuse öötöö keeluseadust massiliselt, samuti avallevad nüüd madalad karistusnormid ettevõtjaid puhkepäevadel töötama.

Kirja lõpul avaldatakse soovi, et sotsiaalminister aitaks kaasa leivatöölisele ja -töösturitele täieliku puhkepäevarahu saavutamiseks, milleks puhkepäevaseaduse rikkumise karistusnormid pagari- ja leivatööstuses tulevad ühtlustada karistusnormidega, mis kehtivad pagaritööstuses öötöö keeluseaduse rikkumise kohta.

Eeltoodud E. Toidu- ja Maitseainetetöölise Ametiühingu soovivaldus oli arutusel E. Töölisühingute Keskliidu juhatuses koosolekul 12. aprillil 1937. a., kus otsustati ühineda ametiühingu seisukohaga ja esitada eeltoodud soovivaldus ühes pooldava seisukohaga sotsiaalministrile. 13. aprillil k. a. E. Töölisühingute Keskliit esitas eeltoodud soovivalduse sotsiaalministrile.

Vanadele pagaritöölisele kutsetunnistused lihtsustatud korras.

E. Töölisühingute Keskliit esitas 14. aprillil k. a. ühes pooldava seisukohaga Kutseoskuse Nõukogule alljärgneva E. Toidu- ja Maitseainetetöölise Ametiühingu soovivalduse:

Meistrite, õppinud töölise ja tööstusõpilaste seadus ja seaduse põhjal antud Kutseoskuse nõukogu määrused on tekitanud toidu- ja maitseainele tööliskonnas palju nurinat. Ametiühingus kurdavad iseäranis leivatöölised, kes töötanud omal kutselal

mitükümen aastat, et neile ei anta Tallinna töösusameti poolt ilma eksamita kutsetunnistusi välja.

Leivatööstus arvati alles paar aastat tagasi tööalade hulka, kus nõutakse töölised kutsetunnistusi. Vene ajal ja Eesti Vabariigi kestvusel ei antud leivatöölised üldse mingit tunnistust. Töösturid ise ei omanud vastava ala meistri kutset, sellepärast ei muretsevad ka töölised varem mingit tunnistust selle kohta, palju aega keegi kuskil tööstuses töötas. Hilisemale töenduste põhjal aga kutsetunnistusi töösusameti poolt välja ei anta.

Töölised arvates on Meistrite, õppinud töölised ja tööstusõpilaste seaduse tahe see, et noored töölised õpiksid põhjalikult oma kutseala töö selgeks, mitte aga niisuguse olukorra tekkimine, kus töölised, kes mitükümen aastat omal kutsealal töötanud, nõutakse eksamile minekut jne.

Ka sarnane olukord ei ole töölised arvates põhjendatud ega õiglane, et kutseoskuse komisjonis pagari-, kondiitri- ja leivatöölised on asjatundjad vaid töösturite esindajad. Komisjoni otsus saab vaid siis õiglane olla, kui ka töölised esindajad on komisjoni liikmeiks.

Eeltooduga arvestades palume, et Tööoskuse Nõukogu annaks määruse, mille põhjal neile töölisedele, kes dokumentaalselt või tunnistajate kaudu kindlaks teevad, et nad on töötanud vähemalt 5 a. pagari-, kondiitri- või leivatöölisedena, antaks kutsetunnistused lihtsutatud korras ja eksamikomisjoni täiendatakse töölised esindajatega.

Töölis haridustöö.

1.

Käesoleval aastal haridusministeerium asus esmakordselt koostama seltskondlike keskorganisatsioonide ja asutiste üldist vabaharidustöökava 1937—1938. tegevusaastaks. Töökavas, mis esialgsel kujul valmis märtsi alul, oli ära märgitud kõik eeloleval tegevusaastal teostamisele tulevad vabahariduslikud tegevusalad, nende seas ka kutseharidus ja töölis haridus, ühes vastava keskorganisatsiooni äratähendamisega, keda selle ülesande teostajana on arvestatud. On aga mõne ülesande teostajana märgitud mitu keskorganisatsiooni, siis sel korral toimuks vastava ülesande täitmine teostajatevahelises tihedas kontaktis ja ühistöös. Teistel organisatsioonidel ja asutustel oleks töökavas märgitud tegevusaladel võimalik tegutseda vaid kontaktis ja koostööl nimetatud tegevusala teostajana märgitud keskorganisatsiooniga või organisatsioonidega. Selliseid keskorganisatsioone oli töökava koostamisel arvesse võetud tervelt 32, nende seas ka E. Töölisühingute Kesklüü, Tööliskoda ning Maatöölised ja Väikemaapidajate Koda.

Esialgsele töökavale juure lisatud seletuskirjas lausutakse kutsehariduse ja töölis hariduse kohta:

Tööliskonnale on meie senine vabaharidustöö pööranud tähelepanu lubamatult vähe. Tööliskond on oma kultuurilises isetegevuses jäänud üksi. Nii kutseteadmiste levitamise kui kogu kutsetööle vaimse süvenduse andmise seisus-

kohalt aga väärivad töölis haridustöö erilist tähelepanu ja hoolt. Töölised kodune majapidamine, lastekasvatuse, tervishoiu ja ratsionaalse toitlustamise küsimused — kõik vastavad teadmised ja oskused on tööliskonnas kindlasti tarvilikud ja tervitatud. Samuti väärivad suurt tähelepanu töölised vaba aja veetmise võimaluste korraldamine. Sellekohane näitetegevus, muusika, spordi- ja matkaharrastus ning mitmesugune klubiline tegevus vajavad organiseerimist ja arendamist.

Esialgse vabahariduse töökava alusel toimus 19. märtsil k. a. Tallinnas haridusministeeriumi koolivalitsuse kokkukutsel suurem töökavas märgitud tegevusalade teostajaino arvestatud keskorganisatsioonide esindajate nõupidamine, kus töökava koostamisel aluseks võetud põhimõtetes andis ülevaate vabaharidusnõunik K. Kadak. Nõupidamisel avaldati töökava kohta rida parandusettepanekuid. E. Töölisühingute Kesklüü peasekretär A. Kaelas ja Tööliskoda peasekretär I. Rebane pidasid peale muu tarvilikuks, et lõpliku töökava koostamisel võetaks töölis haridustöö osas arvesse ka E. Töölised Hariduslüü, E. Töölisspordi Lüü ja E. Haigekassade Lüü, ning et töökavast jäetaks selles osas välja rahvatantsu propageerimine ja organiseerimine, mis pole spetsiaalselt mingi töölis haridustöö ja on liiks sellele töökavas ette nähtud ka veel teisel, rahvakultuuri alal, kuna selle asemel tuleks sisse võtta tööõiguslike ja sotsiaalkindlustuslike küsimuste populariseerimine.

Lõplik vabahariduse töökava valmis aprilli alul. Selle koostamisel on osaliselt arvestatud ka eeltähendatud nõupidamisel ja enne ning pärast seda kirjalikult esitatud seisukohtadega. Lõplikus töökavas on töölis haridustöö ette nähtud järgmisel kujul:

1. Üldhariduslike teadmiste populariseerimise üldine juhtimine ja selle tegevuse kooskõlastamine.

E. Hariduslüü.

2. Kutsehariduslike teadmiste ja oskuste populariseerimine.

E. Töölisühingute Kesklüü, Tööliskoda, Maatöölised ja Väikem. Koda, Põllutöökoda, ÜENÜ ja NMKU Lüü.

3. Kodumajanduslike teadmiste ja oskuste populariseerimise üldine juhtimine ja selle tegevuse kooskõlastamine.

Kodumajanduskoda.

4. Kodumajanduslike, eriti toitlustus- ja tervishoidualaste teadmiste ja oskuste levitamise ja süvendamine.

Kodumajanduskoda, Eesti Maanaiste Keskseits, E. Naislüü, KNNÜ Lüü, E. Tervishoiu Muuseum, E. Töölisüh. Kesklüü, Tööliskoda ning Maatöölised ja Väikem. Koda.

5. Vaba aja veetmise ja klubitegevuse organiseerimine ja korraldamine.

NMKÜ Lüü, KNNÜ Lüü, E. Naislüü ja ÜENÜ.

6. Näitetegevuse instrueerimine ja korraldamine.

E. Haridusliit.

7. Kehakasvatuse organiseerimine ja korraldamine.

E. Spordi Keskliit.

8. Laulukooride ja orkestrite organiseerimine ja instrueerimine.

E. Lauljate Liit.

9. Rahvatantsu propageerimine ja organiseerimine.

ÜENÜ.

10. Turismi ja õpireiside organiseerimine ja juhtimine.

Turismi Keskkorraldus Eestis. (E. Turistide Ühing) ja E. Töölisühingute Keskliit.

2.

Vastavalt haridusministeeriumi poolt koostatud seltskondlike keskorganisatsioonide ja asutuste üldisele vabaharidustöökavale asus E. Haridusliit ettevalmistustööde tegemisele töölisharidustöö teostamiseks üldhariduslikus ja näitetegevuslikus osas, nagu seda tähendatud töökava ette näeb. Selleks koostati esialgne töölisharidustöö kava ja eelarve, mis esitati ka Tööliskojale, paludes viimase toetust selle teostamiseks. E. Haridusliidu töölisharidustöö korraldamise esialgse kava sissejuhatavas osas lausutakse:

Eesti Haridusliidu liikmeskonnas on 22 organisatsiooni, kelle ülesandeks on peamiselt haridustöö korraldamine tööliste seas. Need organisatsioonid asuvad Tallinnas, Ellamaal, Jägalas, Järvakandis, Kohilas, Narvas, Rakveres, Kundas, Kohtlas, Kukurusel, Kiviõlis, Tapal, Kärdlas, Pärnus, Sindis, Mõisakülas, Rõika-Meleskis, Tartus, Ulilas, Valgas, Tsiirgulinna ja Rüpinas. E. Haridusliidu tegelased on aeg-ajalt külastanud mainitud organisatsiooni ja aidanud kaasa kohapealse vabaharidustöö korraldamiseks. Mitmes kohas on korraldatud Liidu kaasabil süstemaatiliselt populaar-teaduslikke loenguid ja arendatud õpingutegevust.

Edasi lausutakse nimetatud töökavas, et E. Haridusliit peab aga vajaliseks senisest suurema tähelepanu pööramist tööliste vabaharidustöö kavakindlale korraldamisele. Esialgu peetakse vajaliseks kavakindla töölisvabaharidustöö korraldamist järgmises 27 keskus:

Harjumaal — Tallinnas, Ellamaal, Jägalas, Järvakandis, Kohilas ja Loksal;

Virumaal — Narvas, Rakveres, Kundas, Kiviõlis, Kukurusel, Küttejõus ja Tüürsamäl;

Järvamaal — Tapal ja Tüüril;

Läänemaal — Kärdlas;

Pärnumaal — Pärnus, Sindis ja Mõisakülas;

Viljandimaal — Viljandis ja Rõika-Meleskis;

Tartumaal — Tartus ja Ulilas.

Valgamaal — Valgas;

Võrumaal — Võrus, Antslas ja Rüpinas.

Eeltähendatud kava üksikasjalisemaks arutamiseks moodustas E. Haridusliit Tööliskoja ettepanekul töölisharidustöö toimkonna, mis oma esimese koosoleku pidas 9.

apr. k. a. Koosolekust võtsid osa K. Kadak, E. Viirsalu, E. Särgava, E. Vender, I. Rebane, A. Vaigo, A. Kaelas, L. Johanson, N. Ruus ja K. Laane. Koosolekul peeti üldiselt soovitavaks, et E. Haridusliit keskendaks töölisharidustöö korraldamisele. Selle läbiviimist peeti A. Kaelase ettepanekul soovitavaks kohtadel teostada kontaktis ametiühingute ja töölisvanemate ning töölisnõukogudega, milleks I. Rebase ettepanekul tuleks kohtadele luua vastavad toimkonnad. E. Haridusliidu juure peeti aga tarvilikuks luua töölisharidustöö juhtimiseks uus ametikoht, — töölisharidustöö sekretär.

Koosolekul avaldati ka arvamist (K. Kadak ja N. Ruus), et töölisharidustöö toimkonnast oleks võinud osa võtma kutsuda ka E. Tööliste Haridusliidu esindaja.

Üksikasjalisemate kavade väljatöötamiseks moodustati koosolekul 4-liikmeline alatoimkond koosseisus: N. Ruus, I. Rebane, A. Vaigo ja A. Kaelas. Alatoimkond pidas oma esimese koosoleku 16. aprillil, kus arutati töölisharidustöö organisatsioonilist külge — vastavate toimkondade moodustamist keskkohas ja kohtadel. Lähemal ajal toimkond asub töölisvabaharidustöö korraldamise sissevalmistavate kavade arutamisele ja koostamisele, näit. loengute teemade määramisele jne.

11. mail k. a. A. Kaelas lahkus eelnimetatud toimkonna koosseisust.

Töölisharidustöö korraldamise kavade koostamisega E. Haridusliit tahab valmis jõuda käesoleval kevadel ja kevadsuvel, millised siis saadetakse vastavatele töölisorganisatsioonidele ja kodadele seisukohavõtmiseks. Tegeliku töölisharidustööga loodetakse alata cel-oleval sügisel.

3.

Kodumajandusliku nõuandetöö üldine juhtimine ja selle tegevuse kooskõlastamine kuulub haridusministeeriumi vabaharidustöökava järgi Kodumajanduskojale. Selle alusel Kodumajanduskoda asuski töölistkonnas kodumajandusliku nõuandetöö teostamise kavade koostamisele. Koja peasekretär H. Ottenson pidas selles suhtes läbirääkimisi E. Töölisühingute Keskliidu, Tööliskoja ning Maatööliste ja Väikemaapidajate Koja juhtivate asutustega. 10. märtsil peeti Kodumajanduskojas töölisringkondades tehtava kodumajandusliku nõuandetöö asjus nõupidamine töölistkodade ja E. Töölisühingute Keskliidu esindajate vahel. Nõupidamisest võtsid osa peale Kodumajanduskoja esindajate vabaharidusnõunik K. Kadak, E. Töölisühingute Keskliidu esimees J. Voiman, Töölistkoja nõunik A. Renning ning Maatööliste ja Väikemaapidajate Koja esindaja. Nõupidamisel mingeid kindlaid seisukohti veel ei võetud. Peeti ainult soovitavaks, et kodumajandusliku nõuandetööd teostataks nii koduse instrueerimise teel üksikutes töölistperekondades, peamiselt suuremates tööstuskeskustes, kui ka kursustel näol toiduvalmistamises, lastekasvatamisest, kodukaunistamisest jne. Kursuste korraldamisel tuleks muidugi leida kontakt ametiühingutega. Kodumajandusliku nõuandetöö lõplikuks kooskõlastamiseks on veel kavatsusel mõned nõupidamised eeltähendatud kodade ja

E. Töölisühingute Kesklidu esindajate vahel, Arvatavasti Kodumajanduskoljal avaneb edaspidi võimalus panna ametisse erinõuandja tööliskonnas teostatava kodumajandusliku nõuandetöö jaoks.

A. Kls.

Maatööliliste ja väikemaapidajate koja teateid.

Ühenduses Riigi-majandusnõukogu otsusega võõrtöötajate küsimuses esitas Koda 21. aprillil s. a. Põllutöömistri kaudu Vabariigi Valitsusele pikema märgukirja. Viimases loendab Koda veelkordselt põllutööliliste tööturu kohta kogutud andmed, millised näitavad tööliliste ülejääki üleriiklikus ulatuses, ja peatub pikemalt põllutööliliste töövahetalituse puuduste juures, mis ei anna kuigi õiget pilti tööturu seisukorrast. Konventide tööburood oma lühikesest tegevuse vältel, millest ei jätkunud õieti töö alustamisekski, pole saanud töölilistele teatavaks väga paljudes piirkondades, on koonandanud tähelepanu esijoonest tööpakkumiste registreerimisele ja pole oma praeguse organisatsiooni juures, kus tööandjate korraldusse, võitnud töötajate usaldust. Tööliskond on eriti alla kriipsutanud, et seni, kuni töövahetalituses pole võimaldatud otsene kaastöö ka põllutööliliste esindusel, jääb ta paratamatult küsimusest eemale ja eelistab rõhuvast enamuses töökoha leidmist vahetalitusest. Seda tõendavad ka linnades (Tartus, Petseris, Viljandis, Kuressaares, Pärnus jne.) tekkivad vabad tööturud, kus tööotsijaid külluses, kuigi konventi tööburoo samas näitab tunduvalt tööliliste puudust.

Oma esitise lõpul rõhutab koda: 1) teedeministeriumi juurde alalise nõukogu loomist tööturu reguleerimise otstarbel, 2) erilise komisjoni moodustamist põllutööliliste tööturu üksikasjaliseks ja erapooletuks uurimiseks ja 3) tööliliste ja tööandjate pariteetsete komiteede asutamist Põllutöökoja ja konventide tööburoode juurde.

Uue põllutööliliste seaduse eelnõu asjus esitati Sotsiaalministeriumile kirjalikult Koja üksikasjalised seisukohad Koja liikmetelt kogutud arvamuste alusel.

Koja poole on pöördunud mitmed Koja valijad ja palunud Koda aidata kaasa selleks, et **kogukonnamaksud** valdades võetaks üle riigi liigitamisele maksnikkude jõukuse kohaselt. Koja büroo kogus omaltpoolt usaldusmeeste kaudu andmeid vallamaksude suuruse kohta üle riigi. Saadud vastustest nähtub, et on rida valdu, kus nimetatud maksud on kas maksukohuslaste vanuse või varandusliku kandejõu kohaselt juba jaotatudki ja sageli isegi 8 või rohkemasse liiki, kuid samas on omavalitsusi, kes teevad maksunormides vahet ainult soo järgi. Sealjuures ulatuvad maksimumäärad võrdlemisi kõrgeks, tõustes mõnel pool isegi 16 kroonini mees- ja 9 kr. naiskodanikel, milliste summade tasumine osutub raskeks kehvematel inimestel. Neile asjaoludele juhiti Koja poolt tähelepanu vastavas märgukirjas, mis esitati siseministeriumile ja E. Maaomavalitsuste Liidule.

Töölissharidustöö koordineerimiseks loodi Eesti Haridusliidu juurde vastav toimikond,

millist võtab osa ka Koja esindus. Toimikonna tööprogrammi üksikasjalikuks koostamiseks moodustati komisjon Koja esindaja osavõtul.

Põllutööliliste ja nende perekonnaliikmetele 75% hinnaalanduse saamiseks raudteel nii töökohale kui ka tagasi sõidul ühes kraami veoga esitati täiendavad märgukirjad teedeministeriumile ja põllutöömisteriumile. Nõutud soodustused pandigi maksma tariifinõukogu otsusega 23. aprillil s. a.

Põllutööliliste tööturu kohta täiendava ülevaate saamiseks saadeti nende piirkondade valijameestele, kus töolistest puudus, vastavad küsimuslehed.

Otsustati teostada omaltpoolt lasterikaste maatööliliste ja väikemaapidajate perekondade registreerimist, niipalju kui seda lubab Koja piiratud organisatsioon, ja esitada saadud andmed sotsiaalministeriumile.

Aianduse arendamiseks väikemaapidamist teostas Koja büroo välja juhendid noorte viljapuude istutamise premeerimiseks, mis esitati kinnitamiseks põllutöömisteriumile. Juhendite kohaselt antakse Koja kaudu alla 10 ha väiketalundite kasutajale toetust kuni 50% ulatuses noorte viljapuude ostukuludest, kuid mitte üle 20 krooni iga majapidamise kohta. Samuti koostati mesinduse arendamiseks juhendid mesilaste asutamise premeerimiseks väikemaapidamistes ja esitati kinnitamiseks. Nende kohaselt antakse algajatele mesinikkudele iga mesipere muretsemisel toetust kuni 10 krooni suuruses.

Ekspordiks minevate **kanamunade** hind kindlustati vastavalt koja esitisele Vabariigi Valitsuse sellekohase otsusega 60 sendile kg.

Seni oli **taluraamatupidamise** sisse seadnud üle riigi ainult 16 väikemaapidajat. Koda registreeris täienduseks neile uusi soovivaldusi ja saatis vastavad materjalid välja 29 väikemaapidajale, kes alustasid raamatupidamisega 1. mail s. a.

Koja täiskogu järjekorraline koosolek peeti 5. mail, millest võttis osa 36 koja liiget. Koosoleku avas ja juhatas Koja esimees H. Maaandi. Järgnevalt võeti vastu tegevusaruanne aja kohta 1. detsembrist 1936. — 31. märtsini 1937. a. Samuti kiideti heaks Koja büroo poolt laialisaadatud 1937/38. a. tegevuskava ja eelarve tasakaalus Kr. 15.100.— suuruses. Tegevuskava juures tõsteti eriti esile välispõllutööliliste sissetoomise küsimus ja maatööliliste ja väikemaapidajate organiseerimisvabaduse nõue, kus võeti vastu järgmine resolutsioon:

Maatööliliste ja Väikemaapidajate Koja täiskogu 5. mail 1937. a., arutanud läbi välisistööliste Eestisse sissetoomise küsimuse, leiab, et Poolast põllutööliliste sissetoomise otsusega ei ole vastavad ametasutused arvestanud laialise põllutööliliste ja väikemaapidajate eluliste huvidega. Täiskogu arvab, et Eestis töölilistepuuduse küsimuses ei ole meil senini küllalt autoriteetseid ja objektiivseid andmeid tööliliste puuduse kohta Eestis, leiab täiskogu välisistööliste sissetoomise küsimuse olevat enneaegse, kuna see võib tuua kaasa põllutööliliste palgaolude halvenemise, ja selle järeldusena töötava rahva riikliku mõtlemisviisi nõrgenemise.

Maatööliliste ja Väikemaapidajate Koja täis-

kogu märgib, et ei ole õiglane, kui maatöölise kohta tehakse otsuseid, ilma et neil enestel oleks võimalus oma huvide eest seista, kuna neil puuduvad oma kutseorganisatsioonid, kus nad saaksid neid huvitavaid küsimusi isekeskis läbi kaaluda.

Täiskogu avaldab soovi, et maatöölistel ja väikemaapidajail võimaldatakse kutsealaliselt organiseeruda vastavatesse kutseorganisatsioonidesse.

Ka rõhutati kogukonnamaksude liikidesse jaotamise tarvit maksukohuslaste jõukuse järgi, kuna praegu on küllalt valdu, kus varanduseta maatööline maksab vallamaksu sama palju kui suurema talukoha pidaja. Koja liikmete poolt esitati sellekohaseid näiteid kuhjaga.

Põllutöölise töövahetalituse osas tutvustas Koja sekretär-eriteadlane koosolijaid Koja büroo poolt ettevõetud sammudega, milistes nõutakse eeskätt töövahendluse organisatsiooni ümberkorraldamist nii, et sellest võtaks osa ka maatöölise esindus. Sama märkisid ka Koja liikmed, kes kiitsid üksmeelselt heaks Koja juhatuse senised sammud nimetatud küsimuses. Koja juhatuse poolt oli koosolekule kutsutud ka Tartu ja Tallinna töövahetalituse juhatajad. Esimene neist peatus läbirääkimiste korras pikemalt põllutöölise töövahetalituse senise korralduse puuduste juures, avaldades lootust, et praegune katsetuste ajajärk peatselt laheneb selles suunas, et ka maatöölised ise võiksid kaasa töötada töövahetalituse alal, mis tagaks tööliiskonna usalduse selle töö vastu.

Uue põllutöölise seaduse eelnõu kohta andis ülevaate Koja sekretär-eriteadlane. Järgnevatel läbirääkimistel leiti, et eelnõus ettenähtud palga kinnipidamise võimalused on liig suured ja tööaeg tuleb ilmingimata kindlaks määrata otseselt, mitte kuidagi kaudselt, öövaheaja pikkuse äratähendamise, nagu see väljendatud eelnõu praeguses redaktsioonis.

Uue maakorralduse seaduse üle, mis hakkab kehtima 1. juunil s. a., andis ülevaate Koja nõunik G. Abel, kriipsutades eriti alla Koja juhatuse seisukohta, et nimetatud seaduse teostamisel peaks olema vastavais komisjones esindatud ka Koda. Võeti vastu ka sellekohane resolutsioon:

Maatöölise ja Väikemaapidajate Koja täiskogu avaldab soovi, et Koja esindajail võimaldatakse täieõiguslik (hüüleõigusega) osavõtt kõigist komisjonest, kus tulevad arutusele maa- ja juureloigete saamise palved, kandidaatide valik ja määramine. Esindajad komisjonidesse esitab Koja juhatuse.

Lõppeks võeti vastu Koja uue kodukorra projekt büroo poolt esitatud kujul, milise alusel luuakse Koja büroo juurde maatöölise ja väikemaapidajate sektsioonid, ja kinnitati Koja juhatuse ettepanek Koja teataja väljaandmise asjus.

Üldiselt möödus täiskogu koosolek täielikus üksmeeles ja töömeeleolus. A. Vaigo.

Tööliskoja tegevuskava ja eelarve.

Sotsiaalminister kinnitas Tööliskoja tegevuskava ja eelarve 1937.—38. tegevusaastaks.

Tegevuskava tähtsamateks punktideks on:

Uuriva tegevuse alal — andmete kogumine ja ettepanekute tegemine tööturu ja tööliiskorterite küsimuste kohta. Ergutatakse toetuste andmisega tööstusettevõtete kandevõime ja tariifilepingute õiguse uurimisele.

Töötatakse välja seaduslikud ja muud ettepanekud tööliste olukorra parandamiseks. Koostatakse ettepanekud töökaitseseaduste täitmise kindlustamise alal. Töölepingute seaduses ilmnevate puuduste jälgimine ja nende kõrvaldamiseks ettepanekute esitamine.

Jooksvalt esitatakse arvamusi ja seisukohti kojale saadetavate seadus- ja muude eelnõude kohta.

Lisaks seni taotletud esindustele, eriti Konjunktuurinstituudis, astutakse samme alalise Sotsiaalseadusandliku komisjoni loomiseks Tööliskoja esindajate osavõtul. Sel komisjonil peaks olema ka seadusi tõlgendav õigus.

Koostatakse kavu tööliste haridustöö koordineerimiseks; korraldatakse loenguid ja käitisevanemate kursusi.

Ühistegevuse edendamiseks tööliste keskel töötatakse koostöös ühistegelike organisatsioonidega ja palgatakse ühistegevuse instruktor selgitus- ja organiseerimistööde tegemiseks.

Korraldatakse järjekindlalt koja valijate koosolekuid, saadetakse kõnelejaid käitise ja kutseühingute koosolekuile, kogutakse valijate seisukohti sotsiaalseadusandlike kavade kohta.

Jatkatakse suulist ja kirjalikku juriidilist nõuannet; kutsutakse ellu juriidilise nõuande punktid Tartus, Narvas ja Pärnus.

Tööstusõpilasele kutsevaliku nõuande teostamiseks astutakse samme selle läbiviimiseks vastavate konsulentide kaudu.

Töölisorganisatsioonide töö ja seisukohtade ühtlustamiseks korraldatakse üksikute tööliiskonda puutuvate päevaküsimuste kohta nõupidamisi ja luuakse vajaduse korral vastavaid komisjone.

Tööliskoja eelarve 1937.—38. a. on tasakaalus kr. 24.000.—. Sissetulekute osas moodustavad suurema punkti toetused — riigilt kr. 18.500.— ja ühistegelistelt asutustelt kr. 2000.—. Väljaminekutest võib märkida järgmisi suuremaid punkte: palgad kr. 8.340.—, päeva- ja sõidurahad kr. 5.400.—, üür kr. 1.365.—, ajakiri ja muud trükingud kr. 4.000.—, bürookulud kr. 1.200.—.

Uusi liikmeid E. Töölisühingute Keskliidus.

E. Töölisühingute Keskliidu juhatuse koosolekul 12. aprillil k. a. otsustati võtta vastu E. Töölisühingute Keskliidu liikmeks Tartu Elektrimontööride Ühingu ja Tapa Tööliste Ühingu. Esitatud nimekirjade järgi oli esimesel 99 ja teisel 30 liiget.

Muudatusi E. Töölisühingute Keskliidu juhatuses ja revisjonikomisjonis.

E. Töölisühingute Keskliidu juhatuse koosolekul 12. aprillil 1937. a. otsustati valida ajutise juhatuse sekretäriks lahkunud juhatusliikme A. Kaera asemele O. Lember.

*

Kuna E. Töölisühingute Keskliidu revisjonikomisjoni liige A. Pank asus E. Töölisühingute Keskliidu Lõuna-Eesti organisatoori kohale, siis lahkus ta ühtlasi kui E. T. Keskliidu teenistuses olev isik revisjonikomisjoni koosseisust. A. Panga asemele tuli revisjonikomisjoni järgmine revisjonikomisjoni kandidaat V. Jaanus.

Hiiu-Kärdla kalevivabriku tööliste elust.

Juba kolm aastat ei ole Hiiu-Kärdla kalevivabrikus olnud enam töölisnõukogu, sest kõik katsed selle moodustamiseks on kvoorumipuudusel luhtunud. Kuna aga elukalliduse tõttu tööliste olukord on järjest muutunud viletsamaks ja lisaks tulid veel uue välismaise meistri „pigistamised“, siis võeti tööliste poolt uuesti üles nõukogu valimised, lootes, et viimane suudab tööliste olukorda veidi parandada. Valimised toimusidki k. a. märtsis ja aprillis kinditati töölisnõukogu ametisse koosseisus: Richard Kiil, Madis Kõmmus ja Richard Teras.

*

Hiiu-Kärdla kalevivabrik töötab praegu kahe vahetusega, kusjuures on tööl üle 200 töölise. Palk on õige madal. Nii teenivad näit. kangrud kahe nädala jooksul keskmiselt 17—18 krooni.

Aprillis vallandati tööpuuduse pärast üle 40 töölise. Vallandamiste läbiviimisel arvestati osaliselt äsjaalitud töölisnõukogu soovidega. Karta on veelgi vallandamisi. Vabrikuvallitus põhjendab vallandamisi praegu turu korraldamatusega, millele loodetakse valmis saada juulis või augustis, mil vallandatud lubatakse tagasi võtta.

K.

„Uku“ vabriku töölistest Jõgeval.

Jõgeval töötab kauemat aega H. Silvere „Uku“ jahu-, villa- ja saeveski, mis töötab 25—30 töölisega, kusjuures suuremalt osalt on saeveskis hooajatöölised. Neil ei olnud aga mingisuguseid lepinguid. „Ukus“ töötasid mõned töölised 24 tundi vahetpidamata, ikka normaaltööpäeva eest. Enne pühi aga alustati seaduses ettenähtud korra elluviimist, ja esimesest aprillist pidi käitises valitsema täieline kord. Sellest pole aga siiski märgata midagi. Tööle asuvad töölised hommikuse vahetuse juures mõned kella 7, 8 või 12 ajal, õhtupoolsed töölised kella 17, 18 või 19 ajal, nii et töö käib ööd kui päevad, aga sealjuures on ainult kahe vahetuse töölised!

Töötasu on naistel 15 s. ja meestel 20 s. tunnis, millest elukalliduse tõttu on vähe. Hooajatöölisele ei antud ka palgaraamatuid, mida aga oldi sunnitud märtsikuu lõpul tegema töökaitse korra järgi. Siiski ei taha aga vabrikant mõista seadust, kuna palgaraamatud pole hästi kooskõlas töökaitseadustega.

Mis puutub töösse, siis seda nõutakse palju. Kus peaksid 4—5 meest tööl olema, peavad sama töö 2—3 meest ära tegema.

Mis puutub kuutöölisesse, siis need on sunnitud oma 12 tundi iga päev töötama ja ületunnitöö tasust pole juttugi. H. Kutsar.

Tallinna töölisvanemate koosolek.

29. apr. õhtul peeti E. Töölisühingute Keskliidu korraldusel järjekordne Tallinna töölisvanemate ja ametiühingute esindajate koosolek Töölisvõimla ruumes. Koosolekut juhatas E. Töölisühingute Keskliidu juhatusliige Aug. Kull.

E. Töölisühingute peasekretär A. Kaelas andis ülevaate uuest töötülide lahendamise seadusest.

Edasi järgnesid töölisvanemate ja töölisnõukogude esindajate poolt ettekantud ülevaated Tallinna käitiste töö- ja palgaoludest.

ETK Kopli metallitehastes töötab 178 meest ja 30 naist. Üldine toorainete puudus sunnib lähemal ajal umbes 20% töölisest vallandama. Juure võetakse ainult 6 õppinud malmivalajat. Tööliste keskmine tunniteenus mees- tel 33,7 ja naistel 27 senti. On olnud viimastel kuudel palgakõrgenduse nõudmisi, mille järgi on osaliselt palka tõstetud 10—15%.

Riigi lauatehases töötab 105 meest ja 6 naist. Keskmine tunnitasu meestel 35 ja naistel 25 senti.

Riigi sadamatehastes töötab 500 meest ja 4 naist. Keskmine tunnitasu meestel 37,3 ja naistel 19 senti. Hiljuti oli palgakõrgenduse nõudmine, mis lõppes töötülide lahendamise komisjoni otsusega, millega töölisele pandi palka juurde 3,5%, arvates palga bruttosummast. Viimane asjaolu tekitab aga arusaamatust ja lahkarmamisi, mille tõttu on isegi tulemas uus töötüli.

Otto Saare metallitööstuses töötab 53 meest ja 11 naist. Tööliste keskmine tunniteenus meestel 30 ja naistel 15 senti. Palgakõrgenduse nõudmisi on olnud, kuid neile on õige vähe vastu tulnud. Arusaamatusi tekitab asjaolu, et käitises tuleb ette töölisi, kes tegutsevad ainult tööandja huvides. Nii koguti hiljuti mõne töölise algatusel 39 allkirja, et nad üldse ei soovi töölisvanemat kui seesugust „auametit“.

Põhja Paberi ja Puupapivabrikus töötab 806 meest ja 72 naist. Keskmine tunnitasu on meestel 41,5 ja naistel 31,5 senti.

Vega tehases töötab 33 meest ja 1 naine. On lootusi, et mai alul võetakse umbes 10 inimest juure. Tööliste keskmine tunniteenus meestel 35 ja naistel 25 senti. Hiljuti oli palgakõrgenduse nõudmine, mille järgi tõsteti osal töölistel põhipalka 5 senti tunnis.

Volta tehastes on kokku 151 töölise. Keskmine tunniteenus meestel 40,6 ja naistel 29,5 senti. Hiljuti oli palgatüli, mida otsutati mitte anda töötülide lahendamise komisjoni, sest viimase senised otsused ei rahulda töölisi. Viimaks saavutati tööandjaga kokkulepe, mille tulemusena osaliselt tõsteti töölise palku 5—20%. Ka palgaraamatute konfliktis, mis tekkis kindlustatud põhipalka suhtes, saavutati kokkulepe.

Joh. Lorupi klaasivabrikus töötab 260 meest ja 120 naist. Tööliste keskmine tunniteenus meestel 50 ja naistel 17,5 senti.

„Kuduri“ siidi- ja plüüsitööstuses on 10 mees- ja 62 naistöölist. Aprillis on töölisi juurde võetud, sest tööstust on suurendatud nelja telje võrra. Tööliste keskmine tunniteenus meestel 49 ja naistel 32,5 senti. Märtsi alul oli palgakõrgenduse nõudmine, mille tulemusena tõsteti päevapalka 10%.

Tallinna linna gaasi- ja veevär-gis töötab 156 meest ja 1 naine. Suvehoajal võetakse juure umbes 20 töölit magistraaltorustiku kraavi kaevamiseks. Tööliste keskmine tunnitasu meestel 38,5 ja naistel 25 senti. Hooajatöölistel, kes läinud aastal tööl olnud, tõsteti palka 22 senti pealt 25 senti peale tunnis. Pahameelt tekitab, et vanadustasu ja lasteabiraha tõsteti ainult teenijatele, mitte töölitele.

Politseihooone ehitustöödel töötab praegu 17 meest ja 14 naist. Tööliste keskmine teenistus tunnis meestel 30 ja naistel 20 senti.

Tallinna linna ehitusoskonna töö-lised on kõigist maha jäänud. Sügisel löödi pal-gad alla — meestele 17 ja naistele 15 senti tun-nis. Ainult n.-n. „alalistel“ töölistel on veidi kõr-gem tasu. Kaks korda on püütud alustada palga-aktsiooni, kuid ei saa kvoorumit kokku.

Koosolijad avaldavad soovi, et linna poolt töö-liste kurnamine naeruväärsest madalate palkadega hädaabitööde näol ära jäetaks.

Fr. Krulli tehastes on praegu 766 mees-töölit. Katelseppade jaoskonnast on vallandatud 15 meest. Tööliste keskmine tunnitasu 40 senti. Hiljuti oli palgakõrgenduse nõudmine, mis lõppes töötülide lahendamise komisjoni otsusega, millega töölise palga bruttosummale 2,5% juure pandi. Ka tegi komisjon otsuse, et põhipalgana tükitöö korral tuleb kindlustada see tasu, mida töölitele maksetakse ajatööl. Viimase puhul on aga tek-kinud vabrikualitsusega arusaamatusi ja viimane on isegi kaevanud komisjoni otsuse pale edasi. See on muide neid väheseid komisjoni otsuseid, mis rahuldab ka töölisi.

B. Schocheri auruvärvimistöös-tuses töötab 19 meest ja 62 naist. On olnud üksikuid vallandamisi ja liig madala palga tõttu lahkuvad mitmed omal soovil. Keskmine teenistus tunnis meestel 30 ja naistel 16 senti. Osa nais-töölisi teenib isegi 12,5 senti tunnis. On olnud palgakõrgenduse nõudmisi ja mõned üksikud on saanud 25 senti päevas juure.

Ginovkeri šokolaadi- ja komp-vekitööstuses töötab 21 meest ja 142 naist. Märtsis vallandati osa töölisi. Keskmine tunni-teenistus on meestel 25 ja naistel 16 senti.

Kave šokolaadivabrikus on praegu 36 mees- ja 244 naistöölit. Märtsis vallandati osa töölisi. Naistööliste keskmine tunnitasu on 16,6 senti.

Brandmanni šokolaaditehases töö-tab umbes 130 töölit. Tööd on keskmiselt. Töö-lise keskmine tunnitasu meestel 37,5 ja naistel 20 senti.

Rotermanni tehastes töötab 136 meest ja 38 naist. Keskmine tunniteenistus meestel 37,5 ja naistel 18 senti. Tööliste üldkoosolekul alustati palgakõrgenduse nõudmine 20% ulatuses, millele senini vabrikualitsuse poolt kindlat vastust ei ole antud.

O. Kersoni kunstsarvetehases on töölise keskmine tunniteenistus meestel 27 ja naistel 20 senti.

Riigiraudteede pealaos töötab 53 meest ja 1 naine. Tööliste keskmine teenistus 25 senti tunnis ja naistel 50 kr. kuus.

Liha- ja Vorstitöölise Ameti-ühingu esindaja räägib, et paljudes väikestes vorstitöökodades peavad töölised töötama kuni 16

tundi päevas, ilma et nad saaksid selle eest üle-tunnitöö lisatasu.

Tallinna Nahatöölise Ameti-ühingu esindaja räägib, et uus töötülide lahendamise seadus võtab väikeettevõtetes töötavatel nahatöölistel-kingseppadel peaaegu igasuguse võimaluse palgaaktsiooni läbiviimiseks.

E. Ehitus- ja Puutöölise Ameti-ühingu esindaja avaldab rahulolematust hiljutise tööstuslikkude käitiste tööaja seaduse muutmise pärast, millega ületunnitööd võib teha ilma erilise loata ka ehitustöödel 1. aprillist kuni 1. oktoob-rini.

Läbirääkimiste all võetakse elavalt sõna Poola põllutöölise sissetoomise küsimuses, mis mõistetakse üksmeelselt hukka. Koosolijad teavad rääkida, et neil päevil oli Dvigateli tehaste värvavas kuni 300 töötisijat, Lutheri värvava taga on samuti sabad. Ja kui oleks töölise puudus, siis ei saaks Tallinna linnavalitsus korraldada naeruväärsete hindadega hädaabitöid. Eriti mõistetakse Poola põllutöölise sissetoomine selle tõttu hukka, et sellega lüüakse alla meie põl-lutöölise palgad.

A. Tois avaldab soovi, et edaspidi tööinspekt-siooni ametnikud peaksid omal algatusel järele valvama töötülide lahendamise komisjoni otsuste täitmisele, sest need otsused on ju riigivõimu poolt töölitele peale surutud ja siis peaks riigivõim ka omal algatusel selle eest hoolitsema, et neid otsusi täiel määral täidetakse.

Koosolek, mis algas kella ½8 ajal õhtul, lõp-pes umbes ¼10 ajal. Koos oli umbes 60 töölis-vanemat ja ametiühingute esindajat.

Vorstitöölise töötüli.

Mõni aeg tagasi esitas E. Vorsti- ja Liha-töölise Ametiühing Tallinnas asuvate vorsti-vabrikute omanikkudele, väljaarvatud „Liha-ekspordi“ käitis, kollektiivlepingu kava, soo-viga, et ettevõtjad alustaksid ametiühinguga läbirääkimisi ühislepingu sõlmimiseks. Ette-võtjad läbirääkimisele ei ilmunud ja craviisilistel jutuajamistel andsid mõista, et nemad kollektiivlepingut sõlmida ei soovi. Töölised omakord leidsid, et praeguste palga- ja töötingimustega nemad edasi töötada ei saa ja ütlesid 30. aprillil oma praegused töölepingud üles. Kuna töölised käesolevas asjas on toiminud täiesti üksmeelselt, siis võib juhtuda, et mai keskel, kui töölepingute tähtaeg lõpeb, jääb töö Tallinna 13 vähemas vorstitööstuses seis-ma, kui tööandjad õigeaegselt töölisestega läbi-rääkimisi ei alusta. Tahame siiski loota, et tööandjad kartusest ühislepingu ees üle saavad ja töölisestega läbirääkimisi alustavad.

J. J.

Tubakatöölised organiseeruvad

22 aprillil s. a. peeti E. toidu- ja maitseai-netetöölise ametiühingu korraldusel Tallinna Rahvamaja ruumes ülelinnaline tubakatöölise koosolek. Koosolekul oli töölisi kõikidest Tal-linnas asuvatest tubakatööstustest.

Kutseühingute tähtsusest kõneles E. Töölis-ühingute Keskkliidu organisator J. Jalaja. Töötulemusi E. toidu- ja maitseainetetöölise ametiühingus selgitas juhatusliige Ed. L o o t.

Eelmisel tubakatöölise koosolekul valitud organiseerimistoimkonna aruandest selgus, et lühikese aja jooksul on suudetud hulk tubakatöölisi ametiühinguisse koondada, mõnest tööstusest isegi kuni 90%.

Koosolek otsustas üksmeelselt E. toidu- ja maitseainetetöölise ametiühingu juurde ellu kutsuda iseseisva tubakatöölise osakonna. Peeti tarvilikuks, et igast suuremast tubakatööstusest kuuluks esindaja osakonna juhatusesse. 5-liikmelisesse juhatusesse valiti: A. Seks ja E. Nettan ETK tubakatööstusest, A. Sepp a.s. Sirena tubakatööstusest ja A. Arbet ning R. Truve a.s. Laferme tubakatööstusest. Juhatus jaotas oma koosolekul ametid järgmiselt: esimees — A. Sepp, sekretär — A. Seks, laekur — R. Truve, abiesimees — A. Arbet ja abisekretär — E. Nettan. Valitud juhatus otsustas kaasa aidata selleks, et lähemal ajal igas tubakatööstuses saaks valitud töölisnõukogud või töölisvanemad. Tööhooaeg algab tubakatööstustes kevadel ja kestab suve läbi. Osakonna juhatus loodab sügiseks mõndagi tööliste kasuks teha, kui töölisel ise kõigile algatustele kaasa aitavad.

Ed. Loot.

E. Keemia ja Paberitöölise Ametiühingu peakoosolek.

14. aprillil pidas E. K. ja Paberitöölise Ametiühing oma korralist peakoosolekut Läti klubi ruumes. Koos oli 100 liikme ümber. Koosoleku juhatajaks valiti Liiva, protokollijaks Lember.

Ühingu tegevusaruande esitas juhatusliige Meite, millest selgus, et ühingul on ligi 20-aastane minevik seljataga, kus tõusu ajajärgul liikmete arv ulatus üle 1000. Vahepeal oli ühing suletud ja 1927. a. registreeriti uuesti uue põhikirja alusel, millisenä töötab tänapäevani. Mõeldud aastal elustus ühingu tegevus. Liikmete arv, mis aasta algul oli langenud 15 peale, tõusis aasta lõpul 200 peale, olles vahepeal isegi 350-ne ümber. Suurem osa liikmeist kuulub praegu tselluloose-vabrikusse, kuid viimasel ajal on juhatus tõhusalt tööd teinud ka teiste keemiavabrikute tööliskondades, omades usaldusmeheid pea kõigis käitistes. Tiheda usaldusmeeste võrgu tulemusena võib ametiühing julgesti tulevikku vaadata ja käesoleva aasta jooksul oma liikmeskonda kahekordistada. Juhatus koosolekuid peeti aruandeaasta jooksul 18, nõukogu koosolekuid 3, revisjoni komisjoni — 3, organiseerimiskoosolekuid 4. Ühingul oli viimasel ajal raskusi korteriga, kuid ajakohase, ametiühingule sobiva korteri hankimine Tallinnas pole kerge. Kassa sissetulekuid oli Kr. 666.77, väljaminekuid Kr. 536.73. Ühingul oli aruandeaasta lõpul varandust ja sularaha Kr. 1501.55 väärtuses.

1937. a. liikmemaks otsustati jätta endideks, meestele 25 s. ja naistele 15 s. kuus.

Juhatus moodustamisel väljuti seisukohalt, et kõik vastava ala käitised oleksid juhatuses esitatud, ja vastavalt sellele valiti 9-liikmeline juhatus,

kuhu pääsesid: Oltorp, Püll, Arro, Lember, Laid, Liiva, Vahtrik, Meite ja Suits. Revisjonikomisjoni valiti: Reidak, Juhtsalu ja Tramm.

Nõukokku otsustati valida 12 liiget.

Koosolekul viibis E. Töölisühingute Kesklidu instr. J. Jalaja, kes selgitas ametiühingu tegevusse puutuvaid küsimusi.

Ametiühingul on päevakorral osakonna ellukutumine Jägalas, kuhu volitati söitma juhatusel liiget O. Lemberi ja instr. J. Jalajat.

Koosolek oli üksmeelne ja asjalik.

J. J.

E. Keemia- ja Paberitöölise Ametiühingu Jägala Osakonna avamis-koosolek.

Jägala tööliskond, kuhu kuuluvad Jägala ja Tammiku käitiste töölised, tundsid ammu tarvidust ametiühingu järgi. Aastat 12—13 tagasi tegevuses Jägalas E. K. ja Paberitöölise ametiühingu osakond, kuid ametiühingu sulgemisega katkes ka osakonna tegevus käesoleva aasta kevadeni, mil ärksamad kohapealsed töölised koos töölisnõukoguga otsustasid uuesti organiseeruda. Selleks pööruti E. Töölisühingute Kesklidu poole ja kesklidu kaasabil otsustati ellu kutsuda kohapeal E. Keemia- ja Paberitöölise Ametiühingu Jägala osakond. Selleks valiti kohapeal toimikond, kuhu kuulusid A. Saks, R. Hiimäe, A. Ilma ja A. Jänts, kes erilisel asul tööliskonnas eeltööd tegema. Lühikese ajaga suudeti selgitustöö varal saada ligi 100 sooviavaldust.

Osakonna tegelik avamine sündis 15. aprillil Jägalas „Oma Kodu“ ruumes. Koosoleku avas A. Saks, kes ühtlasi andis aru toimikonna tegevusest. Koosoleku juhatajaks valiti R. Hiimäe, protokollijaks A. Saks.

Kohale söitnud E. T. Kesklidu instr. J. Jalaja selgitas ametiühingu ülesandeid ja tähtsust ja keemia- ja paberitöölise ametiühingu juhatusel liiget O. Lember andis ülevaate ametiühingu tööst ja tulemustest.

Liikmemaks määrati koosoleku poolt 20 s. kuus. Töötaoleku ja haiguse ajal otsustati liiget liikmemaksust vabastada.

Juhatus otsustati moodustada 5-liikmeline, kuhu valiti Saks, Hiimäe, Teppan, Pellis ja Prööm. Revisjonikomisjoni valiti Ilma, Lagle ja Laagriküll.

Liikmete arv osakonnas ulatab juba üle 100.

J. J.

Eestimaa autojuhtide ja mototehnikute ühingu üldkoosolek.

Pühapäeval, 24. märtsil k. a., pidas Eestimaa Autojuhtide ja Mototehnikute Ühing oma korralise aastapeakoosoleku Läti seltsi ruumes. Kokku oli tulnud tulvil saalitäis liikmeid. Peale surma läbi lahkunute mälestamist valiti koos-

---

**Tellige veel täna „TÖÖLISTE HÄÄL“
1937. aastaks!**

---

oleku juhatajaks J. Mallis ja protokollijaks A. Maikallo.

Aruanne kinnitati juhatuse poolt esitatud kujul tasakaalus tulude-kulude osas Kr. 2664,72. Varanduslik seis näitas 31. detsembriks 1936. a. Kr. 13,299,04; eelmise aastaga võrreldes tõusu Kr. 1111,50 suuruses.

Eelarve 1937. a. peal võeti vastu Kr. 2750.— suuruses.

Tegevusaruandest nähtus, et aasta möödus hoogsa organiseerimise tähe all: peaühingul Tallinnas on 500 liikme ümber. Tartu, Narva, Rakvere, Võru ja Kuressaare osakondadega koos aga umbes 1500 liiget. Ühing on tegevusaastal hoogsalt kaasa töötanud uute jõuvankrite ja liiklemise seaduste ning määruste väljakundamisel, olles seejuures väljas nii ühiskonna huvide eest kui ka autojuhtide kutseliste, õiguslike ja majanduslike huvialade korraldajana.

Koosoleku otsuste kohaselt tuleb arendada: organiseerimistööd; kõrgema liigi juhtimisloa saamis soodustamist pikema aja praksisega juhtidele; tööaja ja töökorralduse seaduste maksmapanekut; juhtide haiguskindlustuse alla arvamist jne. Võetakse vastu ühel häälel resolutsioon, millega ei pooldata vormirõivastuse maksmapanekut taksojuhtidele, sest taksojuhtidena tegelevad vaid ajutiselt kindla teenistusest jäänud juhid ja neile on majanduslikult vormirõivastuse soetamine võimatu. Küll aga pooldab koosolek, et taksojuhid peavad olema teenistuses korralikult ja puhtalt rõivastatud ning kandma vormimütsi kas üldmäärgiga või kutseühingu määrgiga. Elavaid mõttevahetusi tekitab ühingu 20 a. juubel (25. apr. 1937. a.), mida soovitakse pühitseda erilise pidulikkusega: juubelialbumi väljaandmisega, aktusega ja koosviibimisega, kuna ühingul riigi, ühiskonna ja kutseala korraldamisel on märkimisväärsed teened. Eelarvesse juubeli kuludeks võetakse sisse Kr. 750.— krediiti ja antakse juhatusele volitud asja korraldada oma parima äranägemise järgi.

Väiksemate paralleelühingute algatust Liidu asutamiseks peakoosolek ei poolda, kuna Eestimaa Autojuhtide ja Mototehnikute Ühing nii-kuin on liidukujuline ja liikmeskonnalt kolme-neljakordselt ületab kõik väiksemad ühingu kokku. Pealegi vabariigi valitsuses välja-töötamisel olev uus kutseühingute seadus teeb sarnase algatuse enneaegseks ja otstarbetuks.

Ühingust heidetakse välja ühingu liige A. K., kes end oma ametis vääriliselt üleval pole pidanud sündsusetat käitumisega sõitjate suhtes ja muil juhtumel.

Juhatuse valitakse O. Viikmäe, A. Roosbaum, J. Mallis, A. Luuk, E. Kulm, K. Tinn, K. Lepik; revisjonikomisjoni E. Mahmastol, G. Rauer, V. Essmann. A. M.

Eestimaa Autojuhtide ja Mototehnikute Ühingu 20-aasta juubel.

25. aprillil täitus ühingu asutamisaeg 20 aastat. Seda tähtpäeva pühitses ühing Mustapeade klubi ruumes aktuse ja seltskondliku koosviibimisega.

Pidulikkude aktust ilustasid Tallinna Töölistemuusika Ühingu orkester N. Goldschmidti juhatusel ja pr. Goldschmidti soololaulud.

Avasõna ütles ühingu esimees O. Viikmäe, millele järgnes huvitav aktusekõne ühingu asjaajajalt A. Maikallolt.

Tervitusi ütlesid E. Töölisühingute Keskliidu, Töölistekoja, Autoomanikkude Ühingu ja ühingu kõigi osakondade esindajad. Telegraafi ja kirja teel soovisid õnne valitsus- ja omavalitsusasutused.

Õhtusest koosviibimisest võttis osa üle 300 liikme ja külalise. Koosviibimisel austati ühingu juhatuse liikmeid Lepikut, kes 19 aastat ja Roosbaumi, kes 18 aastat järjest on olnud juhatuse liikmed. Tänuhäeks aastate jooksul tehtud töö eest annetati neile väärtuslikud mälestus-esemed. Erilise austuse osaliseks sai 72 aastane ühingu liige, kes 33 aastat kohusetruult autorooli taga on istunud ja praegugi oma ametis püsib.

Koosviibimisel, samuti ka aktusel viibis rohkesti väljastpoolt Tallinna sõitnud osakondade liikmeid.

Käidud 20. aastase tee jäädvustamiseks andis ühing välja ka nägusa juubelialbumi.

J. Jalaja.

E. Raudteetöölise Ühise juubeli-koosviibimine.

Puhkepäeval, 11. aprillil, pühitses E. Raudteetöölise Ühisus oma kümneaastase tegevuse juubelit. Sel puhul oli Tallinnas Raudteelaste Kodu korraldatud koosviibimine ühingu liikmetele ja kutsutud külalistele, algusega kell 12 päeval. Koosviibimise avas lühikese kõnega E. Raudteetöölise Ühisuse esimees J. Norman, millele järgnesid rohkearvulised tervituslaulukõned Töölistekoja (J. Kurvits), E. Töölisühingute Keskliidu (A. Kaelas), Tallinna Metallitöölise Ametiühingu (B. Eilman), kõikide teiste raudteelaste kutseühingute, E. Raudteetöölise Ühisuse kõikide kohalikkude osakondade, Raudteelaste Kodu ja ajaleht „Rahva Sõna“ (E. Joonas) poolt. Meeldiv ja sõbralik juubelikoosviibimine kestis umbes neli tundi, millal väljastpoolt Tallinna olevate osakondade esindajad pidid ära sõitma.

Juubeli puhul E. Raudteetöölise Ühisus laskis trükkida ka pikema ülevaate ühingu tegevusest. A. Kls.

E. V. Raudtee Ehitustöölise Kutseühingu peakoosolek.

Pühapäeval, 18. aprillil, pidas E. V. Rdt. Ehitustöölise Kutseühing Tallinna Raudteelaste Kodu ruumes oma aastapeakoosoleku.

Koosoleku avas ühingu esimees A. Vaker. Koosoleku juhatajaiks valiti V. Vaht ja E. Kirmet, protokollijaks H. Sketschus ja V. Lemre.

Ühingu tegevusearuande kandis ette esimees A. Vaker. Kuna ühingu liikmeskond koosneb väga mitmesuguseis tingimusi täitvatest teenijaist, siis on ka teenistusliikude küsimuste hulk väga suur ja mitmekesine. Vaatamata sellele, et Rdt. Ehituseametis töötab ligi 2000 töölisi ja ühingu liikmeskonda kuulub sellest vaid väike osa, on siiski möödunud aastal korda läinud parandada mõningaid teenistustingimusi. Kahtlemata saaks sel alal palju rohkem ära teha, kui ka need töölised,

Meremeeste uued palganormid.

Jaanuarikuus esitas Eesti Meremeeste Ühingu juhatus Eesti Laevaomanikkude ühisuse juhatusel ettepaneku tõsta meremeeste palku umb. 15% võrra 1937. a. Ühtlasi oli seal ettepanekus rida tööaega ja toitlustamisse puutuvaid küsimusi, mis oleks ka tulnud lahendada.

Läbirääkimiste tulemusena sõlmiti Eesti Meremeeste Ühingu ja Eesti Laevaomanikkude Ühisuse vahel vormiline kokkulepe, mille järgi uued palgad hakkavad maksma alates 1. aprillist 1937. a. järgmise palgatõusuga:

	Kaugesõit:	Ligisõit:
Pootsman . . .	Kr. 7.— 8 %	Kr. 2.— 3,2%
Puusepp . . .	" 10.— 11,7 %	" 2.— 3,2%
Vanem madrus . . .	" 10.— 16,1 %	" 7.— 14,5 %
Noorem madrus . . .	" 8.— 15,4 %	" 8.— 21,5 %
Teki- ja kokapoiss . . .	" 5.— 16,6 %	" 5.— 25 %
I j. stuart ja kokk . . .	" 23.— 34,3 %	" 17.— 29,3 %
Kajutiteenija . . .	" 3.— 6,4 %	" 3.— 9,3 %
I j. kütja . . .	" 10.— 14,9 %	" 7.— 13,2 %
II j. kütja . . .	" 10.— 17,5 %	" 8.— 19 %
Trimmer . . .	" 3.— 5,7 %	" 3.— 8,1 %
Keskml. palgatõus	14,7 %	14,6 %

Selle kokkuleppega on ühinenud suurem osa laevaomanikke ja Eesti Meremeeste Ühingu juhatus astub ühendusse mitteühinenutega, et kogu laevastikus saaksid ühtlased normid maksma pandud.

Kokkulepe Eesti Laevaomanikkude Ühisuse ja Eesti Meremeeste Ühingu vahel meeskonna palgade ja toitlustamise küsimuses on üksik-asjalikult järgmine:

kes senini ühingu eemale jäänud, sinna liikmeks astuksid. Kassaaruande, mis oli tasakaalus kr. 310,66, kandis ette laekur H. Sketschus.

Edasi võttis peakoosolek vastu rea otsuseid, millistest tähtsamad oleksid palgakõrgenduse nõudmine päevatöölisele kr. 1.68 pealt vähemalt kr. 2.— peale, samuti palgalise puhkuse võimaldamine päevatöölisele.

1937. a. liikmemaksuks otsustati määrata kr. 1.— ja 1.50, sest madalate palgade tõttu ei suudeta suuremat maksu maksta. Sellega ei moodusta liikmemaksud ühinguks kuigi suurt sissetulekut ja ühingu on sunnitud otsima veel muid sissetulekuid pidude korraldamisega jne.

Üheks edukat tegevust takistavaks asjaoluks on, et praegu Rdt. ehituseameti teenijaskond on jagunenud kahte paralleelsesesse kutseühingusse. Et seda olukorda lahendada, tegi peakoosolek juhatusel ülesandeks astuda läbirääkimistesse teise kutseühinguga mõlema ühingu ühendamise suhtes. Tarviduse korral tuleks kutsuda kokku uus peakoosolek asja lõplikuks otsustamiseks. Kuna ei ole teada, millega ühinemise küsimus lõpeb, oli juhatus poolt tehtud ettepanek astuda E. Töölisühingute Keskkliidu liikmeks, mis ka ühel häälel vastu võeti. Kahtlemata aitab koostöö kogu Eesti organiseerunud töölistkonaga kaasa ühingu edukamaks tegutsemiseks. Peale eelarve vastuvõtmist, mille esitas laekur H. Sketschus ja mis oli tasakaalus kr. 828.77, sealjuures ülejääki kr. 148.77, asuti juhatusel valimisele. Juhatusel said T. Helm esimeheks, A. Jugra abiks, A. Grönfeld sekretäriks, J. Mäesalu laekuriks ja A. Joost varuriks. Juhatusel kandidaatideks jäid J. Ruven, A. Rist ja E. Kirmet. Revisjonikomisjoni valiti N. Lemre, R. Jaksen ja A. Ahven, kandidaatideks A. Sillar ja E. Käosaar.

A. Vakker.

Kutsejärg	Kaugesõit				Ligisõit	
	Sõit väljaspool Baltimerd		Sõit Baltimere ja väljaspool sadamate vahel		Laevapere toit	Laeva toit
	Laevapere toit	Laeva toit	Laevapere toit	Laeva toit		
	Ekr.	Ekr.	Ekr.	Ekr.	Ekr.	Ekr.
Pootsman	130.—	95.—	125.—	95.—	95.—	65.—
Puusepp	130.—	95.—	125.—	95.—	95.—	65.—
Vanem madrus	107.—	72.—	102.—	72.—	85.—	55.—
Noorem madrus	95.—	60.—	90.—	60.—	75.—	45.—
Tekipoiss, kokapoiss	70.—	35.—	65.—	35.—	55.—	25.—
Junga (õpilane)*)	46.—	11.—	41.—	11.—	30.—	söök
I j. stuart, kokk attestatsiooniga	125.—	90.—	120.—	90.—	105.—	75.—
I j. stuart, kokk ilma attestatsioonita	110.—	75.—	105.—	75.—	95.—	65.—
II j. stuart, kokk attestatsiooniga	110.—	75.—	105.—	75.—	90.—	60.—
II j. stuart, kokk ilma attekatsioonita	95.—	60.—	90.—	60.—	80.—	50.—
Kajutiteenija	85.—	50.—	80.—	50.—	65.—	35.—
I j. kütja	112.—	77.—	107.—	77.—	90.—	60.—
II j. kütja	102.—	67.—	97.—	67.—	80.—	50.—
Trimmer	90.—	55.—	85.—	55.—	70.—	40.—

*) Märkus: Laevades üle 18 mehe harilikult I järk.
" alla 18 mehe harilikult II järk.

Kokkuleppe kehtivuse aeg on 1. aprillist 1937. a. kuni 1. aprillini 1938. a.

Peale eelpooltoodud kokkuleppe on lisaks sõlmitud veel terve rida erimäärsi. Tähtsamad neist oleksid.

1. Samas seltsis teeninud meeskonnaliikmele maksetakse lisatasu iga 3 aasta eest 5% põhipalgast.

2. Kaugesõidus üleminek laeva töidule või tagasi oma töidule toimub kinnise hääletamise teel laevapere hulgas, kusjuures valituks loetakse see tootlustamise viis, mille poolt on absoluutne enamus (üle 50%) kogu laevaperest. Laevapere enamuse poolt heaks kiidetud tootlustamise viis hakkab maksma 1½ kuud peale otsuse tegemist ning jääb maksma 6 kuuks. Kui 1½ kuud enne mainitud tähtaega ei soovita uut hääletamist, maksab seaduse kord järgmine 6 kuud.

Sõlmitud kokkulepe parandab suurel määral meremeeste palga ja tootlustamise olusid. On selge, et praegu maksvaid palgatingimusi oli võimalik maksma panna selle tõttu, et meremeeste organisatsiooni, Eesti Meremeeste Ühingu, ümber on koondunud suur hulk tegelikke meremehi, kelle nõudmistega laevaomanikkudel tuli arvestada. Siiski leidub veel hulk meremehi, kes eemal seistes ühingust, ainult kasutavad teiste töövilja. Eemalseisjad peaksid arusaamisele jõudma, et ühise asja eest tuleb ühiselt võidelda, siis on ka tagajärjed suuremad. Kui käesoleval korral palgaosas on nõudmised pea täiel määral läbi viidud, siis tööaeg ja muud töötingimused tahavad veel parandada. Selleks, et kõiki nõudmisi edukalt läbi viia, tuleb kõigil meremeestel oma ühingusse astuda.

J. J.

Tallina Sadamatöölise Ühingu aastakoosolek.

Tallina Sadamatöölise Ühingu aastakoosolek peeti 11. apr. Töölisvoimla 3. korral.

Koosoleku avas esimees Kask. Koosoleku juhatajaks valiti Poller, protokollijaks V. Jaanus.

Ühingu tegevusaruande kandis ette ühingu asjaajaja. Tähtsamaks probleemiks ühingu elus on alati olnud organiseerimise küsimus. Koondumise ühingu ümber teeb sadamatöölisele raskeks see, et sadamas töötavad kaks võistlevat ühingut ja selle tõttu on enamik töölised äraootaval seisukohal. Teiseks tähtsamaks momendiks tegevusaasta jooksul oli sadamatöölise haigekassa küsimus. Selles asjus on käidud riigivanema ja sotsiaalministri juures, kus on lubatud töölise soovidega arvestada. Ühingu sisemine töö oli stabiilne.

Tulud laekusid korralikult ja aruandeaasta lõppes ilma puudujäägita. Kulud ja tulud olid tasakaalus Kr. 3018.30 peal. Revisjonikomisjoni protokollil põhjal on rahaline asjaajamine korras. Eelarve on tasakaalus Kr. 2250.— peal. Suuremad väljaminekud on asjaajaja palk ja arstitasu. Ühingul on varandust Kr. 1700.— vääratuses.

Uude juhatusse valiti: Kask, Mägede, Jaanus, Poller ja Grünmann; revisjonikomisjoni: Targama, Tennus ja Liivorg; E. T. Keskkliidu kongressi saadikuks Poller, Jaanus ja Targama, nõukokku Jaanus.

Tekkinud küsimuste all otsustati pöörduda keskkliidu poole sooviga, et nõukogu saaks kokku kutsutud rahvusvahelise töökonverentsi saadiku valimiseks. Samuti otsustati energiliselt nõuda sadamatöölise haiguskindlustuse seadust.

J. J.

Tallinna Puutöölise Ametiühise peakoosolek.

Tallinna Puutöölise Ametiühisus pidas oma korralise peakoosoleku 16. aprillil k. a. Läti seltsi ruumes. Koosoleku silmapilgul oli ühingul 117 liiget, neist võttis koosolekust osa 71 liiget.

Juhatusse valiti August Mikk, Nikolai Vakkauus, Arnold Kaasik, Jaan Vellemae, Arnold Jesse, Johannes Turro ja Johannes Pärnamägi; revisjonikomisjoni Erich Rudnikov, Aleksander Aug ja August Petser. E. Töölisühingute Keskkliidu nõukogu liikmeks valiti August Mikk ja kongressi saadikuteks August Mikk, Arnold Kaasik ja Jaan Ringsmann. V.

Tallinna Ämmaemandate Seltsi tegevusest.

Tallinna Ämmaemandate Seltsi teine erakorraline peakoosolek peeti 25. aprillil k. a. kell 11 e. l. seltsi ruumes, Kaupmehe tän. 6—8, Tallinnas.

Päevakorra tähtsamaks küsimuseks oli emadekodu asutamine. „Emade kodu“ nime all on mõeldud avitada sarnaseid naisterahvaid, kes on raskesse seisukorda sattunud raseduse tõttu. Selle asutuse vajadust teavad ämmaemandid väga hästi ja seepärast võeti ühel häälel esinaine pr. M. Pardu-Lindmani ettepanek vastu. Ruumide saamiseks esines seltsi eestseisus Tallinna linnavalitsusele palvega Tallinnas, Tatari tänaval nr. 46 asuva linnamaja saamiseks. Selts kavatses astuda ka vastavate organisatsioonidega kontakti, kes võimaldaksid rahalist toetust. Koosolek valis kolmeliikmelise komisjoni, kuhu kuuluvad prouad M. Pardu-Lindman, E. Jürilo ja E. Zupsmantihane, kelle ülesandeks on „Emade kodu“ kava väljatöötamine ja selle esitamine Tallinna hoolekandekomitee juhatusel.

Läti ämmaemandate kutsel sõidab Eestist pr. M. Pardu-Lindman Läti ämmaemandate päevale, mis peetakse 2. mail k. a. Riias. Sõidu sihiks on naaberriigi ämmaemandate olude ja tervishoiuküsimustega tutvumine.

M. Pardu-Lindman.

Otto Saare metallitööstuse töölise üldkogu koosolek.

22. aprillil k. a. pidasid Otto Saare metallitööstuse töölised tööstuse ruumes üldkogu koosoleku. Koosolekust võtsid osa üle poole käitises töötavatest töölisest.

Tööliskoja peasekretär I. Rebane andis ülevaate puhkeaja seaduse, odavahinnalisest trammisõidust töölisele tööl käimiseks, korterioludest, elukalliduse tõusust ja palgakõrgendusest.

E. Töölisühingute Keskliidu instruktor J. Jala ja kõneles palganõudmisest organiseeritud, millised nõudmised on tulemusrikkamad.

Käitisevanem J. L a a s i k kõneles, et on püüdnud käitisevanemat vallandada sel ajal, millal ta oli käitise tingitud kaebalusena kohtuprotsessi arutamiseks. Tööline E. U u s t a l u korjas surve abil 39 allkirja käitisevanema kõrvaldamiseks, mida seletas tööliste algatuseks. Hiljem aga selgus, et see ei olnud tööliste algatus.

Koosolekul selgus, et mingisugust umbusaldust ei ole käitisevanema Johannes Laasiku vastu, välja arvatud 6 töolist.

Koosolek püstitas palgakõrgendamise nõudmise neil aladel, kus criti madalad tunnitasad, ja valis palgakõrgendamise üksikasjaliseks väljatöötamiseks viieliikmelise komisjoni. Komisjoni otsus tuleb vastuvõtmisele järgmisel üldkoosolekul. J. L.

Ehitus- ja puutööliste konverents.

18. aprillil s. a. peeti Tartus esimene Eesti ehitus- ja puutööliste konverents. Konverentsil oli esindatud Tartu, Tallinna, Narva, Viljandi, Pärnu, Tapa ja Valga linnad ja Narva-Jõesuu, Antsla, Jõgeva, Põlva, Pala, Varnja ja Kolkja alevite ning külade ehitus- ja puutööliste ühingud või nende osakonnad või sektioonid. Kokku oli konverentsil 24 ühingu või osakonna esindajaid, milliste üksikliikmete arv on kokku 1775.

Konverentsi avas Tartu Kivitööliste Ametiühisuse esimees K. J a l a k, kes tervitas kokkutulnuid korraldajate nimel ja avaldas lootust, et käesolev konverents toob põhjanevaid muudatusi ehitus- ja puutööliste organiseerimise alal ja seega paranemisi palgaoludes ja sotsiaalseadustes.

Konverentsi juhatajateks valiti: K. J a l a k Tartust ja J. O i l l i s ja K. K i i m a n Tallinnast; sekretariaati: F. S t e i n ja A. T i n n i Tartust, N. A n d r e e s e n ja A. P i i t Tallinnast ja P. J a a k s o n Pärnust; mandaatkomisjoni: A. M ä n d ja A. M a d i s s o n Tallinnast ja J. M e o s Tartust.

Tervitusi konverentsile ütlesid: Eestimaa Töölisühingute Keskliidu nimel J. V o i m a n, Tartu Töölisühingute Keskliidu nimel O. H i r s c h, Töölistekoja nimel O. K o p l u s, Viljandi Töölisühingu nimel P. P u i s, Pärnu Töölisühingu nimel P. J a a k s o n, Eesti Ehitus- ja Puutööliste Ametiühingu nimel K. K i i m a n j. t.

Esimesena sai sõna Eestimaa Töölisühingute Keskliidu esimees J. V o i m a n, kes rääkis töölisühingute ülesannetest. Praegu elame kõrgkonjunktuuri ajastul. Sellel ajal on töölistel võimalus ametiühingute kaudu oma olukorda parandada. Töölised ongi juba seda olu-

korda kasutanud. Kuid teiselt poolt organiseeruvad ka tööandjad.

Eestis on ametiühingute liikumises olnud tõuse ja mõone. Millest see on tingitud? — Aastat 30 tagasi, kui tekkisid esimesed ametiühingud, esmalt põranda all, siis polnud tööliste hulgas lahkkelisid. Sellest ajastust oleme saanud tublisid ametiühingute juhte. Hiljem tegevus muutus vabamaks, tõusis ka ametiühingute liikmete arv, kuid kahjuks see ei kestnud kaua. Saksa okupatsiooniaeg takistas tunduvalt ametiühingulist tegevust, kuid päriselt tegevus ei katkenud ja ametiühingud esitasid okupatsioonivõimudele mitmedki nõudmised, mida kodanlaste ringidest ei juletud teha. Tuli Eesti iseseisvusaeg, tegevus muutus vabaks, kuid siis algasid ka ametiühingutes lahkkelid, mis senini on mõjunud pidurdavalt ametiühingulisele tegevusele. Lahkkelid pole kasuks töölistele, vaid kahjuks, — kasuks aga tööandjatele. Sellest peame üle saama. Vigu võib juhtuda, kuid neid tuleb tunnustada ja neist õppida, siis saame edasi. Kui kaovad ametiühingutest lahkkelid, siis kasvavad ametiühingud suurteks. Suurtel ametiühingutel on aga suurem usaldus ja neile antakse ka suuremad õigused.

Ehitustöölised peavad looma tiheda sideme ametiühingute ja asutatava liidu kaudu. Kuid ametiühingud ja liit saavad olla tugevad ainult siis, kui valitakse juhtideks laia silmaringiga ja kogenud töölisi. Sõnadetegemine üksi ei aita, vaid teod peavad näitama inimese väärtust.

Järgnevad aruanded kohtadelt.

K. K i i m a n, Eesti Ehitus- ja Puutööliste Ametiühingust: ühingul on 500 liiget, liikmete arv tõuseb iga päev. Liikmemaks meestel kr. 2.— ja naistel kr. 1,50 aastas, peale selle sektiooni liikmemaks, mis on mitmesugune. Ühing on jaotatud mitmeks sektiooniks, nagu: plekiseppade, paemurrutööliste, korvmööblitööliste, müürseppade jne. sektioonid. Oleme noor ühing, sellepärast tuleb õppida teiste maade suuremate kogemustega ametiühinguilt. Tööpuudust Tallinnas ehitustöölistel käesoleval aastal karta ei ole.

A. M i k k, Tallinna Puutööliste Ametiühingust: meie ühing on üks vanemaid ametiühinguid Eestis, asutatud 30 aastat tagasi. Korra oli ühing peaaegu surnud, liikmeid kõigest 15. Paar aastat tagasi hakkasid aga ühingu ümber koonduma peajaslikult mööbelsepad, kellest ka ühing praegu koosneb. Liikmeid on praegu üle 100. Täna on kõnelnud peajaslikult ehitustöölitest. Raske on vahet teha, kus lõpeb mööbelsepp ja algab laudsepp, sest paljud töötavad suvel laudsepana, talvel mööbelsepana. Sellepärast ei tuleks ka nende vahel vahet teha. Tööd on meil küllaldaselt, kuid palgad on väga mada-

AMETIÜHINGLASED JA TÖÖLISVANEMAD, saatke „TÖÖLISTE HÄÄLELE“ kirjeldusi oma töökohtadest, palga ja tööttingimustest, ametiühingute ja töölisenõukodude tegevusest, töölistekoosolekutest ja seal vastuvõetud otsustest, palga- ja töötülidest ning üldse kõigest, mis puutub tööliste ellu!

lad. Loodan, et tänane konverents aitab meie olukorra paranemiseks kaasa.

A. Pauk, Narva Ehitustöölise Liidust: Narva ehitustöölised on organiseeritud juba 1910. aastast alates. Liikmete arvus on olnud tõuse ja mõne. Veel kuu aega tagasi oli meil 10 liiget, nüüd on aga 60 liiget ja iga päev tuleb liikmeid veel juure.

P. Jaakson, Pärnu Töölisühingust: Pärnu Töölisühing on jagunenud sektioonideks. Ehitustöölise sektioonil on üle 200 liikme. Palgad ei ole küllaldased. Talvetööd ei ole. Suvel, kui tööd on, tulevad teistest kohtadest töölisel ja võtavad kohalikele töölistel töö eest ära. Tööandjad kohalike tööliste palku ei tõsta, küll aga maksavad väljast tulnud töölistele enam töötasu kui kohalikele töölistele. Töölised peaksid enne, kui tulevad tööse, järele pärima kohalikul ühingult, kuidas on tööolud, ja mitte tulema teiste tööd eest ära võtma. Suuremaid ehitustöid Pärnus käesoleval aastal ette näha ei ole.

R. H. Palm, Tallinna Ahjutöölise Ühingust: meie ühing erineb teistest, sest meil saavad liikmeks olla ainult õppinud töölisel. Põhjusi, miks see nii, ei taha siin hakata arutama, viiks pikale. Meie ühing Eesti oludes on tugev, liikmeks on 75% selle ala töölistest, kassa on ka tugev, kuid oleme jõudnud surnud punkti, kust edasi ei saa. Meil on praegu maksev kollektiivleping, see on üles öeldud ettevõtjate poolt. Oleme katsunud seda uuendada, kuid tööandjad vastu ei tule, maksev seadus aga ei võimalda meil palgavõitlust korraldada, sest meie alal saab palgavõitlust korraldada ainult ametiühingu juhtimisel, üksikult pole mõeldav. Siin peaks ametiühingutele vastu tuldama seadusandlikul teel ja ametiühingutele antama õigus korraldada palgaolusid ja töötingimusi, muidu algab ametiühinguis lagunemine, sest kui tööline ametiühingu kaudu oma olukorda parandada ei saa, jääb ta sealt eemale.

K. Kilk, Tartumaa Ehitustöölise Ühingust: ühingul oli eelmisel aastal üle 200 liikme, nüüd on vähem, mis selle põhjuseks — ei tea. Võib-olla on ka põhjuseks see, et töölistel polnud senini teenistust, millest maksta liikmemakse. Ühingul on kolm osakonda Tartumaal. Palgaolud on käesoleval ajal väga madalad. Oskustöölised teenivad isegi 20 senti tunnis.

F. Stein, Tartu Kivitöölise Ametiühisuse pottseppade sektioonist: Tartus on pottseppi kokku ligi 100. Need on jagunenud kolme ühingusse. Kõige suurem osa, nimelt üle 60, on organiseeritud ühingusse, mida mina esindan; teine osa, peaaegalikult töötubades töötavad savitöölised, on koondunud õppinud pottseppade seltsi ja kolmas osa pottseppmeistrite ühingusse. Seal on aga ka palju neid, kes samuti töötavad kui meie, ja peaksid kuuluma meie hulka. Meie ühingu ja tööandjate vahel on sõlmitud kollektiivleping, mis parandas pottseppade palgaolusid ja töötingimusi, kuid kuulda on, et seda tahetakse üles öelda. Praegu on Tartus pottseppi töötava umb. 50%.

A. Tõnisson, Tartu Kivitöölise Ametiühisuse sillutajate sektioonist: meie töö on raske ja hooajaline. nõuab suurt füüsilist jõudu ja on tervist taptev. Palgad tööga võrreldes on odavad. Töölised teenivad kaheksatunnise tööpäevaga keskmiselt kaks krooni. Et meie tööd takistavad ka tublisti ilmad, siis töölisel, et ülespidamist saada, töötavad tihti 12—16 tundi päevas, kusjuures ületundide tasust pole juttugi. Sellest siis ka kuuldused, et sillutajad teenivad palju. Töölise arvel teenivad vaheltkasu tööhankijad, ehkki need tööd on peaaegu kõik omavalitsuse tööd, mida võiks otsekohe välja anda tööliste artellidele või teha majanduslikul teel. Selles osas peaks muutusi tulema.

J. Meos, Tartu Puutöölise Ühingust: Mineval aastal ametiühinglaste konverentsil lubati kutseühingute seadus kiirelt välja töötada. Senini seda aga tehtud ei ole. Ametiühinguline töö aga selle all kannatab. Kuid ka praeguses olukorras on ametiühingute kaudu töölistel võimalik oma olukorda parandada.

Organiseerimise ühtlustamisest ja ehitustöölise ühingute lähematest ülesannetest kõneles **K. Jalak:**

Siin on aru antud ehitus- ja puutöölise olukorras ja sellest kuulud, et olukord pole normaalne. Et sellest olukorras välja jõuda, peame organiseeruma, peame koonduma. Tartus on olemas kolm ühingat, mis koondavad sama ala töölisi ja millised seetõttu võiksid ning peaksid ühinema. Need on kivi-, puu- ja ehitustöölise ühingud. Parem pole lugu ka Tallinnas. Tallinnas on pottseppade ühing, kuhu võivad liikmeks astuda ainult õppinud tööliste paberit omavad töölisel. Ametiühingus aga ei peaks olema takistusi liikmeksastumisel. Tunnistused lõhestavad töölisi. Tunnistus ei tee tööd, vaid tööline.

Meie peame nõudma 8-tunnise tööpäeva säilitamist. Ei ole õiglane, et ehitustöölised on eraldatud töötaja suhtes teistest töölistest. Meie töö on raske ja pikk tööaeg mõjub tervisele. Ka aitab pikem tööaeg palku alla suruda. Siin peaksid Eestimaa Töölisühingute Keskkliit ja Tööliselkoda samme astuma 8-tunnise tööpäeva kaitseks.

Töötülide lahendamise seadus ei ole ehitustöölisele vastuvõetav, sest siin on olukord sootuks teine kui tööstustöölisel. Meile peaks õigus antama palgavõitluse korraldamiseks ja kollektiivlepingute sõlmimiseks.

Puhkeaja seadust tuleb laiendada ka ehitustöölisele peale. Et aga meie töö kestab aastas 7—8 kuud, siis peaks vastavalt olukorrale seda seadust ehitustöölise suhtes parandama.

Ka haigekassa korraldus pole ehitustöölisele vastuvõetav. Ehitustöölised on olude sunnil sunnitud töötama aastas paljude tööandjate juures. Olgugi, et nad haigekassa all on pikemat aega vahetpidamata, töökoha muutmisel loetakse nad uueks liikmeks, mille tagajärjel kaotavad ka õigused, mida kasutavad vanemad haigekassa liikmed.

Meil on tarvis oma häälekandjat, kes meie muresid avaldaks. See peaks ilmuma vähemalt kord nädalas.

Liitu luues ei pea meie mitte peetud kõnele juure jääma, vaid kohtadele laiali minnes tuleb seda kõike teistele töölistele teatavaks teha, mida meie siin otsustame, ja neid otsuseid ka ellu katsuda ära.

Eesti Ehitus- ja Puutööliste Liidu põhikirjas tehti paar vähema tähtsusega parandust, mille järele põhikirja kava ühel häälel heaks kiideti. Liidu juhatuse asukoht on põhikirja järgi Tartu linn.

Ajutisse toimkonda valiti K. Jalak, J. Meos, J. Kilk ja A. Tinni Tartust, K. Kiiman ja N. Andreeseen Tallinnast ja P. Jaakson Pärnust. Ajutisele toimkonnale tehti ülesandeks põhikirja võimalikult kiirelt ümber kirjutada ja registreerimisele saata ning vastuvõetud resolutsioonid Eestimaa Töölisühingute Keskliidu ja Tööliskoja kaudu vastavatele asutustele esitada.

Konverentsil võeti vastu järgmised resolutsioonid:

1. Konverents peab tarvilikuks, et pandaks maksma üldine kindlustus vanuse- ja invaliidsuse vastu ning laiendatakse haiguskindlustust ka hooajatöölisele aja kohta, millel nad kannatavad hooajatöötajateks.

2. Ehitus- ja puutööliste konverents leiab, et puhkeaja seadus tuleb maksma panna ka ehitustöödel ja arvestada ehitustööliste 7 kuud (ehitushooaeg) 1 aastaks, mis õigustab puhkuse saamist. Et ettevõtjad ei hakkaks vallandama töölisi enne hooaja lõppu, sellepärast tuleb ettevõtjail maksta iga kuu lõpul töölistele 1 päevapalga suurune puhkuse tasu, või kui tööline töötab ühes ettevõttes enam kui üks kuu, siis vallandamise korral kogu töötatud aja eest. Samuti tuleb seda seadust laiendada ka plekksepatöökodade tööliste kohta ja nende tööliste kohta, kes töötavad otsekohe majaaniku juures, kui majaanik ei ole tööd ettevõtjale välja annud.

3. Ehitus- ja puutööliste konverents ei pea seda õigeks, et ametiühinguil on takistatud olla tööliste esindajailks ettevõtjate ees ja sõlmida ettevõtjatega kollektiivlepinguid kogu tööharu ulatuses. Käitistes, kus töö jätkub aasta läbi, on ehk töölistel kuidagi võimalik olla lepingu vahekorras ettevõtjatega ja käitisevanema kaudu kontrollida lepingu täitmist. Seda võimalust ei ole aga ehitus- kui hooajatöölistel ja see tähendab ehitustööliste jätmist täielikult ettevõtja võimu alla. Ehitustöölistel ei ole võimalik jääda ettevõtjaga lepinguvahekorra kogu aastaks, sest et suuremal osal ehitustöölisest tuleb hooaja vältel töötada mitme ettevõtja juures. On selge, et kui ettevõtja püstitab maja paari kuuga, siis maja valmimisel võib ta vallandada ka töölised ja lõpetada lepinguvahekorra ning tööline on sunnitud omale, kui ta nägema ei taha jääda, tööd otsima teise ettevõtja juurest. Peale lühikest vaheaega võib endine ettevõtja alustada küll uut tööd, kuid siis võtab ta juba uued töölised ja sellega on eelmine leping lõpetatud. Sarnane olukord ei võimalda üksiku ettevõtte töölistel üldse mingisugust lepingut, millel oleks reaalne vääratus, sõlmida. Ainult ametiühinguil on võimalus sõlmida kollektiivlepinguid ettevõtjate-

ga ja olla täielik tööliste esindus. Ainult ametiühingul on võimalus kontrollida lepingu täitmist ettevõtja poolt.

Ehitus- ja puutööliste konverents rõhutab, et ainult ametiühingute kaudu on võimalik kaitseda oma erilisi huve ja pöörduda sellepärast Vabariigi Valitsuse, Eestimaa Töölisühingute Keskliidu ja Tööliskoja juhatuste poole, et nad astuksid vajalikke samme selleks, et ametiühingute põhiõigused, millised lubatud kõigil demokraatlikel mail, ei kärbitaks.

4. Konverents peab tungivalt tarvilikuks raskete võitlustega saavutatud 8-tunnist tööpäeva kaitseda ja kaasa töötada selle kindlaks maksmapanekuks igas tööharus ning selle kaudu lähendada Euroopa suurte demokraatlikel maadel osaliselt või täielikult saavutatud 40-tunnise töönädala teostamisele.

Iga ametiühing ja iga töölistkonna asutus astugu võitlusele tööpäeva lühendamise eest!

5. I. Pöörduda kas raudteevalitsuse või riigivalitsuse poole palvega, et saaks ehitustöölistel riigi raudteel hinnaalandust vähemalt 50% võrra, et töölistel oleks võimalus väljaspoole tööle sõita.

II. Tuleks pöörduda oma- ja riigivalitsuste poole, et ei antaks mitte tööandja materjalist töösid ettevõtjate kätte, vaid lastakse otse tööliste kaudu teha majanduslikul teel.

Peale eeltoodud resolutsioonide võeti konverentsil vastu veel järgmine soovivaldus:

Ehitus- ja puutööliste konverents rõhutab tungivat vajadust iseseisva ja asjaliku töölisajalehe, esialgu nädallehena, asutamiseks, mis käsitaks asjalikult ja laialdaselt kõiki, eriti aga töölistkonna ellu puutuvaid päevaküsimusi jne.

Ehitus- ja puutööliste konverents soovib asutatava liidu juhatusel see küsimus arutusele võtta, vastavad kavad koostada ja kui võimalik, siis ajaleht ellu kutsuda.

Konverentsi töö kestis vahetpidamata üle kuue tunni.

A. Pank.

Tartu Töölisühingute Keskliidu aastakoosolek.

Tartu Töölisühingute Keskliidu aruandeaasta lõppes 31. märtsil. 22. aprillil peeti Keskliidu nõukogu aastakoosolek. Aruandest nähtu, et liikmete arv, mis tegevusaasta alul oli 1200, on tõusnud 1750 peale. Korra oli liikmete arv veelgi suurem, kuid läinud aasta viimase poolte langes see tunduvalt. Tõusu näitavad käesoleva aasta esimesed kuud. Liikmeidühinguid on juure tulnud kolm, seega on Keskliidu ümber koondunud 13 ühingut. Majanduslikult on Keskliidu tegevus olnud rahuldav, hoiusummad on tõusnud 1000 krooni võrra. Selle tagajärjel juhatus leidis võimaluse eelarve kokku seada sellisel, et senise 8 sendi asemel tuleb ühinguil maksa käesoleval aastal 6 senti liikme pealt kuus Keskliidul liikmeks. Ka muidu on olnud Keskliidu tegevus rahuldav. On korraldatud ametiühingute juhatustele ja töölisvanematele loenguid ja veel praegu käivad loengud töökaitseseaduste ja

-määruste üle. On saadetud mitmed märgukirjad vabariigi valitsusele, sotsiaalministrile ja linnavalitsusele.

Kassa aruande kandis ette asjaajaja A. Pank, mis kinnitati tasakaalus 5933,56 krooni. Rahaline seis aruandeaasta lõpul oli 1971,17 kr. Uus eelarve esitati nõukogule juhatusse poolt tasakaalus 2936,75 krooni, kus on ette nähtud sissetulekute osas: liikmemakse kr. 1000, toetusi kr. 1250, üüri kr. 350. Väljaminekutest moodustab suurema osa korteri üür kr. 1200. Eelarve kinnitati muutmatult.

Uude juhatusse valiti: K. Jalak, esimees; O. Hirsch, sekretär; J. Kilk, laeur ja peale nende veel: J. Meos, A. Pank, A. Roomäe ja A. Tinni. Revisjonikomisjoni valiti: M. Öunapuu, A. Grünberg ja J. Temmo. A. P.

Tartus asutati E. Telefoni- ja Telegraafiliini Töölise Ühing.

Tartus asutati neil päevil E. Telefoni- ja Telegraafiliini Töölise Ühing, mille tegevuspiirkonnas on ette nähtud kogu Eesti Vabariiki ja juhatusse asukohaks Tartu. Ühingu põhikiri saadeti neil päevil registreerimisele. Põhikirjale on alla kirjutanud: Jaan Tamme, August Traat ja Karl Süvend.

Parandatagu kojameeste töötingimusi.

Tartu Majateenijate Ühisus esitas E. Töölisühingute Keskliidu kaudu sotsiaalministrile palve, et viimane esineks vabariigi valitsuse ees ettepanekuga anda seaduslikult kaitset kojameestele, sest ilma seadusandliku kaasabitaga pole võimalik kojameeste olukorda parandada. Tartus ja arvatavasti ka teistes linnades makstakse kojameestele sellist tasu, mis kuidagi ei vasta nende tööhulgale. Olgu siin üks näide: Tartus, Riia tänaval Kalevi ja Tõe tänavate vahel, seega kõige käidavamas kohas, maksab majaomanik oma kojamehele töötasuks viis krooni kuus ja prii korter, mille väärtust võib hinnata 5—6 kr. kuus. Sealjuures tuleb kojamehel tänavat pühkida oma tööriistadega peaaegu igas tunnis kord, alates hommikul kella 6 kuni õhtu kella 9. Suvel tuleb lisaks veel tänavat kasta iga kahe tunni tagant. Tartu Majateenijate Ühisus soovib, et loodaks igasse linna vastavad komisjonid, kelle ülesandeks oleks välja töötada töötasu alamäärad kojameestele vastavalt maja asukohale ja töökoormatusele. Peale selle peetakse tarvilikuks, et kojamehed kuuluksid ühisel alusel teiste töölisega haiguskindlustuse alla ja et neile antaks välja seaduslikud palgaraamatud.

Tartu kokkade ühingu ei huvita palgaolude korraldamine.

28. aprillil kell 12 öösel toimus Tartu Kokkade Ühingu avakoosolek. Vaatamata sellele, et aeg kesköine ja kuulutus oli kutsutud koosolekule ainult kokke, ehkki liikmeks võivad olla ka perekonnas töötavad köögiteenijad, oli koosolekule ilmunud kuuekümmet inimest ümber.

Koosolekul selgitas A. Pank ametiühingute tähtsust ja ülesandeid, rõhutades eriti seda, et ametiühingute ülesanne on esmajoonel palgaolude ja töötingimuste parandamine, peale selle veel vastastikune abiandmine ja eneseharimine. Et kokkadel pole töötingimused korras, nähtub juba sellest, et nad peavad koosolekut pidama sel kellaajal, kui teised inimesed magavad, sest teisel ajal ei võimalda töö neil kokku tulla. See asjaolu iseenesest õigustab juba nõuda töötingimuste korraldamist.

Peale Panki kõne võttis sõna üks asutajatest, proua Ester Kink, kes õpetaja Tartu Tööstus-Majandus-õpilaste koolis, ametilt kokk, ja teatas, et tema arvates ei tuleks ühingu tegutseda mitte esijoonel palgaolude ja töötingimuste parandamise alal, vaid tuleks ühingu korraldada omavahelisi koosviibimisi, huviohtuid, väljasõite ja enesetäiendamise kursusi. Kui selle tagajärjel muututakse tugevaks, alles siis võiks kõne alla tulla ka palgaolude ja töötingimuste korraldamine, praegu on sellest veel vara rääkida.

Koosoleku päevakorras oli ette nähtud ka uute liikmete vastuvõtmine, Eestimaa Töölisühingute Keskliitu ja Tartu Töölisühingute Keskliitu astumise küsimuse otsustamine ja töötingimuste ja palgaolude korraldamise küsimuse arutamine. Uusi liikmeid aga koosolekul vastu ei võetud, olgu et koosolejatest ainult üks kuuendik olid liikmed.

Keskliitusesse astumise tähtsuse üle andis selgitust A. Pank, kes ütles muuseumi seda, et nagu on tarvilik ühingu üksikute koondamiseks, on sama tarvilik ka üksikute ühingu koondumine keskliitusesse, tuues näiteid selle kohta, mida on väiksedki ametiühingud suutnud keskliidu kaasabil kätte saada, mida nad üksikult mitte ei oleks saanud. Sama tõendas ka üks koosoleja, tuues näiteks, et Tallinna Kokkade Ühingu on juba 26 aastat vana, aga kätte pole saanud midagi, sest ta pole keskliidu liige. Sellegi peale vaatamata otsustati liikmeksastumise küsimus jätta määramata ajaks lahtiseks.

Sootuks käsitamata jäi palgaolude ja töötingimuste parandamisega seoses olev päevakorrapunkt, millest lihtsalt mindi üle.

Juhatusse valiti: J. Kliimand, esimees; K. Joonas, abiesimees; E. Kink, sekretär; L. Simmo, abisekretär ja A. Liipor, laeur. Ehkki ühingu põhikirja alusel saavad liikmeks olla ainult need, kes ei kasuta võõrast tööjõudu peale ühe abilise ega oma administratiivõigusi, samuti need, kes on mõnes teises kutseühingus liikmed, valiti isegi juhatusse selliseid inimesi. Koosolejate poolt juhib sellele tähelepanu, millele vastati, et needki saavad palka. Selle peale lahkus koosolekult tuntav osa koosolejaid, öeldes: mis kasu võib loota ühingu palgaolude parandamise alal, kus eesotsas on isikud, kes peavad palgalisi. Ka üks asutajatest oli sellest koosolekust masendatud ja lubas ühingu lahkuda.

Koosoleku lõpuks oli ühingu 14 liiget ja vaevalt sellel teel on liikmete juurekasvu oodata. A. P.

Tartu rätsepatöölise ülelinnaline koosolek.

Tartu Rätsepatöölise Ametiühisus korraldas pühapäeval 26. aprillil ülelinnalise rätsepatöölise koosoleku Käsitöölise Abiandmise Seltsi saalis. A. P. n k kõneles „Milleks organiseeruda?“ M. A. d a m s o n kõneles Käsitööstuskoja tegevusest. Kõnelele järgnesid läbirääkimised.

Läbirääkimiste all arvestati teravalt käsitööstuskoja koosseisu ja leiti olevat tarvilik nõuda käsitööstuskoja seaduse muutmist selles osas, et käsitöölised, kes töötavad küll oma kodus, kuid samuti palgalisena tööandjale, tuleb käsitöökodast üle viia tööliskoja alla, sest käsitööstuskoda ei saa kaitseda palgaliste käsitöölise huve. Samuti leiti olevat tarvilik muuta töötulide lahendamise seadust ja laiendada haiguskindlustuse seadust kodus töötavate käsitöölise peale.

Koosoleku ajal ja peale koosolekut astusid mitmed koosolejad, kes seni veel polnud ametiühingu liikmed, liikmeks.

Praegu tõuseb Tartu Rätsepatöölise Ametiühisuse liikmete arv ligi 250 peale. A. P.

Pärnu ja Sindi ametiühingute esindajate, käitisvanemate ja Tööliskoja valijameeste koosolek.

Pärnu ja Sindi ametiühingute esindajad ja käitisvanemad ning Tööliskoja valijamehed pidasid oma järjekorralist koosolekut puhkepäeval 25. aprillil Tööliskodus. Peale Pärnu ja Sindi ametiühingute esindajate ja käitisvanemate oli koosolekule tulnud ka Lavasaare turbatööstuse käitisvanem.

Esimese päevakorrapunktina oli Tööliskoja peasekretäri I. R e b a s e referaat teemal: „Tööõiguse areng Eestis.“ Kõneleja oma ülevaatliskus referaadis andis piltliku ülevaate tööõiguse arengust Eestis, ära märkides sealjuures seda, et viimasel ajal on tunda tugevat tagasikiskumist sotsiaalseadusandluses ning on asutud kitsendama töölise õigusi nende seaduste suhtes, mis juba maksmas olid.

Peale referaati järgnesid pikad ja huvitavad läbirääkimised, kus puudutati mitmesuguseid küsimusi, kusjuures Tööliskoja peasekretäri leiti terve rida etteheiteid ebaõigete andmete toomise eest „Tööliskoja Teatajas“ ning nende väärtsammude pärast, mida Tööliskoja ametnikkude poolt on töölise huvides tehtud. Eriti pahased olid Tööliskoja peale Pärnu sadamatöölise esindajad, kes kuidagi ei saanud leppida sellega, et „Tööliskoja Teatajas“ on ära toodud ebaõiged andmed Pärnu sadamatöölise kohta. Nimelt on seal ära toodud kirjutis, kus sõna-sõnalt on öeldud, et Pärnu sadamas on töölise puudus. Teiseks etteheiteks oli haritustöö korraldamine

töölise hulgas. Selles küsimuses, vaatamata sellele, et Tööliskoja poolt on Pärnu käitisvanemate, Tööliskoja valijameeste ja ametiühingute esindajate koosolekul vastuvõetud resolutsioonile, mis esitati Tööliskojale, sealt järgnenud teade, et haritustööd saab Tööliskoda tööliskonnas korraldama E. Töölise Haridusliidu kaudu, läinud ometigi teist teed. Sarnase talitusviisiga ei saanud Pärnu käitisvanemad ja ametiühingute esindajad kuidagi päri olla.

Koosolejate poolt tõsteti üles küsimus, et kuidas saaks kiire korras samme astuda selleks, et kui paratamatult peab kuhugi koja alla kuuluma, et siis selleks kojaks oleks Tööliskoda, mitte aga käsitööstuskoda, kus kuidagi ei kaitsa käsitöölise huve, küll aga lit-sutakse selga suuri makse.

Teiseks päevakorrapunktiks oli riigikoguliikme E. J o o n a s e referaat teemal: „Ametiühingute ülesanded töölise organiseerimisel“.

Oma väga põhjalikus ja ülevaatliskus referaadis E. Joonas andis põhjaliku ülevaate sellest, mis tuleb teha meie tööliskonnal, et saavutada kõike seda, mis on tööliskond saavutanud Lääne-Euroopa demokraatlikes riigis.

Praegusel ajal oleme jõudnud ametiühingute arengus 100 aastat tagasi. Ametiühinguid on hakatud terves reas kultuurriiges taga kiusama ja hävitama. Sama nähe oli 100 aastat tagasi. Saja aasta eest keelati ametiühingutesse koondumine Prantsusmaal, mõni aeg hiljem Saksamaal ja ka mujal. See nähe on uuesti kordunud. Fašistlikud riigid on hävitanud vabama ametiühingulise liikumise.

Siit kerkib küsimus, kas ametiühinguline liikumine on jooksnud tühja? Ei. Praegune olukord ei ole uus. Kuid nagu ennegi said ametiühingud eluõiguse, vaatamata tagakiusamistele, niisamuti on see ka tänapäeval. Et ametiühingutele on alati jäänud võit, siis on see tingitud olnud sellest, et ametiühingud ning nende juhtkond on arvestanud alati reaalsusega. Ning igas antud olukorras hinnates õieti võitlusmeetodeid ning taktikat, saavutavad ametiühingud lõpuks võidu ning viivad oma tahtmised läbi. See tee on muidugi raske ja ohvreid nõudev, kuid millises võitluses ei tule kanda ohvreid.

Lõpuks kõneleja mainib, et ametiühingute kõige tähtsamaks ülesandeks on juhtida palga võistlust.

Meil Eestis on Riigi Statistika Keskbüroo andmeil 45.000 tööstustöölise. Neist on võimalik kindlasti organiseerida ⅔. Kui need ⅔ töölisest, olles ametiühingute liikmed, maksaksid 25 senti nädalas ametiühingute kassasse, siis teeks see välja ühe aasta jooksul summa, mis oleks 400.000 krooni. See on summa, millega võib astuda võitlusesse oma palga- ja tööolude parandamise eest.

Ettekandud referaadile järgnesid elavad lä-

**Iga teadlik tööline loeb
„Töölise Häält“!**

---

birääkimised, kus kõneleja poolt ettetoodud seisukohad leidsid täielist pooldamist.

Järgnesid a r u a n d e d t ö ö k o h t a d e l t.

Silla ehitus. Tööl 75 töolist. Tööhinnad endised. Suruõhutöölised alustasid palganõudmist. Tööliste nõudmine oli kr. 6.50 päevas ilma preemiata. Tööliste nõudmine ei leidnud täit rahuldamist, kuid osaliselt sai tööliste nõudmine kindlustatud. Nimelt tõsteti päevatasu kr. 3.50—4.— päevas. Et tööandjad ei nõustunud preemiate tasust loobuma, siis kerkisid ka preemiatasud. Kui ennem preemiatasu oli kr. 0.50, siis nüüd on preemiaks kr. 2. Tööpäeva pikkus suruõhutööde juures on 6,5 tundi.

Teistel tööaladel silla tööde juures töötavate tööliste poolt on ka palganõudmine üles võetud. Uuteks normideks on üles seatud: puutööliste kr. 0.45 tund, segumasinad kr. 0.40, suruõhumootoristid kr. 0.45, betoonitöölised kr. 0.35, seppadele kr. 0.05 tunnis juurde, armatuuritöölistel kr. 0.35, lihttöölistel kr. 0.33 ning suruõhutöölised, kui töötavad muudel töödel, kr. 0.35 tund.

Kui möödunud aastal töolistega käitumine jättis palju soovida, siis käesoleval aastal võib märkida selles asjas paranemist.

Linna tööhoov. Tööl töölisi 90 ümber. Töötasu meestele kr. 0.25—0.37. Naised saavad kr. 0.17. Palku tõstetud ei ole. Käitise nõukogu on algatanud palkade tõstmise küsimuse, kuid see ei annud neid tagajärgi, mis sooviti. Palku tõsteti, kuid ainult 2 senti tunnis. Palkade kärpimine linna tööhoovis on aga kriisiaastatel olnud väga suur. Praegused palgaolud ei vasta elukallidusele. Peale selle on käitise nõukogu poolt alustatud tööliste vanusetasu maksmise küsimus ühistel alustel linnateenijatega, samuti nõuti tööliste vanadusekindlustamist pensionide maksmapanemisega linnatöölise kohta ühistel alustel riigitöölisestega. Ka viimased algatused ei ole leidnud lahendamist. Sealjuures on aga Pärnu linnavalitsus tõstnud kõrgemapalgaliste tötasusid tunduvalt. Ühel ametnikul tõsteti palka kr. 50 kuus.

Sindi-Lodja tõngi ehitus. Tööl üldse üle 130 töölise. Käitisevanemaid ei ole. Möödunud aastal tehti katset käitisevanema valimiseks, kuid siis aeti see nurja tööandjate poolt. Palk on arvestatud tükitöö alusel, kuid maksetakse tunniviisi. Kõigile tööliste jaoks on üles öeldud 8. maiks.

Sindi-Lodja telliskivitehas. Töölisi 30. Käitisevanem valimata, kuna tööliste arv tõusis 30 peale alles mõned päevad tagasi. Töötasu meestel kr. 20, 25 ja 30, naistel 16,4 tund. Tehas töötab 10 tundi päevas.

Sindi tekstiilvabrikud. Üldiselt on asjad kurvad. Kui ajalehti on läbistanud teade, et Sindis olla palku reguleeritud, siis see ei vasta kuidagi tõele. Töötüli kestab edasi. Mõnes jaoskonnas on palku natukene tõstetud, kuid palgad ei vasta kuidagi praegusele elukallidusele. Mitmed osakonnad tõtavad 4 päeva nädalas. 30 töölisele ketreusejaoskonnas öeldi üles. Üldse töötab Sindi tekstiilvabrikus 813 ja Kreenbaltis üle 200 töölise. Töolistega ümberkäimine on paranenud, kuid on tekkinud terve rida väiksemaid vendi, kes tikuvad nahast välja, et kannuseid teenida. Palku on regulee-

ritud 2—49 sendini pävas. Sealjuures üksainuke tööline sai juurde 49 senti, teised 2—6 sendini päevas.

Kolliste nahaparkimise vabrik. Tööl 54 töolist. Palgad ei vastanud elukallidusele. Käitises tekkis töötüli. Töötüli tulemus oli, et palgad tõusid keskmiselt 10%.

Balti nahaparkimise vabrik. Töölisi üle 40. Et palgad olid äärmiselt madalad — naistel 16 senti tunnis ja ka meeste töötasu oli äärmiselt väike, siis tekkis käitises töötüli. Tüli tulemus oli see, et tööliste palgad tõusid keskmiselt 15%, kuid sealjuures aktiivsemad töölised sattusid tööandjate viha alla ning neist on katsutud juba lahti saada ja mõnest ongi saadud.

Binmanni nahaparkimisetööstus. Töölisi 5. Ühes teiste nahaparkimisetööstustes üleskerkinud töötüliga puhkes ka selles käitises töötüli. Töötüli tulemus oli palgatõus 14%.

Šmidt'i saeveski. Töölisi 60 ümber. Käitisevanem valiti ära. Tööhinnad halvad. Keskmise töötasu kr. 0.25 tunnis. Palgisortijatele jөөl lubati 0,5 senti tükilt juurde panna. Maikeus lubati üldiselt palku tõsta, kuid see tõstmise on kas 1 või 2 senti tunnis, nagu see ikka vabatahtliku tõstmise juures on olnud.

Lennuki saeveski. Töö käib ühe vahetusega. Lähemal ajal on oodata kahe vahetusega tööle hakkamist. Palgaolud halvad. Käitise nõukogu valimine on päevakorras. Niipea kui tööliste arv tõuseb üle saja, lähevad valimised lahti. On oodata palgavõitlust.

Šmidt'i õlivabrik. Tööl 14 töolist. Töötasu kr. 0.24 tund. Tööd jätkub.

Bliebornichti õllevabrik. Töölisi 34. Käitisevanem valimata. Valimiste läbiviimist terroriseeritakse. Töötasu kr. 1.30—1.60 poistel, kr. 1.50 naistel ja kr. 1.90, 2, 2.25 ja 2.10 meestel.

Seileri saeveski. Töölisi 40. Tööhinnad möödunud aastased: meestel kr. 23, 25, 28 ja 30 senti tunnis, naistel 18 senti tunnis. Tööd jätkub pikemaks ajaks. Käitisevanemat ei ole, kuna selle valimiseks tehakse takistusi.

Austeri korgivabrik. Töölisi tööl 30. Valandati 10 töolist. Keskmise töötasu meestel kr. 0.27, naistel kr. 0.18. Neile, kes tööle jäid, tööd jätkub. Kui peaks käitisel tulema uusi tellimisi, siis võib loota tööliste juurevõtmist.

Fröhlingi saeveski. Töölisi on üle 100. Töötasu meestel kr. 0.20 kuni kr. 0.38, naistel kr. 0.18 tunnis. Käitisevanem valiti, kuid näib, et sellest mehest töölistel ei ole suuremat kasu. Algatusvõime puudub ning karta on, et selle tõttu võib palgade parandamine nurjuda. Fröhlingi saeveskis peaks valitama õieti käitise nõukogu, kuna töölisi on üle 100, kuid käitise juhatus poolt oli ette võetud väikene kombinatsioon tööliste arvu vähendamiseks käitisevanema valimisel.

Tekstiiltööstus Pärnus. Olukord väikekäitistes ebaselge. On tööliste vallandamisi. Millest see tingitud, ei saa veel aru. Kas siin on tegemist kaubaturu ebakindlusega, mille tõttu produktsiooni mahutamise raske, või on siin muud kombinatsioonid käimas. Kui oleks tegemist ebakindla turukonjunktuuriga, siis ei peaks tekkima uusi tööstusi tekstiiltööstuse alal. Siin on aga olukord vastupidine. Tööliste hulgas on tekkinud teistsugune arvamine

vallandamiste pärast. Ollakse arvamisel, et töölisel vallandatakse teatud ajaks selleks, et pääseda puhkusetasu maksmisest töölistele.

Lavasaare turbatööstus. Kindlat tööliste arvu talvekuudel ei ole teada. Praegu võetakse tööliisi juure ning hooaja haripunktil suvekuudel töötab Lavassaares üle 500 tööliste. Tööhinnad praegu 22, 25 ja 30 senti tunnis mees-tele. Milliseks kujunevad turbalõikajate töötasud, on praegu teadmata. Sellel töö on tüki-tööhinnad. Halvad on tööliste korteriolud.

Pärnu sadam. Olukord halb. Kindlat töö-ulatust ei saa kuidagi ette aimata. Palgatüli käimas, kuid sellejuures on igavene virr-varr. 1934. aastal peale surutud leping on sarnane, et tema käsitamine on võimata, sest puudub selgus, kelle vahel see leping õieti sõlmitud. On teadmata, kes teostab selle lepingu järelvalvet. Tööinspeksiooni teatel on töötüli lahendamine antud Pärnu sadamakapteni kätte. Kuidas see kooskõlas on maksvate seadustega, seda ei suuda sadamatöölised omale ette kujutada. Sadamakapteni omakorda teatab sadamatöölise esindajaile, et temal ei olevat töötüli asja tema kätte andmisest midagi teada. Kuidas lõpuks töötüli lahendatakse, seda ei saa praegu omale üldse ette kujutada.

Kingsepad. Olukord on väga halb. Suur-käitised on halvanud käsitöölise töö. Töö ja palgatingimused väga halvad. Tuleb töötada 16 ja rohkem tunde päevas, et end ära elatada. Nahatöölise ühingu poolt on algatatud palgatingimuste parandamise küsimus. Kuidas see välja kukub, seda on ette raske aimata. Kõige paremini teenib vanade saabaste parandamisel, kuid seda tööd ei ole palju.

Mööbelsepad. Olukord möbelseppade töö-alal endine. Töötasu kr. 0.20—0.30 tunnis. Tükittöölusel töötades teenib rohkem, kuid sealjuures on ka enesepingutamine suurem ning tuleb teha rohkem töötunde.

Metallitööstus. Pärnu metallitööstuses tööd on, kuid palgatingimused on väga halvad. Mõned üksikud teenivad suuremaid summasid, kuid suurem osa tööliisi peab ajama läbi õige väikese töötasuga. Tehakse tööd ka õpipois-tega, kellele maksetakse väga väikest töötasu.

Koosoleku lõpul võeti peale muu vastu ka resolutsioon välistöölise sissetoomise vastu.

Pärnu ja Sindi käitisvanemad, ametiühin-gute esindajad ja Tööliskojade valijamehed üks-meelselt leiavad, et välistöölise sissetoomine, olgu see tööstustöö alale või põllutöödele, on ette võetud selleks, et alla lüüa oma tööliste pal-ka, mis viletsamaid maailmas. Selle vastu, et parandada tööliste palga- ja tööttingimusi, rat-sionaliseerida tööstust ja põllumajandust, uusi mehaanilisi jõude tööle rakendada, eriti põllu-majanduses, tahetakse tööd ära teha odava kondijõuga. Sellest võivad küll kasu saada üksikud ettevõtted ja suurpõllumehed, kuid Eesti rahvale ja riigile on see täiesti kahjulik, kuna riiki kandvam osa rahvast peab oma elu-jõu kaotama raske töö ja alatõitlusega.

Koosoleku lõpul kanti ette Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu mai-läkitus. Läkitus lei-dis väga sooja vastuvõttu ning selle ettekand-mise lõppedes järgnes kauakestev aplaus selles läkituses ettetoodud sihtide kasuks.

M. Unt.

Palgavõitlused Pärnu nahaparkimis-tööstustes.

Pärnu Tööliste Ühingu Nahaparkijate Sekt-sioon, mis asutati möödunud aastal, on omas tegevuses näidanud tugevat aktiivsust. Kui möödunud aasta ja käesoleva aasta algkuud olid selleks, et organiseerida tööliisi nahapar-kimiskäitistes, siis juba oma aasta peakoos-olekul juhatus tuli koosolijate ette ettepane-kuga asuda palgaolude parandami-sele ning kollektiivlepingu läbi-viimisele.

Koosolijate kanti kollektiivlepingu kava ette ning see võeti koosolijate poolt mõne väi-kese parandusega vastu. Juhatarele tehti ülesandeks asuda palgavõitlust korraldama.

Peale oma korralise aasta-peakoosoleku lõppu töölisel käitiste järele pidasid oma koosolekuid, kus otsustati üksmeelselt palga-nõudmisega esineda. Seda teostama volitati käitisvanemaid ning neile abiks valiti vasta-vad komisjonid. Neis kohtades, kus käitis-vanemaid ei olnud, töölisel valisid enda seast esindajad.

Järgmisel päeval esitati käitisvanemate poolt käitisjuhatarele palganõudmised ja kollektiivlepingud.

Algasid omavahelised läbirääkimised. Läbi-rääkimised toimusid kõikide vabrikute ja töö-liste esindajatega ühiselt.

Läbirääkimiste tulemuseks oli see, et käi-tisomanikud leppisid kollektiivlepingutega, kui neis oleks võetud ette mõningad väiksemad parandused. Tööliste esindajad olid nõus neid parandusi tegema. Järgmisel päeval, kui asi pidi uuesti arutamisele tulema, tegid aga töö-andjad teatavaks, et Kaubandus-töös-tuskoda poolt on neile kategoori-liselt ära keelatud kollektiiv-lepingutele allakirjutamine ning Kaubandus-tööstuskoda annab ettevõtjaile moraalset ja aine- list toetust võitluseks tööliste vastu.

Selle peale loobusid tööandjad oma endistest seisukohtadest ning keeldusid üldse kollektiivlepingut arutamast.

Tööliste esindajaile ei jäänud muud üle kui pöörata tööinspeksiooni poole. Kui asi tuli tööinspektori algatusel arutusele, siis esime-sena tegi tööinspektor teatavaks, et kollektiivlepingu arutamine jääb üldse ära, kuna Töötülide lahendamise seadus ei näe seda ette. Imelikuna tundus tööliste esindajaile see väide. Ometi igal pool kultuurriikides on kollektiivlepingud tunnustatud ning maks-mas. Ka meil Eestis on vastav seadus ole-mas, kuid ometigi neid ei lasta maksmata. Tuli leppida sellega, mis tulemusi annab vaheltsobitus.

Palkade osas saavutati 10,15 ja 14% kõr-gendus. Muu asi jäi kõik endiseks ning sealt peale võis arvata, et nüüd hakkab käitistes julgemate tööliste tagakiusamine. Ei ole möödunud kolme nädaladki ning see võidurõõm-sus, mis ilmnes tööandjate nägudest, kui töö-inspektor teatas, et kollektiivleping ei tule üldse arutamisele, on tulemusi annud. Ühes

käitises on töötingimuste äärmiselt raskeks tegemise tõttu tulnud konflikt, ning kaks julgemat töölist on oma koha kaotanud.

Ei tahaks uskuda, et see kasuks võib olla tööandjaile, vastuoks, see näitab ainult seda, et oma nõudmistes peab tööliskond lõpuni minema, see on kindlasti kätte võitma kollektiivlepingud. M. U.

Pärnu sadamatöölise palgakõrgenduse nõudmistest.

Eesti tööliste, teenija ja ametniku palk pole kunagi vastanud elatismiinimumile. Kui meie palgaline tajub teatud aastavahemike järgi lahedamat olekut, siis seda seetõttu, et ületades kriisiaegade ülikitsikust, tundub pisut lahedam olukord „normaalsena“, olgugi, et see näiline lahedus normaalsusest on seni kaugel, kuni ei kehti elatismiinimum.

Tavaliselt alles kaua peale elumaksumuse üleskrüvimist hakkavad töölised mõtlema palgavõitlusest. Et mitte liiga palju nõuda, rahuldutakse mõneprotsendilise nõudega ja ollakse õnnelikud osaliseltki nõutu saavutamiseega. Kas saavutati palgatõusu aga tegelikult?

Vaatame seda näidete varal. Võtame Pärnu sadamatöölised. Ütleme, et 1935. a. elumaksumus oli 100. Samal ajal arvati, et ka tööliste palk sadamas oli 100 (mis pole kaugeltki õige!). 1937. a. elumaksumus on 130 (tõusnud 30 punkti võrra). Stivid pakuvad aga Pärnu sadamatöölisele uut palgatabelit 10-punktilise tõusuga. Seega tööliste palk oleks 110. Tähendab: Pärnu sadamatöölised saavutaksid näilise palgatõusu, kuid tegeliku palgavähendamise 20 punkti ulatuses. Aga elumaksumus näitab üha tõusu tendentsi. Lepingu kestvus on aga üks aasta. Uus palgatõus näitab 20 punkti otsekohest kaotust töölisele ja järelikult ka x punkti tulevikus. Töölised elavad üle hiiglakaotuse (ka teenijad, ametnikud). Kokku on palgalisi aga üle 100.000 (väiksemapalgalisi).

Kui praegu Eestis palgasaaja tahab säilitada oma endist elatistaset, mis ikkagi veel on alla elatismiinimumi, siis alla 30-punktilist (protsendilist) tasutõusu nõudmist ta seda ei saavuta. Kui aga palka tahetakse juure nõuda, siis toimub hetkel see vaid peale 30-punktilise tõusu saavutamist.

Kui aga kapitaliomanikud ütlevad, et tööliste nõudmised on „pöörased“ (s. o. suured), siis on see terves ulatuses vale!

Eestis tegelikult palgakõrgenduse nõudmist kui niisugust pole olnudki, välja arvatud Pärnu sadamatöölised, kes 1937. a. lepingus nõudsid palgatõstmist 35 punkti võrra, millest 30 punkti võrdub vana säilitamisega ja 5 punkti on palgakõrgenduse nõudmist.

Tööandjad on veendunud tähtajalise lepingu kasulikkuses, vabanedes aastaks palganõude murest tööliste poolt. Saavutades peale otsekohe punktilise kasu (nagu Pärnu sadamas 20 punkti) ka veel x-punkti, mis kujuneb alati suureks. Ainult ilma tähtajalise lepinguta võib viia tegeliku palgakõrgendamiseni.

A. Päärson.

Pärnu ehitustöölised töötasud.

Pärnu Tööliste Ühingu ehitustöölise sektiiooni pidas 14. märtsil k. a. oma erakorralist peakoosolekut, kus arutusel oli töötasude küsimus. Koosolijad, põhjalikult kaalunud palgade küsimust, asusid seisukohale, et praeguse elukalliduse juures ei saa kuidagi nende palkadega tööd teha ning asusid seisukohale, et töötasu tuleb tõsta. Kui möödunud aastal puutööliste töötasu oli kr. 0.30—0.35 tunnis ja müürseppadel kr. 0.35—0.45, siis leiti, et käesoleval aastal need töötasud peavad olema vähemalt 20 protsenti kõrgemad.

Et juhatuse poolt oli väljatöötatud kindel tabel tööhindade kohta nii puutöödel kui ka müüritöödel, siis koosolijate poolt peale selle tabeli läbiarutamist asuti seisukohale, et tabelis märgitud töötasud on vastuvõetavad ning need kinnitati ühel häälel. M. U.

Pärnu Tööliste Ühingu maalrite sektiiooni koosolekud

Pärnu Tööliste Ühingu maalrite sektiioon pidas oma korralise aasta peakoosoleku 4. aprillil k. a. Tegevusearuandega esines sektiiooni esimees E. Naaris, märkides ära tähtsamad sündmused sektiiooni tegevuses möödunud aasta kestvusel. Et sektiioon alles 1936. a. kevadel asutati, siis ei saanud ta tegevus kuigi viljarikas olla, kuid mõndagi on siiski tehtud. Kõige tähtsamaks momentiks sektiiooni elus võib pidada hindade korraldamist möödunud kevadel. Juhatuse poolt töötati välja ühtlane hinnakiri, mis ka maksma pandi ning mis aitas tööhindasid reguleerida.

Kassaaruande esitas laekur Pulst. Tulusid on sektiioonil aasta jooksul olnud kr. 192.47, kulusid kr. 164.05, ülejääk kr. 28.42.

Sektiiooni juhatusse valiti: Kivi, Holm, Pulst, Busch ja Käärma. Juhatuse ametite jagamisel jäi esimeheks Käärma, laekuriks Kivi ja sekretäriks Busch. Revisjonikomisjoni valiti: Karu, Peters ja Siima. Töölisühingu juhatusse valiti ühel häälel Käärma.

1937.-38. aasta elarve võeti vastu järgmiselt: tulud kr. 95.00, kulud kr. 68.20, ülejääk kr. 26.80.

Oma erakorralise koosoleku pidas sektiioon 2. mail, kus päevakorras oli palgade reguleerimise küsimus.

Koosolijad ühel häälel otsustasid tõsta 1. maist alates tööhinda 5 senti tunnis. Selle seisukohaga on nõustunud ka suurem hulk tööandjaid.

M. U.

Uued sektiioonid Pärnu Tööliste Ühingu juurde.

Pärnu Tööliste Ühingu juurde organiseeriti kaks uut sektiiooni. Üks neist on tänavapäevapiltnikkude ja teine palgatöölise sektiioon. Palgatöölise sektiioon pidas oma asutamisekoosoleku 18. aprillil k. a. Koosolekul esines E. Töölisühingute Keskkliidu instruktor J. Jalaja kõnega, käsitades organiseerimise vajadust ning ametiühingute tähtsust tööliste olukorra parandamisel.

Sektiiooni juhatuse valiti 5-liikmeline, kuhu said A. Preis, J. Pöder, J. Väljak, J. Ardel ja R. Rausk. Revisjonikomisjoni valiti J. Neio.

H. Metsaots ja Veikla. Töölisühingu juhatusse valiti ühel häälel J. Väljak ja tema ase-täitjaks J. Pöder. M. U.

Narva tööliste elust.

Narva tööliste kutseorganisatsioonide tegevus viimasel ajal muutunud elavamaks. Intensiivselt tegutseva tekstiiltööliste ühingu kõrval on ka Narva kingseppade, rätsepatöölise ja ehitustööliste organisatsioonides elav tegevus.

Tekstiiltööliste ühingu aastakoosolek valis 9-liikmelise juhatusse endise 15-liikmelise asemele samal põhimõttel nagu varemgi, et seal kõik käitised oleksid esindatud. Ühing muretseb omale uued ruumid, mis odavamad, kuid seejuures vastuvõetavamad organisatsioonile. Kultuurilise üritusena võiks nimetada keelpillide orkestrit, mis ühingu juures ellu kutsutud A. Helisalu juhitud.

Kuna palgad tekstiilkäitistes on madalad, siis on palganormide tõstmine alaliselt kõne all. Maksivate seaduste kohaselt on töölised töötasude parandamisele asunud käitiste viisi. Nõnda esitavad Linavabriku töölised palgakõrgendamise nõude 5 senti võrra tunnis. Linavabrikule järgnesid Kreenholmi töölised, kes nõuavad üldkogu otsuse kohaselt 7 senti tunnis juure. Viimase nõuavad a.-s. Villa töölised 5 senti tunnis töötasu tõstmist. Tööliste nõuded on käitiste juhatustele esitatud ja omavahelised läbirääkimised on käimas. Tööpuudust ja vallandamisi lähemal ajal ette näha ei ole, küll aga on tööliste arv, eriti Kreenholmis kasvanud. A.-s. Villa's vallandati küll üle 10 töölise, kuid neil on lootust varsti uuesti tööle saada. Kreenholmi töölised nõuavad vabrikute korterite remonteerimist ja maksuta sauna ja pesukööki tööliste.

Tekstiiltööliste ühingu poolt töösturitele esitatud ettepaneku peale algavaid läbirääkimisi kollektiivlepingu sõlmimise kohta ootavad Narva töölised suure huviga.

Narva kingseppade ühing „Kalev“, mis mõni aeg peaaegu ei tegutsenud, on energiliselt tegemas organiseerimistööd kingseppade hulgas. Ühing oma ruumide ja uue juhatusega on vastava tööala tööliste hulgas poolehoidu leidnud ja ühing võib lähemal ajal saada tugevaks koondiseks.

Ehitustööliste ühing, mille algidud ulatuvad veerandsada aastat tagasi, on uuesti tegvust alustanud. Ühing võttis ka hiljuti Tartus peetud üleriiklikust ehitustööliste konverensist oma esindaja kaudu osa ja on asunud koon-dama mitte ainult Narva, vaid ka ümbruskonnas ja ingeri külades elutsevaid ehitustöölisi. Kuna ehitustööliste kui hooajatööliste olukord madalate töötasude pärast ei ole hiilgav, on ühikul suur töö ees.

Rätsepatöölised, kelle töötasud viimase streigi puhul veidi tõusid, on uuesti abinõusid otsimas, kuidas töötasu kõrgendada sedavõrd, et ei tarvitseks tööpäeva kuni 20-tunnini venitada.

Üldiselt märgatavat tööpuudust Narvas praesel korral ei ole, kuid töötasud pea kõikides töharudes on väga madalad. Madalate töötasude vastu võitlemiseks on tööliste kutseorganisatsioonid asutatud ja Narva töölised loodavad, et nende kaudu oma olukorda parandada saab.

J. JALAJA.

Narva kingseppade üldkoosolek.

Narva kingseppade kutseühing „Kalev“ pidas pühapäeval 2. mail erakorralise üldkoosoleku. Kokku oli tulnud 40 kingsepa ümber. Päevakorras oli Eesti Nahatööliste Liidu esimehe A. Pank'i kõne organiseerimise tähtsusest. Kõneleja tõi näiteid selle kohta, kuidas mõjub organiseerimine töötasu ja tööolude peale. Neis linnades, kus on kingsepad koon-dunud suuremal arvul oma ametiühingu ümber, on töötasu tuntuvalt parem kui näiteks Narvas, kus organiseeritud on kõigest 15—20% kingseppadest. Tartus on organiseeritud aga üle 50% ja töötasu on Narva kingseppade töötasudest 35—50% kõrgem. See näitab otsekoheselt, et ainult organiseeritult on võimalik töötasu tõsta. Alati ei pruugi selleks kasutada viimast abinõu, streiki, vaid saab ka kokkuleppe teel asja parandada, seda aga ainult siis, kui ühing on tugev ja tööandjad peavad arvestama ametiühinguga. Peale selle on organiseeritult ametiühingusse võimalik ka teistes küsimustes paranemist loota, nagu kodukäsitööliste arvamine haiguskindlustuse alla jne.

Peale selle oli päevakorras eelmise P. Pettai (Pedaja) ühingust väljaheitmine ühingule vastutöötamise pärast, mis otsustati ühel häälel, ja 1936. aasta aruande kinnitamine ning 1937. a. eelarve ja tegevuskava vastuvõtmine. Koosoleku ajal sai ka teatavaks, et sotsiaalministeeriumilt on ühingu korteri kuludeks toetust lubatud 100 krooni, milline summa ongi juba makstud Eesti Panga Narva osakonda ühingu nimele.

Koosolek toimus ja kõik otsused tehti üksmeelselt.

A. P.

Narva kingseppade kutseühisus „Kalevi“ aastakoosolek.

Narva kingseppade kutseühisus „Kalevi“ aastapeakoosolek peeti 21. märtsil s. a. Koosolekut juhatas Joh. Kippar, protokollis A. Järverand. 1936. aasta tegevuskava kandis ette Pettai ja kassaaruande Schild. Üldkoosoleku poolt ei kinnitatud 1936. a. kassaaruandet ega 1937. a. eelarvet ning tegevuskava, vaid otsustati uuele juhatusele anda läbivaatamiseks ja täiendamiseks. Liikmemaks 1937. a. peale otsustati jätta endiseks, ehkki see maks on väike, aga seda tõsta ei läinud korda sellepärast, et peaaegu kuni siiaajani — 1935. aastani — liikmeskond maksis ainult 50 senti aastas. Ehkki selgitati vajadust liikmemaksu tõsta, jäi see endiseks — 180 senti aastas. Uus juhatus valiti 6-liikmeline, kuhu pääsesid Joh. Kippar, A. Järverand, M. Niine, E. Kauksar, A. Selbach ja A. Koppel. Revisjonikomisjoni valiti N. Trelli, J. Niine ja Joh. Adamson.

Uus juhatus, pidades oma esimest koosolekut, jagas ametid ja määras juhatuse koosoleku päevad kindlaks. Esimeheks sai E. Kauksar, sekretäriks A. Järverand, kassapidajaks M. Niine. Juhatuse koosolekud peetakse igal esmaspäeval kell 20.

A. Järverand.

Kaevanduste rajoonist.

Peale seda, kui üleskerkinud välistöölise sissetoomise küsimus kaevanduste piirkonda tööliskonna üksmeelne vastuaktsiooniga tagasi löödi, valgus töötuid kõigist riigi piirkondadest põlevkivirajooni kokku, lootuses leida tööd. Kiviõli vabriku värvavas seisid nädalate kestel suured salgad töölisi, kelle tööle rakendamiseks puudusid käitise juhatusel võimalused. Kuid ka nende üksikute töölise olukord, kes tööd leidsid, ei olnud kadetsemisväärne: terav korterikriis ei lubanud ka neil töökohale peatuma jääda. Tekkisid rändavad töölise jõugud, kes siirdusid ühest kaevandusest teise. Selgus, et Kiviõli käitise juhatus oli kogu käesoleva küsimuse ulatuses äärmiselt hoolimatult ja vastutustundetult talitanud. Vabriku juhatusel oleks pidanud selge olema, et enne kui tal töölisete kortereid anda ei ole, ei saa ta töölise arvu suurendada, olgu nad siis välismaalt või sisemaalt. Eesti tööline ei ole kuli, et saaks teda sundida kuski sönnikuhunnikus elama. Käitise juhatusel ei tohiks teadmata olla, millist meelepaha ta enda vastu on esile kutsunud nende inimeste hulgas üle riigi, kes viimaste sentidega söitsid Kiviõlisse ja seal selgus, et neid on ninapidi veetud.

Kuid ka need töölised, kes tööle said ja kes kuidagi ka mingisugust ulualust suutsid saada, ning seni seal püsivad, ei saa rahul olla. Tõsi on, et töötasusid tõsteti peaaegu 20% võrra, kuid päevane teenistus maa all vaevalt ulatub üle 2 krooni 8 tunniga. Tõeliselt oleks võimalik normaalse tööpäevaga teenida küll enam, kuid töökorralduse tõttu, mis ei olene töolistest, pole see võimalik. Omast tööpäevast töötada saavad töölised ainult pool aega, kuna teine pool tuleb seista ja „mütse vahetada“. Selle põhjuseks on vagonettide puudus ja siin pole töölisi milleski süüdistada. Vabrikul tuleks enam hoolitseda kaevanduse tehnilise külje eest, küll siis maa alt kive tuleb.

Kaevandustöölise ühing on muu tegevuse kõrval asunud võitlema ebaloomulikult kõrgete toita-ainete hindade vastu. Selleks ühing kogub salajaselt andmeid üksikutes kauplustest müügiartiklite hindade kohta. Pärast võrreldakse neid ja teatakse nii ühingu liikmetele kui ka kogu kaevanduspiirkonna elanikkonnale. Nimetatud andmete kogumine sooritatakse kogu kaevanduste rajoonis. See on seni võrdlemisi häid tulemusi andnud ja toita-ainete hinnad on märksa langenud. Kuid ühing ei piirdu ainult sellega. Kohtade peal tehakse propagandat ühiskaupluste ellukutsumiseks, milleks on ka väljavaated.

Organisatsiooni sisemine töö on samuti intensiivne. Kiviõli osakond pidas oma peakoosoleku, kus uude juhatusesse valiti E. Plakk, K. Avera, A. Trei, J. Jačmulin, A. Vilde, N. Smirnov ja A. Nagel; revisjonikomisjoni H. Väljaots, J. Sibul ja R. Pagi. Koosolekul oli arutusel ka nende liikmete ühingust väljaheitmine, kes streigi ajal streigi kodukorra vastu eksisid. Sel põhjusel heideti ühingust välja 78 liiget. Samuti nõutakse neilt toetused, mis nad streigi ajal said, tagasi.

Teiste osakondade koosolekud peetakse käesoleva kuu jooksul.

J. Jalaja.

Ilmub „Kaevandustöölise Aastaraamat“.

Kaevandustöölise Ühingu juhatus on otsustanud anda välja „Kaevandustöölise Aastaraamat“, mis ilmuks illustreeritud koguteosena, sisaldades kaevandustöölisesse ja nende päevamuredesse puutuvaid kirjutisi kui ka üldpõhimõttelisi artikleid. Aastaraamatu peale on avatud ettetellimine 60 sendiga eksemplar. Hiljem on aastaraamatu müügihinnaks 75 senti.

Kavatsuste kohaselt ilmuks aastaraamat juuni lõpul või juuli alul. K.

Töötaoleku abiraha küsimus Viljandi trükitöölise ühingu

23. apr. k. a. pidas Viljandi Trükitöölise ühing oma erakorralist peakoosolekut.

Saadikuks trükitöölise liidu kongressile valiti Ants Sammul.

Töötaoleku abirahade E. Trükitöölise Liidu kätte võtmine tekitab pikemaid vaidlusi. Siiani andis töötaoleku abi aga ametiühing oma liikmetele. Liit näeb ette töötaoleku normid kategooriate viisi. Kõrgemaks kategooriaks on 10 krooni nädalas 1-kroonise nädala-liikmemaksu juures ja vähemaks kategooriaks 2,50 kr. 25-sendise nädala-liikmemaksu juures. Kuna aga Viljandi ühingul on nõrgemad abiraha normid, siis ühing asus seisukohale, et neid norme — eriti 25-sendiste liikmemaksujate juures — tuleks tõsta 4-ja krooni peale. Juhtub, kui kongress seda soovitavaks ei pea, võtab Viljandi ühing töötaoleku abiraha maksmise endiselt enda kätte ja tasub Viljandi Trükitöölise ühingu töötaolijale peakoosoleku poolt vastuvõetud abirahanormide suuruses.

V. M.

Viljandis määrati kelderite tasu kindlaks.

Äsja peetud Viljandi võõrastemajade- ja restoranipidajate koosolekul võeti seisukoht töölepingu seaduse kohaldamise joogikohtade teenijaile ja neile palgaraamatu väljakirjutamises. Seaduse järgi tuleb teenija töötasu kanda palgaraamatusse ka siis, kui teenijaga on lepitud kokku tasu suhtes nii, et ta seda ei saa otseselt tööandjalt, vaid joogikohtade tarvita- jailt jootraha näol. Kuna sellistel juhtudel tuleb lepingus märkida ära kindel %, mis teenija saab enesele ja mida teenija on õigustatud arvele juure lisama, siis Viljandi restoranipidajad leppisid ühiselt kokku, et see protsent olgu 10% arve suuruselt. Selle % teevad joogikohapidajad oma tarvitajaskonnale teatavaks. Kui sellele vaatamata mõni külaline tõrgub arve lõppu märgitud kelderile mineva osa tasuma, siis jääb helner omast ilma. Ainult juhtumil, kui arvele pole seda juure lisatud ning külaline „unustub“ jootrahaga, siis on tööandja kohustatud selle summa tasuma oma taskust.

Pikolõd saavad oma tasu kelderilt vastavalt nendevahelisele kokkuleppele. Viljandi joogi-kohtade teenijad on nendele näinud ette 75 ja 100 senti.

Kui arve on alla ühe krooni, siis kelneril pole õigust omale kuuluva 10% juure lisamiseks. Veel lepitati nõupidamisel kokku, et kui arve on näiteks 175 senti, siis lisatakse arvele 15 senti, on arve 180 senti, siis 20 senti

V. M.

Türi Töölise Ühingu tõusuteel.

Puhkepäeval, 18. aprillil, pidas Türi Töölise Ühingu end. Türi Paberivabriku Klubi ruumides (vabriku maja nr. 9) oma korralise aastakoosoleku. Koos oli umb. 40 liiget.

Koosoleku juhatajaks valiti A. Pärn ja protokolljaks V. Bauman.

Edasi kinnitati üksmeelselt 1936. a. kassa- ja tegevusaruanded. Kassaaruanne näitab läbikäiku kr. 363,47, kusjuures ülejääk aasta lõpuks oli kr. 59,99. Sekretär J. Brafeldti poolt esitatud üksikasjaline tegevusaruanne näitab, et 1936. a. jooksul on ühingu liikmete arv suurenenud umbes 200% — aasta alul oli liikmeid 69 ja aasta lõpul 204, neist valdav enamuse Türi paberivabrikust. Üldse oli aasta lõpuks töölisnõukogu liikmete energilisel kaasabil paberivabriku töölisest ühingusse organiseeritud umb. 60%. Palju muret tekitas ühingule 1936. a. ruumide küsimus, millest ka lõpuks õnnelikult üle saadi, nim. läks korda üürida suuremate koosviibimiste korraldamiseks vana kino ruum, mis tuli küll ühingul ise korda seada, ja paberivabrikult saadi kohane ruum lugemislaua avamiseks (vabriku majas nr. 9, kus juba peeti ka käesolev üldkoosolek). Kultuurhariduslik tegevus oli 1936. a. üsna tagajärjekas: orkester suurenes, muretseti juure uusi pille; 1. mail pandi alus näitetrupile, milline praegu tegutseb üsna energiliselt; korraldati hariduslikke loenguid jne. Ainuke asi, mis äpardus, oli spordiosakond, mida püüti ellu kutsuda, kuid kahjuks ei tulnud sellest midagi välja. Ühingu toetas aineliselt ka Kiviõli ja Sindi streikijaid ning esitas märgukirjad välistöölise sissetoomise vastu, elukalliduse tõusu pidurdamiseks ja vanaduse ning invaliiduse vastu kindlustamise seaduse väljatöötamise kiirustamiseks.

Samuti üksmeelselt võeti vastu ka ühingu 1937. a. eelarve tasakaalus kr. 480.—, ja tegevuskava. Viimases toonitatakse esijoones orgniseerimistööd. Aasta lõpuks loodetakse vabriku tööliskonnast organiseerida ühingusse senise 60% asemel 80%. Teisena rõhutatakse tegevuskavas kultuurharidustöö edasiarendamist. Juba lähemal ajal tahetakse avada lugemislaud, milleks vabriku poolt on saadud ruumid ja lubatud isegi tellida 3 aja-

lehte. Türiil puudub ka muide üldse avalik lugemislaud, mispärast on töölisühingul loota selleks toetust ka linnavalitsuselt.

Ühingu juhatusse valiti 1937. a. saadud häälte järjekorras: J. Brafeldt, A. Pärn, M. Pakk, A. Indrek, R. Herman, J. Käerner ja M. Koitla; revisjonikomisjoni: V. Bauman, A. Kingo ja T. Kägu. Peale nende valiti veel 8-liikmeline pidutoimkond. — Siinjuures võib märkida, et juhatusse valiti jällelikult kõik kolm Türi paberivabriku töölisnõukogu liiget, mis näitab rõõmustavat asjaolu, nimelt et Türiil on kuteühing ja töölisnõukogu oma tegevuses väga lähedalt seotud.

Lõpuks rääkis aastakoosolekul E. Töölisühingute Keskliidu peasekretär A. Kaelas praeguse momendi sotsiaalseadusandlusest, peatudes Töölise töölepingu ja Töötülide lahendamise seaduste juures.

Üksmeelne koosolek, mis algas k. 1/23 päeval, lõppes pärast neljatunnist kestmist kella 1/27 ajal õhtul.

Sama päeva õhtul oli ühingu poolt korraldatud veel end. kino ruumides, mis ühingu nüüd on endale üürinud, avalik teedõhtu.

A. Kl.

Tapa Töölise Ühingu üldkoosolek.

Tapa Töölise Ühingu korraldas üldkoosoleku 11. apr. 1937. a. Tapa Haridusseltsi saalis. Koosoleku avas J. Rukki. Koosoleku juhatajaks valiti J. Allandi, protokolljaks T. Talbak. Kõnega esines E. Töölisühingute Keskliidust instr. Jalaja, andes ülevaate töölise organiseerimise tähtsusest ja Tapa töölise organiseerimisest, ühtlasi toonitades, kui tarvilik on töölisühingutel kontaktis olla E. Töölisühingute Keskliiduga.

Koosolekul võeti vastu ajutine eelarve, mis on küllaltki väike — kr. 45,75. Võeti vastu uusi liikmeid 13, seega on märgata elavnemist.

Juhatusse valiti Allandi, Talbak, Kütt, Tiikoja ja Rukki; revisjonikomisjoni Vaht, Ristikivi ja Kaljurahn. Ehitustöölise konverentsile valiti esindajaks J. Allandi ja Talbak.

Samal päeval juhatus jaotas kohad ära järgmiselt: esimeheks J. Rukki, abiks K. Kütt, sekretäriks T. Talbak, laekuriks J. Allandi, abiks V. Tiikoja.

Toetuse saamiseks otsustati pöörata E. Töölisühingute Keskliidu poole, et see kaasa aitaks sotsiaalministeeriumilt toetuse saamisel.

Koosolek lõppes elavates sõnavõttudes ja ühises meeolus.

J. Allandi.

SISU: 1) Organisatsioonilisi küsimusi ametiühingulises liikumises. — J. Voiman. 2) Kollektiivlepingute sõlmimisest. — J. Jalaja. 3) Poolast põllutöölise. 4) Tallinna tubakatöölise palgaolud ja töötingimused. — Ed. Loot. 5) Palgaolud tööstuses 1936. a. 6) Sotsiaalseadlusandlus. — A. Kaelas. 7) Juriidiline nõuanne. — A. Küng. 8) Ringvaade.

Tegev ja vastutav toimetaja: A. Kaelas.

Väljaandja: E. Töölisühingute Keskliit. Toimetus ja talitus: Tallinn, Pärnu mnt. 41—5, tel. 460-52; avatud igal tööpäeval kella 10—12 ja 18—20.

Ilmub kord kuus vähemalt 16-leheküljelise numbrina.

Ilmunud 14. mail 1937. a.

TELLIMISHIND: aastas 1 kroon, 6 kuud 60 senti; üksiknumber 10 senti. KUULUTUSTE HIND: 1 lk. — 30 krooni 1/2 lk. — 15 kr., 1/4 lk. — 8 kr., 1/8 lk. — 5 kr. Kuulutused tekstis ja esiküljel 50% kallimad.